

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2026. XVI. évfolyam 2. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit
MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

BUDAPEST, 2026
XVI. évfolyam 2. szám

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06

FŐSZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT

ROVATSZERKESZTŐ:
SZOLLÁTH MIHÁLY

TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF

ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos:
Bárdos László (2016. júliusig)
Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera

<https://litera.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztsz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Artemisia

<https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575>

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon voltak elérhetők a szerzők további művei*)

BÁRDOS LÁSZLÓ: Szóérintő

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: Válogatott versek

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: Epreskert

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: Így éltem itt...

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KŐ-SZABÓ IMRE: Színlelt szerelmek

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: A vég küszöbén

<https://mek.oszk.hu/23800/23865/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó RIPORT-KÖNYV

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: Túlhordott ölelés

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: Csodák? Márpedig vannak

<https://mek.oszk.hu/23700/23719/>

UMHAUSER FERENC: A felfedezését váró költő

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

* A MEK átalakulása miatt ez az elérés (kapcsolódó oldalak) megszűnt. Akit érdekelnek, a MEK kezdőoldaláról a szerző nevére keresve elérhetőek. [szerk.]

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	72
AMBRUS JÓZSEF	64
B. MESTER ÉVA.....	50
BALOGH ÖRSE	92, 93
BARANYI FERENC	17
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	98, 122
BODÓ CSIBA GIZELLA	71
BÓKA LÁSZLÓ.....	53, 54, 55, 56, 57, 58
BONNIE MARCELLÉ.....	107
BÖRÖCZKI MIHÁLY	103
CZAPP ENIKŐ	88
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET	112
CZINGEL ÁDÁM.....	90
CZÓBEL MINKA.....	18
DARVAS JUDIT	38, 88, 107
DEBRECZENY GYÖRGY	104
DIENES TIBOR.....	60
DOBROSI ANDREA VANDI.....	34, 35, 36, 37
EGERVÁRI JÓZSEF	118
EGRÉGI BEBEK PELSŐCZY KATALIN.....	117
FÁBIÁN KRISZTINA	96
FÁBIÁN MÁRIA	7, 13, 40
FEIGE MÁRTA	16
FELLINGER KÁROLY	96
FETYKÓ JUDIT.....	123
FÖLDESDY GABRIELLA.....	105
GÄNSZLER BEÁTA.....	68
GÓSI VALI.....	31, 97
GUTI CSABA.....	42
HABOS LÁSZLÓ	38
HALÁSZ ERZSÉBET	109
HEGEDŰS GÁBOR	60
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	108
JANISCH ATTILA.....	80
JÓNA DÁVID.....	17
JÓZSEF ATTILA	63
KARAFFA GYULA.....	38
KARDOS M. ZSÖTE	103
KERECSENYI ÉVA.....	51
KETYKÓ ISTVÁN.....	101
KOLUMBÁN JENŐ	100
KOOSÁN ILDIKÓ	49
KORIM LÁSZLÓ	67
KOTASZEK HEDVIG	73, 102
KOVÁCS BERNADETT	13
KOVÁCS LÁSZLÓ (KOVYCS)	111
KOVÁCS MARIANNA.....	33, 124
KOZÁK MARI.....	110

KÖRÖSI PIROSKA	13
KRÁNITZ LAURA.....	91
KULCSÁR TIBOR	108
MÁNDY GÁBOR.....	39
MESTER GYÖRGYI	61
MOLNÁR G. KRISZTINA.....	51
MÓRA GYÖNGYI	121
MOSONYI KATA	19
NAGY BERTALAN.....	25, 52
NAGY JÁNOS.....	112
NEMES NAGY ÁGNES.....	63
OROSZ ISTVÁN	85
OROSZ MARGIT.....	90
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	41
P. PÁLFFY JULIANNA.....	104
PÁNTI IRÉN DR.	112
PÉTER ERIKA	50
PETHES MÁRIA.....	30
REJTŐ GÁBOR.....	59, 107
RIERSCH ZOLTÁN	41
SZ. PÓRDY MÁRIA	43
SZABÓ JUDIT	101
SZABÓ MÁRTA	59
SZAIKAKU, IHARA	26
SZEDŐ TIBOR	111
SZEGŐ JUDIT.....	110
SZESZTAI ZSUZSA	72
SZIWERY BALÁZS.....	32
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	79, 84, 87
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	75
SZOLNOKI IRMA	119
TOLDI ZSUZSA	89
TORNAI XÉNIA.....	91
TÓTH ÁRPÁD	63
UMHAUSER FERENC.....	65
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	100
VARGA ÁRPÁD	121
VARJÚ ZOLTÁN	32
VASADI PÉTER.....	18
VERASZTÓ ANTAL.....	92
VERASZTÓ ENIKŐ	95
VERRASZTÓ GÁBOR††	94
VIHAR JUDIT	29
ZSIGMOND ISTVÁN	117

Csónak

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

HÍREK

15 éves az Irodalmi Epreskert 5

*

KÖZLEMÉNY

Az Irodalmi Epreskert 5 sokoldalú virtuális folyóirat évente négy alkalommal jelenik meg: március, június szeptember és december hónapokban, kb. az aktuális hónap első felében. Kérem a szerzőket, az előtte lévő hónapok közepéig küldjenek alkotásaikból e-mailben erre a címre:

fetykoj@gmail.com

Aki több írást, verset küld, azt egy dokumentumon belül küldje.

Nincs tagdíj. A lap nem tud szerzőinek fizetni. Korábbi megjelenés nem akadály. A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

Bármely téma szerepelhet, de szélsőséges tartalmat, vagy annak burkolt formáját nem közöljük.

A lap szerkezete némileg átalakult, a minden szerző új/önálló oldalon közlése nagyrészt megváltozott.

Fetykó Judit

HÍREK – DÍSZOKLEVÉL

Verasztó Antal díszoklevelet vett át Raffai János polgármestertől, Orosházán, 2026. április 24-én. A város újratelepülésének 282. évfordulóján.

**Verasztó Antal élete 90. évfordulója közelében.
(június 28)**

HÍREK – ÉVFORDULÓ

EGYÉVES ÉVFORDULÓ
SZERZŐI FELOLVASÁS

ARTEMISIA

BUDAPEST
NYITOTT MŰHELY
Ráth György u. 4.,
2026. május 16., 15 óra

BAKONYISTVÁN
BÁLINTERIKA
BALIZS DÁNIEL
BÁNKI ÉVA
BŐDECS LÁSZLÓ
CZAPPENIKÓ
CZINGEL ADÁM
FETYKÓ JUDIT
HORKAY ISTVÁN
HÖRCHERESZTER
KOVÁCS MARIANNA
LANTAY ÉVA
MENICH JUDIT
OROSZ ISTVÁN
PETŐCZ ANDRÁS
SZÉKELYHIDI ZSOLT
SZILASI KATALIN

Minden érdeklődőt
szeretettel vár
SZOLLÁTH MIHÁLY

Azóta Artemisia a Facebook-on beszámolt az évfordulós eseményről, olvashattuk a szerzők írásait, KOVÁCS MARIANNA fotóin láthattunk a jelenlevőket.

https://www.facebook.com/profile.php?id=61575864735575&locale=hu_HU

[Szerk.]

HÍREK — KÖNYVBEMUTATÓ

Bárdos László életműve széles körű világirodalmi műveltségének köszönhetően igen sokszínű. A hagyatékában fellet munkáiból összeállított, a Károli Könyvek sorozatban megjelent első kötete, az *Az esetlegesség mintái* tanulmányainak, esszéinek, kritikáinak gyűjteménye.

A palettán a francia romantikusoktól a parnasszistákig találkoznak irodalomtörténeti ismertetésekkel, verselemzésekkel. Több ízben is foglalkozik a szerző Alfred de Vigny munkásságával, mert a magyar olvasók által kevésbé ismert „Jegnagyobb francia romantikusnak” helyet akar adni a hazai köztudatban Victor Hugo mellett. Emellett jelentős Schiller- és Hölderlin-verselemzést is olvashatunk tőle, de Shelley-, Keats- és Whitman-, valamint Shakespeare-tanulmányok is szerepelnek a könyvben. Különös előnnyel vetette bele magát a műfordítás kérdésébe, ilyen témájú írásai rendszerint saját fordítói gyakorlatából, szakmai tudásából fakadóan szinte műhelyességek.

A magyar modernségből Kosztolányi Dezső, Szép Ernő, Móricz Zsigmond és mások mellett Adyról is írt. Róla szóló dolgozata a költő hullámvölgyének idejére koncentrált. Szinte rajongással vegyes a figyelem Piilinszky János és Nemes Nagy Ágnes munkássága iránt. Könyvkritikái és recenziói gyakran a kortárs irodalom világából, ismeretlenebb és friss szerzők könyveivel is foglalkoznak, olykor pedig szeretett alkotói alakuló művészetét követik, mint Vasadi Péter és Csorba Győző esetében.

A megjelenés időrendjében közölt írásai esetlegesen alakuló, de mindenkor mintázatokként kirajzolják saját irodalomtörténeti kalauzozójáig végig az olvasót.

Károli
Könyvek

AZ ESETLEGESSÉG MINTÁI

Bárdos László

Károli
Könyvek
Tanulmánykötet

Bárdos László

AZ ESETLEGESSÉG MINTÁI

Összegejtött esszék, tanulmányok, kritikák

ISBN 978-963-046-134-8

0000 FI

9 789630 461348

KÁROLI GÁSPÁR REFORMATUS EGYETEM

L'Harmattan

Károli Gáspár Reformatus Egyetem

L'Harmattan

Károli Gáspár Reformatus Egyetem

L'Harmattan

BÁRDOS LÁSZLÓ:

AZ ESETLEGESSÉG MINTÁI

ÖSSZEJEJTÖTT ESSZÉK, TANULMÁNYOK, KRITIKÁK

KÖNYVBEMUTATÓ

Időpont: 2026.június 2. 17 óra

Helyszín: ELTE BTK A épület 330-as terem

A beszélgetés résztvevői:

Tverdota György, Bengi László, Gintli Tibor,
Lengyel Imre Zsolt, Schein Gábor

A kötet megvásárolható a könyvesboltokban, valamint a Könyvhéten: 13-as pavilon, Duna-korzó, L'Harmattan Kiadó

HÍREK— KIÁLLÍTÁS, Zugló, Civil ház

FÁBIÁN MÁRIA – KÖRÖSI PIROSKA – KOVÁCS BERNADETT
kiállítása június 3 –június 29-ig

A kiállítók és SZABÓ-GERE IMRE
tagintézmény-vezető a megnyitón

Fábián Mária

Kovács Bernadett

Körösi Piroska

Megnyitotta: FETYKÓ JUDIT író

HÍREK— KIÁLLÍTÁS, Zugló, Civil ház

FÁBIÁN MÁRIA

1953-ban született Budapesten.

A képzőművészettel 1999 óta amatőrként foglalkozik.

5 évig volt tagja a Pedagógus Képzőművész Stúdióknak, ahol aktot és portrét rajzoltak Bodonyi Ferenc tanár vezetésével. 5 alkalommal vett részt a stúdió nyári képzőművész táborában.

Később a pesti Csiki Művelődési Központ felnőtt képzőművész stúdiójában is képezte magát Kassai Károly és Bunda János István irányításával.

Részt vett a stúdiók csoportos kiállításain, valamint kiállított az Orosz Kulturális Központban, a Szabó Ervin Könyvtár fiókkönyvtáraiban, a Sárret Községi térben, valamint belvárosi kávéházakban.

Az utóbbi időben érdeklődése a fotózás felé fordult.

KOVÁCS BERNADETT

Budapesten született 1985-ben jelenleg Szegeden él. A budapesti Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskolába általános vegyésztechnikusiként végzett.

Jelenleg a MÁV Személyszállítási Zrt-ben dolgozik (a fotózás mellett).

A fotózással középiskolás éveiben találkozott legelőször. Az analóg fényképezést és filmelőhívást sajátította el, melyben vegyészeti ismeretei előnyt jelentettek. 2020-tól datálja fotós mivolta igazi kezdetét. A Fotó Kulturális Kapcsolatok Egyesülete, majd a Klikk Art Fotóklub, s most a MÁV Fotókör tagjaként hazai és nemzetközi pályázatokon vesz részt, valamint folyamatosan képezi magát. Abban hisz, hogy a legszebb és legmaradandóbb alkotások ott születnek, ahol a lélek és a tekintet összekapcsolódik.

Minden arc és mozdulat és pillanat történetet hordoz magában. Fotósként nem csupán képeket készít, hanem olyan momentumokat ragad meg, ahol minden árnyalat megmutatkozhat lencséje előtt. Szereti megragadni az apró részleteket és mindig valami igazit, egyedit és maradandót alkotni.

KŐRÖSI PIROSKA

41 éve él Zuglóban. A rajzkészség és a színek iránti érzék gyermekkortól végigkíséri, egészen kisgyermekkorában, 5 évesen nyert színes ceruzás technikával készült képpel egy nemzetközi rajzversenyt.

Rabul ejtették a színek, és hogy a ceruzákkal mi mindent lehet kihozni egy sima papírlapból.

Családja másfelé terelte, közgazdász és nyelvész lett, ám minden évben készített egy komolyabb rajzot. Sokáig a grafika volt a kedvence; mindig lenyűgözték a ceruzával készített képek technikai megoldásai.

50 éves korában ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy újra elkezdjen rajzolni és festeni. Itt, Zuglóban elvégezte a jobbagyféltekés rajztanfolyam grafikás és a színes technikás modulját. Remek tanára volt, akitől rengeteg biztatást kapott, ennek eredményeként egyre komolyabb képeket készített.

Két kisebb kiállítása volt, a második otthonát adó Heves-megyében. 2017-ben elvégezte a festőiskolát, és itt ejtette rabul Leonid Afremov kortárs művész festőkéses technikája, mely a mai napig a kedvence maradt.

2018-2022 között egy nagyon termékeny időszakot élt meg; rengeteg megrendelés volt és nagy szeretettel készítette a képeket barátainak, családtagjainak, és kollégáinak.

Azóta több technikát is kipróbált, az absztraktot, a folyatós technikát, valamint a hagyományos festési technikákat. Elsősorban akrillal dolgozik.

HÍREK — KITÜNTETÉS

FÁBIÁN MÁRIÁT a Zuglói Önkormányzat kitüntetésben részesítette Pedagógus Nap alkalmából, a Sárret Községi Térben végzett kulturális és művészet-szervező munkájáért.

HÍREK – 97. KÖNYVHÉT, JÚNIUS 11 – 14.

DEDIKÁLÁSOK

Június 12.

10 órától; majd 13-án 14 órától, Vigadó tér, 20-as pavilon, AB ART Kiadó — A. TÚRI ZSUZSA, *Egyszer megérkezel te is*, verseskötet

16 órától, Vigadótér 43-as pavilon Fekete Sas Kiadó — CZINGEL ÁDÁM: *Másholban*, verseskötet,

16 órától, Vörösmarty tér, 74-es pavilon, Parnasszus könyvek — FELLINGER KÁROLY: *A farkába harapó idő*, verseskötet,

11 órától, Vigadó tér, Rím Kiadó, 1-es pavilon, VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF, *Széltében-hosszában, széle-hossza: Egy c. e-könyv*, recenziók

Június 13.

13 órától, Vigadótér, 7-es pavilon, Hungarovox,

— OROSZ MARGIT, *Hétszer születni*, verseskötet,

— TÖRÖK NÁNDOR, *A vers csak ráadás*, verseskötet

15 órától, 43-as pavilon, Vörösmarty tér, Fekete Sas Kiadó, KOVÁCS MARIANNA: *Kibillent világ*, verseskötet,

15 órától, Vörösmarty tér, 74-es pavilon, Prae Kiadó, NYERGES GÁBOR ÁDÁM, *Messziről jött vendégek*, verseskötet,

15 órától, Vigadótér, 7-es pavilon Hungarovox – SAJTOS ORSI: *Áradó vizek*, verseskötet,

17 órától, Vigadótér, 7-es pavilon, Hungarovox — SZEDŐ TIBOR: *Az ölelés sziklája*, verseskötet,

15 órától, Vigadótér, 15-ös pavilon, Irodalmi Rádió — BONNIE MARCELLÉ, *Láthatatlan önmagam*, verseskötet,

Június 14.

12 órától, Vigadótér, 7-es pavilon, Hungarovox, DEBRECZENY GYÖRGY, *Vadvirágcsokrok idején*, verseskötet

12.30-tól, Vigadótér, 15-ös pavilon, Ad Librum — MESTER GYÖRGYI, *Nemes páros, Epilógus*, prózakötetek

Fotó: **FEIGE MÁRTA**

BARANYI FERENC

Staccato

Amíg csupán lopjuk magunknak egymást:
csak lopott holmi lesz, mi rég miénk,
vezekelünk a rég megérdemelt nász
visszaeső kis bűnözőiként
akié vagy, elvesz naponta tőlem
s ha néha visszakaplak egy napig:
megint sután, csak félig-ismerősen
puhatolom felejtett titkaid.
Heteken át, míg várom folytatását
egy-két lopott órának, meglopok
minden varázst, mit új találkozás ad,
mert úgy kezdjük mi egyre újra, hogy
már messze vagy, mikor megérkezel.
Karomba kaplak s mégsem érlek el.
(1967)

JÓNA DÁVID

Credo

Baranyi Ferenc *Staccato* című versére.

Az emlékek ócskapiacán,
kopott keretben egy préselt csalán.
Akkor hány éves volt a lány? Úgy huszonvalahány.
„Férjed? Három. Így lesz!” – mondtad 59’ nyarán.
Nem lehet családi ház egy izzó láva talaján.
Orra hegye lapult az erkély üvegajtaján,
ahogy elmentél azon az éjszakán,
megcsillant a Hold aranyhaján,
magabiztos voltál és kissé kaján,
üveggyöngyöt gurítottál a hasán,
ő másodéves volt akkor
a Műszaki Egyetem Építész Karán.
Évtizedekig dübörgött így a kazán.
jövés-menés a kollégium csapóajtaján,
közben életre kelt néhány zongoraszám,
s önmagukat ismerték fel lelked tükörfalán.
ui:
Igaz, megittad más borát,
de elmesélted részegséged szent sikátorát,
s ha láttad is néha a cápa hátuszonyát,
élettel töltötted meg a könyvtárszobát.
(2020)

Forrás: - kép: Molnár György -
Jóna Dávid Facebook-oldala

https://www.facebook.com/?locale=hu_HU

CZÓBEL MINKA

Uj Héloïse

Nincs közöm e földhöz – messze útra készen –
Érzem, nemsokára elhagyom egészen;
Nincs földi szerelmem, nincsen földi vágyam,
Titkos kezek vetik már halottas ágyam.

A nagy, csöndes éjben fehér pelyhek hullnak,
Puha hó fedi el emlékét a múltnak.
Szállnak, lelkemben is, fehér gondolatok,
A nagy havas éjben ismét „ittthon” vagyok.

Éltem? nem éltem-e? – mi is ez az élet,
Mely észrevétlenül álmok közé téved?
Színes volt az álom – beletisztult képe
A nagy, véghetetlen, örök fehérségbe.

Holló szárnyak

Egyedül, egyedül, sötét rengetegben,
Fényes csillagos ég magasán felettem,
Az óriás bükk is, hogy fénylik, hogy ragyog,
Ágak közt fennakadt, tündöklő csillagok.

Mostan belevegyül a nagy éjszakába
Örök elmúlásnak sűrű, fanyar átka:
Látom, hogy foszlik le mindenről az élet.

Létre, öntudatra, ugyan minek éled?
Ha csak azért úszik percekre napfényben,
Hogy letűnjék ismét örök sötétségben?

Ha csak a „faj” minden ezen a földtekén,
Mért él, mért szenved, mért létezik „egyén”?

Mért oh, mért ez *élet*, ha mégis *halál* van?

Csend! – Hát tudjuk mi fény van az elmúlásban?

CZÓBEL MINKA: *Boszorkány-dalok*, Szépirodalmi
Könyvkiadó, 1974
A versek írásmódja az eredeti szöveg szerinti. [Szerk.]

VASADI PÉTER

A költészet

Nem tudom, honnan jó.
Talán a csörtető
villamos után úszik
a levegőben, mint a madár.
De szálltában lekoppan:
csak egy kavics. Ahogy
az utcalámpa fényében
megpörkölődő lomb inog
úgy leng felém. Mint
elrojtosodott gyermekkorom
olyan. De nem; ott csak a
papírsárkány farok maradéka
libeg. Most elfogom:
ajtónyílásba állok, mikor
besurran. Hogyan, ha ő a „bent”?
Tapétaként falra tapad s mint
a lélegzetem, küszöbön ki-beszáll.
Kint is megfoghatatlan.
Ahogy megelőz, oldalaz, elfut
csak villámlásait érzem.
Talán e farkasüvöltésből
fölrakott fal, két ujjnyi
csönddel bevakolva. Mióta
magamat tudom, ott hever elmém
padláslépcsője mögött, mint
egy kötőszavakkal megtömött
párnaciha, mely mindörökre
cigányasszonyára vár.
Madárszárny villanású és dörög.
Suhog, pedig vén vasbatár.
Mély hangja van s pókhálón
fönnakad. Fák között lesem
és fal mögött kopog.
Simán göröngyös.
Ha rátörök, magára zárja
évszázadait.
Arca szétfoszlik tű-esőben.
Titok, titok. Nyilvánvaló.

Forrás: Víz Judit Facebook-oldala,
https://www.facebook.com/?locale=hu_HU

MOSONYI KATA

A hérakleitoszi enigma ellenében

Krasznahorkai László: *A magyar nemzet biztonsága. Vadászat pillangóra*, Magvető, 2025

„Látja, az élet nem jó. De nem is olyan rossz, amilyennek hisszük.”
(G. de Maupassant)

Talán nem tévedek, ha azt állítom, hogy a 2025-ös év világkatasztrófái közepette számunkra (a magyarság számára) az egyik legfontosabb esemény Krasznahorkai László irodalmi Nobel-díja volt. Hallgatva a stockholmi ünnepi beszédét a reményvesztettségről, tudatomból előkúsztak az 1989-es regényéből Eszter György vészjósló állításai: „csődöt mondtunk a cselekvésben, a gondolkodásban és a képzeletben, amiként abban a száralmas igyekezetünkben is, hogy megértsük, mégis miért; elkótyavetyéltük az atyaúristenünket (...), elmulasztottuk fenntartani az örökös megméretés nemes balhitét is, hogy önmagunk súlyát mindig az ősi tízparancstól való távolság szabja meg. Mondhatni kínosan felsültünk tehát abban az univerzumban, ahol föltehetően egyre kevesebb a tennivalónk”. (*Az ellenállás melankóliája*, 129) Kicsivel több mint három évtizeddel később még autentikusabbnak hat ez az eszmefuttatás, s a közben kiteljesedett Krasznahorkai-életmű a tanúbizonyság erre. A Kossuth-, Aegon- és temérdek egyéb, köztük a nemzetközi Man Booker-díjas (2015) szerző még abban a megtiszteltetésben is részesült, hogy egy angolai lepkefajt róla neveztek el: PSEUDALETIS KRASZNAHORKAI néven. Ennek háttérében a 2025-ben a Magvetőnél megjelent, és megfejtésre váró című regénye: *A magyar nemzet biztonsága. Vadászat pillangóra* áll. Annak egyik főhőse dr. Papp András, tudós lepkeszakértő, Krasznahorkai regénybeli barátja, Sáfian Szabolcs alteregója, aki a Természettudományi Múzeum munkatársaként ténylegesen az író barátja. Könnyen elképzelhető, hogy ő inspirálta a könyv megírására a szerzőt. „Véletlenek pedig nincsenek”, olvasható a regény gondolatfutamai közepette, bármennyire is kerültünk távol a világ tengelyétől, a könyv aurája az életmű súlyos mondanivalókkal terhelt alkotásaihoz képest hangvételében más, könnyedebb. Nem a már elcsépelten apokaliptikus attribútumú, hanem – legalább látszólag – új attitűdű: több benne az önreflexió, a szinte önmegvető karikatúra, a humor. Mintha az író M. Kundera: *A lét elviselhetetlen könnyűsége* szemléleti pozíciójából tárná elénk a történetet. Ugyanis a szépséget lepkehálóval kergető két barát: a tudós és a művész (maga a szerző) megismerkedésük után terepmunkára is megy, de befogni egyetlen pillangót sem tudnak, mintha a szépség eltűnt volna a világból. Létük megóvása a lepkeszakértők feladata, tudósi kötelesség. A paradoxonokban bővelkedő szöveg prózapoétikai eszközökkel feltárt bonyolult krasznahorkais lételmélet.

Abban a recenzensek is egyetértenek, például Bak Róbert a telexen (2025. 11. 17), vagy Varga Bence a fidelio.hu-n (2025. 11. 21), hogy ez a mű Krasznahorkai legszemélyesebb írása, melyben a korábbi toposzok: a világ tengelyének kicsorbítása, a távolság föld és ég között, a profán és a szakrális mély ellentéte, a fent és a lent dimenzióinak átléphetetlensége itt látszólag félárnyékba kerül, s a takarásból előlép valami légiesen finom, megengedő szeretet; önironia és ízes humor. Mindettől talán még összetettebbé vált a szöveg, mely bőven ad az olvasónak értelmezni, megfejtetni valót. Önmagában már az meghökkentő, hogy a neves író egy lepkeszakértő segítségét kéri az élet értelmének megtalálásához. Igaz, Krasznahorkai szerteágazó gondolathálójában valami mindig fennakad, ami számos asszociációt vonz magához. Érdeklődése most felkeltődött a pillangók iránt, mivel a hazánkban fellelhető négy faj bekeretezve felkerült a pilisszentlászlói faházának falára. Szépségük elbűvölte, alkalmat kínálva számos létprobléma megvitatására. A benne feszülő

tisztázatlan kérdések miatt hívta fel telefonon a szakértőt, 2022-ben, a covid lecsengő ágában, az orosz-ukrán háború kezdetekor. Ráadásul az 50 éves tudós entomológus, aki a lepkék *Nagyhatározója* könyvéért 2019-ben Jermy Tibor-díjat kapott, fogyatékkal élő, ún. Klippel-Feil-szindrómás, aminek számos külső jellemzője van, ami miatt gyerekkora óta sok bántás érte, s az író köztudottan vonzódik a megalázottakhoz, kisemmizettekhez, kirekesztettekhez. A *Sátántangó* (1985) óta az ő sorsuk ábrázolása középponti szerepet tölt be alkotásaiban. Egészen gogoli a szituáció, épp ez idő tájt érte megaláztatás a kutató biológust a munkahelyén, a Természettudományi Múzeumban, ahol az új igazgatóhelyettes (egyébként valós személy: Bernert Zsolt) – hogy elvonja a kutatástól – stratégiai szervezőmunkára kötelezte, és „kisembernek” nevezve kizavarta az irodájából. A két főszereplő találkozására az idő így épp a legalkalmasabb. Papp András karaktere tökéletesen beillik a Krasznahorkai-panoptikumba, az Estike, Valuska, Pálnik, Kada Józsi bácsi ... sorba. A tudós angyali lelkülete különösképpen akkor mutatkozik meg, amikor a buszon huligánok megtámadják, egyikük testileg is durván megsérti, de az eset után szédelegve, bekötött szemmel elmegy a rendőrségre, hogy jelezze, nem tesz feljelentést ellenük. Valamint a regény legmegrázóbb jelenete lesz, amikor ugyanaz a skinhaed éjszaka betör hozzá, hogy kirabolja. Csakhogy rá kell jönnie, hogy egyrészt nem ütközik ellenállásba, másrészt nincs mit elvinnie, mert a lepkész szegényesen él. Még a hűtője is üres, egy pizzaszelet sincs benne. A káromkodó fiatalember távozik, de másnap éjjel újra becsönget, s a lépcsőház ajtajához lebotorkáló férfi egy dobozt talál az ajtó előtt: egy szelet meleg pizzát kapott ajándékba. Fölviszi a konyhába, majd könnyek között befalja. Ez a torokszorító jelenet szinte beég az olvasó tudatába. (141)

A magyar nemzet biztonsága tehát több szempontból is újszerű az életműben. Műfajilag talán allegorikus tanmesének nevezhetnénk, mely úgy autofikciós, hogy egyben annak paródiája is, mintegy a szerzőt visszahelyezi fikciós jogába. Valójában a biográfémák (autobiografikus jelek) a korábbi művekben is rejtetten egy-egy alakban jelen voltak, felismerhető bennük az a sajátos írói elképzelés, amely az individuum szabadságát és a függetlenséget képviselve a társadalmi kívülállást választja. Ennek a művészlét-felfogásnak gyökere nagyrészt a keleti kultúrákban keresendő, mely szerint az alkotó spirituális lény, semmiképpen nem közönséges halandó, esetlegességében hordozza a szakralitás vágyát. A szerző nyíltan, a *Zsömle odavan* (2024) után másodszor itt lép színre, nagyrészt önkarikatúráként. A tudós barát szemével nézve elhanyagolt külsejű, pisiszagú, korpás zakójú, sárga fogú, ápolatlan körmű valaki, aki e kakofémiás jelzők miatt egyáltalán nem néz ki autentikus írói személyiségnek. Az olvasó számára ebben rejlik e prózavilág rafináltsága, hogy amikor a találkozások során hallgatói leszünk a szerző nagymonológjainak, akkor e szószátyárság mögött annál nagyobbat robbanjon a kétségbeejtő metafizikai horror, mely az egész életmű feszültségét generálja. A válaszok a mű végére lassan-lassan megérkeznek, ha kellőképpen figyelmesek vagyunk. Menetközben a lepkék fejlődésének négy fázisát vizsgálva, metaforikusan kikerekedik a két főhős személyiségképe is: a tudós az éteri tisztaság megtestesítője, az író pedig megreked a hernyó fejlődési fázisában, kérdés, hogy eljuthat-e a kifejlett imágó állapotába? A humoros töltetű cselekményszövésben, körülbelül a könyv aranyetszésétől kezdve ugyanazt a világszemléleti katasztrófát tárja elénk, amit a nézők is jól ismernek a nemrég elhunyt neves filmrendező, Tarr Béla alkotásaiból is. Krasznahorkainak ez a műve mindenképpen összegző jellegű, az eddigi kínzó egzisztenciális és lételméleti kérdésekre keresi itt is a választ. A Krasznahorkai-univerzum bizonyos értelemben kifejezetten provokatív: a Gonosz által irányított földi szféra az azt körül ölelő transzcendens Egésszel örök feszültségben áll. A *megbízás a gonoszra szól*, olvashatjuk a *Nem kérdez, nem válaszol* c. beszélgetőkönyvben (198-204); s a föltárt dualitás (jobb fogalmat Eötvös Péterrel ők sem találnak): a Jó és a Rossza a művészet elementáris erejének a titka, illetve a nyelvezet perfekcióra törekvése adja a morális többletet. De elég egyetlen

figura (például Pálnik), akinek rendíthetetlensége, hogy a rádióján jelet fogjon a világmindenségből, elég ahhoz, hogy megszülessen bennünk a remény.

A szerzőről Zsadányi Edit írt 1999-ben monográfiát, illetve 2024-ben jelent meg Szabó Gábor *Kilátás az utolsó hajóról* c. a Krasznahorkai prózát elemző, összefoglaló könyve, melynek záró soraiban ez áll: „Krasznahorkai anarchista” (inkább provokatív, sic!); „a művészet számára az ellenállás, a felforgatás, az általános szembefordulás és az azzal következetesen vállalt kívülállás terepe. Tagadja a fennálló metafizikai, egzisztenciális vagy társadalmi rend értelmét és igazságát, azaz a valóságnak nevezett létállapot komolyan vehetőségét és józan folytathatóságát”. Majd idézi Edgar Windt: „az utolsó ítélet harsonáját meg lehet fújni egyszer, de nem lehet minden áldott nap, mert amikor az izgalom tetőfoka óramű pontossággal ismétlődik, akkor óhatatlanul kissé erőltetetté válik a hatás”. (E. Windt: *Művészet és anarchia*, ford. Turai Hedvig, Corvina, 1990, 30) Végül hozzáteszi: „Windt vélekedésével ellentétben a művek alighanem azért nem válnak „erőltetetté”, mert ez a bizonyos harsona minden egyes esetben másként szólal meg. A groteszk és a pátoszos dallamok változatos kottájára íródva hol egy bolond által megkongatott harang fülsértő zúgása” (a *Sátántangóban*), „hol a kiürült létezőknek kánont vezényelni próbáló Hülyegyerek „énekhangja” (*Báró Wenckheim hazatér*), „hol a *Herscht 07769* világéjszakájának mindent ellepő csendje közvetíti a történelem megszerzéséért vívott küzdelem kudarcát”. (369) A *Vadászat pillangóra* is egyike az ilyen „változatos kottának”.

Már a szerkezet is újszerű: 10 *Bekezdésből* és 2 *Lassanvégeből* áll. A gyermek- és ifjúkor után a kutató biológus úgy döntött, hogy nem érdemes foglalkozni az őt egyébként nagyon érdeklő létkérdésekkel, mert „az élet mibenléte felé nem vezet út, azon senkinek nem lesz igaza, mert az élet kialakulásának kétségbeejtő titkát senki, de különösen ő nem fejt meg, mert az titokban marad”. (33) Ezen töprengése közben csörgött a telefonja, és egy Valamilyen László, egy író kereste, hogy „elég nagy bajban van”. (35) Segítséget kér. A találkozó a 4. fejezetben jön létre. Előtte még megjelenik a Kert alapmotívuma: az író a pilisi telkére átnyúló hatalmas tölgyfa irdatlan gyökérzetén elmélkedve megrémíti a fölénk tornyosuló buja természet megfejthetetlen rejtélye. Tudva lévő, hogy Krasznahorkainál a kert nem szent hely, Genji herceg unokája is csak hosszú keresés után talál rá (*Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó*, 2003), hanem Szabó Gábor szerint „önrelativizáló szkepszis”. Az örökké élni akaró élet titka megfejthetetlen. Ezért fordult a tudóshoz, s már a Természettudományi Múzeum szobájában adja elő önkínzó kérdését. Együttal elárulja azt is, hogy a lepkéről ír könyvet, de megrekedt. És itt előkerül a már ismert Krasznahorkai-toposz, mely szerint ő nem is író, hanem írnok, aki csak lejegyzí, amit sugallatként egy más dimenzióból kap. Emiatt sokakban felmerült a kérdés, főképp a Friderikusz podcast után, hogy miféle befolyásról lehet szó. Csak nem a démonikus világgal tart kapcsolatot? A szerző másutt már utalt rá, hogy ő afféle hírnök, közvetítő, aki akárcsak Hermész vagy az angyalok, hírvivő a metafizikai térben. Ez az intuitív módszer (aleatorikus művészetfelfogás) a transzcendens és a tapasztalati világ határán mozogva érzékeli az univerzum jelzéseit, s azt rögtönzésszerűen labirintusos, hömpölygő mondataiban leközi. De azok a mondatok pontosak és megvilágítóak, revelatívák. Az intuíció mellesleg minden szerző és művész alkotói munkájának inspiráló pillanata, amit ha elszalaszt, akkor nem jön létre megfelelő mélységű alkotás. Krasznahorkai nagyon nyíltan beszél a szellemi fogságba esésről is, toposzként főképp a *Théseus-általánosban* ragadható meg, ahol erősen érezteti az előadó és a közönség közti mérhetetlen távolságot, amikor nem értik meg, hogy mit is szeretne mondani. Ez olyan gyógyíthatatlan állapot, amelyből nincs szabadulás. Ezért is fontos motívum nála a gondolkodás felszámolására tett kísérlet (például Herman vadőr esetében, vagy jelzés értékű Eszter György bedeszázott ablaka, netán a Tanár úr Csipkebokor-erdőbe való menekülése), mert az lehet a szabadulás útjának esélye. Krasznahorkai iszonytatónak tartja az életakaratban a reprodukciós kényszert, ez utalás a teremtkor elhangzott „szaporodjatok és

sokasodjatok” felszólításra, mert így az életakaratra bele van építve a „muszáj”. Ezen a tudós is megütközik, mindketten úgy vélik, hogy abszolút fogalmuk sincs arról, hogy mi is az a Valóság. Az íróbarát ezen a ponton szót ejt az időkezelésről, ugyanis „valóság valójában nincsen” – véli – „mert mire lenne, el is illan”. Ebből érthetjük meg a lelassított idő eszméjét, amit az író a hosszabb leírásokban, a filmes barát, Tarr Béla pedig képileg a nagyon hosszú snittekben valósított meg, hogy általa az olvasó és a néző bele tudjon helyezkedni az adott szituációba, hogy valahogyan megteremtődjön a jelen. Papp András, érzékelve az író feszültségét, hogy oldja azt, megmutatja a lepkegyűjteményét. Megtudjuk, hogy hazánkban 3500 lepkefaj, és mindössze 4 pillangóféle honos, ám a világon 160 000 lepkefaj létezik. A pillangók a lepkék családjába tartoznak. A feldúlt látogató ezúttal gyorsan távozik.

Lesz még egy találkozásuk a múzeumban, majd Krasznahorkai meghívja a kutatót a pilisi házába, és kétszer mennek terepmunkára. Az olvasónak bőven lesz része humoros pillanatokban, de élvezheti a miliőteremtést, elmerenghet a helyszínen, az író házában (szakrális terének) puritánságán, s közben felbecsülheti a barátság születésének euforikusságát, majd a profán valóság kézzelfogható keserűségét. És mindenekfelett értelmezheti a számos regiszteren megszólaló „szószátyár” író egész életművét behálózó nagy kérdéseket, valamint befogadhatja a jóval visszafogottabb, józan tudós hőn szeretett és nagyra becsült szakterületének mindennapi csodáit. Ő ugyanis szereti a lepkéket, akiknek „szíve helyén szív van, és nem kő” (166), de csodálja, sőt szereti a hernyók változatosságát is. Ő bizony szereti a munkatársait, nyitott az emberek iránt és bevallottan szereti ezt az egész, kétségekkel teli életet.

A *Vadászat pillangóra* sem kivétel a reménytelen metafizikai sóvárgás alól, akár a barátság valódiságát tekintve sem, amikor nem csorbul az emberi méltóság, mert a testi fogyatékos tudós egyenrangú félnek érezheti magát az ételfoltos ruházatú íróval: „hogyan ment ez ki Berlinbe, ott is folyton leette magát?” (83), akár a lét mibenlétének, értelmének örökös szkepszisében, amely most itt a középponti kérdés. Persze azt tudnunk kell, hogy Krasznahorkai előzőleg már leszögezte, hogy a „középponti metafizikai mag” hiánya miatt az értékregiszterek összemosódnak. Az *állomáskereső* Pálnikja jól tudja, hogy cselekedete kissé groteszk, mivel hit kellene hozzá, hogy befogja a Hangot az úrból, valamint azt a bizonyos „ugrást” a határmetaforika alapján a *Mindig Homérosznak* (2019) menekülő főhőse megteszi, de salto mortale lesz belőle, afféle kaffikai átváltozás: patkányként terül el a szikláról a mélybe zuhanva, Kalüpszó nimfa barlangja előtt. A könyv mégis e szürreális bukfenczel zárul: „de nem adta fel”. A szerző katartikus dilemmája ez: igen, az élet élni akar, legyőzve akár a halált is.

Egyelőre a lepkész-kutató örömben úszik, hogy „egy igazi barátja van” (89), akinek felveti a közös terepmunka ötletét. Májusban sort is keríhetnek rá. Bandit (nevezhetjük most már így) közben regulázza a felettese, a mindent tudó elbeszélő ironikusan meséli el, hogy azért kell kidolgozni egy stratégiát, hogy a magyarokkal ismertessék meg a dicső hazát, annak természeti szépségeit. A 94. oldalon érkezik egy álhír az író haláláról, melyet telefonon tud meg a tudós az író takarítónőjétől. A meseszöveg krimibe illő, de miután kiderül, hogy a hír kamu, sort keríhetnek az első terepmunkára Paks mellett, az Ürgemezőn. Az út során temérdek természettudományos ismerettel árasztja el a tudós az író, aki végig vizsgál is, hogy tényleg érdeklődik-e a lepkék iránt, mert a tudósban gyanú ébredt. Hazafelé 170-nel hajtanak, mert a magányos író várja a kutyája, aki „egy romolhatatlan szív, aki őt ezen a világon egyedül szereti”. (122) A 9. fejezet drámai fordulat a két barát viszonyában. Ugyan mindketten „áttörésnek” érezték a paksi kirándulást, de más-más értelemben. Az író viharos, de kissé kaotikus életstratégiáig jut el, hogy „az élet nem akarja az életet, hanem *muszáj* neki élnie”. (123) Az univerzum részéről ez determinált, ám a földi létezők számára „elkerülhetetlen véletlenként” mutatkozik, és mindehhez a szerző belső diszharmóniája társul: „az Úristennek ehhez semmi köze, mivel NINCSEN, csak a bibliai

mesékben”. Az embernek pedig egyetlen lehetősége van, hogy „környezetének pillanatnyi javaslatát eldöntse”. (125) A barátja kétségek közt hallgatta társát, tartva attól, hogy ebbe a megoldatlan problémába (kezdet, teremtés) már sok önjelölt próféta belebukott, számosan pedig a bolondok házában végezték. Krasznahorkai regényalakjai közül is sokan megőrültek, volt, aki öngyilkos lett. Egy ponton a tudós kénytelen közbeszólni, és itt válik nyilvánvalóvá a tudós pragmatikus, józan észre hallgató és a művész labirintusos észjárása közti különbség. Bandi kijelenti: „a gondolkodásban azt a területet képes csak elviselni, ahol rend van”, ő a munkájával az „egyensúlyban lévő világ fennmaradásához járul hozzá”. (129) Ezzel mintegy megpecsételődik további kapcsolatuk: a tudósnál az „áttörés” negatív irányú, úgy érzi, becsapták. Az író nem is a lepkék érdeklik, hanem az ő szálnalmas, hátrányos helyzetű figurája, valójában róla akar regényt írni. Ez a hajszáltrepedés egészen a könyv záró mondatáig finoman tágul. Az író rendületlenül és önismétlően ontja a sokszor ambivalens nézeteit, melyből kiemelendő a felismerés, hogy ő bizony másodjára, sőt sokadjára ugyanabba a folyóba lépett. Igaz, „az emberiség a hérakleitoszi enigma óta ellenkező véleményen van” (132), mert valójában – vele együtt – önsorsrontó. Tulajdonképpen épp Hérakleitosz (i.e. 500 körüli) másik emblematis megfigyelését: „a háború mindennek szülője” teljesíti be, mondhatnánk, mindmáig. (Lásd Petőfi: Ítélet c. versét!) Krasznahorkai a *Megy a világ* c. kötetében (2013) az emlékezés témakör kapcsán mélyen szántó gondolatokat fogalmaz meg az ókori bölcselőről. (*Nem a hérakleitoszi úton*) Az ember bizony szembemegy a dolgok változásával kapcsolatos szigorú törvényszerűséggel. Az író alapállása szerint a földi realitás a metafizikai Gonosz uralma alatt áll, s a gőcprobléma az, hogy a Rosszat nem lehet logikai úton megmagyarázni. Valamikor, a teremtés előtti „műhiba”. Az egzisztenciális és a metafizikai küzdelem állandósult állapot, ez szüli a szakadatlan háborús helyzeteket. (*Háború és háború*; 1999); ez metafizikai csapda, Camus-féle Szisüphosz mítosz. Krasznahorkai egyes szereplői ezzel próbálnak szembefordulni, a megváltás messianisztikus ideája reményében; Florian Herscht is felismeri a létezés háborús természetét, ő emiatt ábrándul ki az égi harmóniából. A szerző (a regénybeli hős) a továbbiakban elutasítóan kezeli a felvilágosodás ész-kultuszát, illetve arra mutat rá, hogy a temérdek tudományos-technikai fejlődés (jelenleg az Ai-jal bezárólag) nagyrészt értelmetlen, veszélyeket rejt magában, ráadásul az ősi kultúrákhoz képest visszafejlődésben vagyunk. Jól ismeri a Szentírást, korunkat a Dániel próféta 2: 32-43, illetve a 7. fejezetben olvasható állókép-metaforához mérve az aranyfejtől a cserép és vas elegyének időszakába helyezi, a végső széthullásba. S hogy ide jutottunk, annak okát a „botlás”- metaforával érzékelteti. (136) Saját megbotlását a járdán halvány párhuzamként rávetíti az Édenkertben elkövetett engedetlenségre, ezáltal egyetlen pillanatképben egybefogja az ősi múltat a jelenrel. A többit a pilisi házban történt vendéglátás során fejti ki, megnyugtatta barátját, hogy nem fog a lepkékről írni, és ismét meglebegetteti, hogy egyáltalán semmit sem fog írni, befejezi; úgy véli, koránál fogva is állnia kellene a szavát.

A két záró fejezet, *Lassanvége* címmel tartogat még néhány izgalmas témát. A pilisi ház és a kert, a hatalmas tölgyfa szemléletes leírásával a szerző beengedi az olvasót is a magánszférába, abba a kultikus helybe, ahol a tudós végre egyenrangúnak érezheti magát a neves íróval. Ugyanis a teljesen elhagyatottnak tűnő, kopott, pókhálós faház az orrfacsaróan bűzös szobákkal („mintha a kutya rendszeresen valamelyik sarokban végezte volna a kisdolgot”; 150) szinte meg is nyugtatta, mert mindez leginkább egy nyomorgó, beteg alak elhanyagolt odújára emlékeztette. Hiába a mindent elborító könyvhalmoz, a falon tényleg ott lógó négy pillangó képe, de az író a „bilikék színű, fröccsentett kínai” gumipapucsával, a pecsétes háziköntösével, már-már botrányosnak tetszett. Krasznahorkai a végsőig elmegy az öniróniában, mindamellet megcsillantja nemes emberi vonásait is. Rendkívül figyelmes a vendégével, óva inti, hogy a teraszon csak a nyomában lépkedjen, mert másutt beszakad alatta a korhadt padló, és finom italokkal, szivarral kínálja. Eljött a pillanat, amikor a tudós

végre óvatosan rákérdezzen, „vajon nevezhető-e a kapcsolatuk barátságnak”, mire a „másik kissé megütődve” felelt: „ó, már hogyan volna annak nevezhető”. (153) De a kutató érzékeli, hogy valami közük állt, és jól érzi, ez nem más, mint a szerző egyik közismert toposza, az a bizonyos „távolság”, amely a hétköznapi és a magasztos köztiséget jelenti. Krasznahorkai a *Thézeus-általános* clochard-rendőr exkluzív helyzetében, illetve az előadó és a hallgatósága közti mérhetetlen (szellemi) távolságban már megrajzolta ezt a szinte természetfeletti állapotot. A pilisi házban pedig az író lázas igyekezettel és mély gondolatossággal ad magyarázatot barátjának arról, mit is kell érteni ezen a távolságon. Egyfajta bibliai parafrázisról van szó: a kezdetekkor Isten Ádámnak felmutatta a dolgokat, és Ádám nevet adott nekik, ezáltal megteremtette a főneveket. Fogalmak sokasága hangzik el („rózsa, bárány, lélek, salátaboglárka, bokasüllyedés, szeretet, lehetetlenség, hiány...”; majd Ádám azt mondta: „elég”, erre Isten Ádám fejére koppintott, ez nem főnév, te huncut”. (157-158) És ezután következik az írói magyarázat, részben a könyv címére is: „a valóság és a fogalom, azaz amit Isten felmutatott, és amilyen nevet Ádám adott annak, az olyan messze volt és maradt egymástól, mint Makó Jeruzsálemtől, de úgy is mondhatja, hogy olyan messze, mint egy pillangó... a magyar nemzet biztonságától”. (158) Tehát „valóság és fogalom soha nem fedhetik egymást”. Ezután már nincs szó evolúció és teremtés-vitáról, az író így söpri le az asztalról a témát: „szóval, amit Ő teremtett, és most hagyjuk azt a gyógyíthatatlan kétségbeesést, ami elfogja már a szó hallatán is az embert, hogy teremtés, mert teljesen mindegy, minek nevezzük, mert Istennek sincs semmi köze a valóságához annak, amit Ádám megnevez {...}, Ádám nevezetes névadása mindössze gyógyszere annak, amire nincs gyógyszer, a közelségre tudniillik, ami örökre, a kezdetektől a végig elválasztja őket, a szó halálosan szerelmes a valóságba, de soha nem érintheti meg...” (159)

Menet közben az író utalt még a jól ismert nietzschei-tézisre: „az Isten halott”. Emiatt – szerinte – a teljes emberi kultúra hamis alapokra épült fel, egy hitre alapozta önmagát. A tanár úr a *Báró Weinckheim hazatérben* ezért szenvedett transzcendencia-ínségben. Ezekből a teóriákból az utolsó fejezetben még levonható lesz néhány következtetés. A két barát a második terepmunkára tart Várpalota környékére, a Csörget-völgybe, egy ritka lepkefaj lelőhelyére. A tudósak el kell szenvednie az író kétségbeesett kirohanását a gyilkos és szenvtelen természettel szemben, „ahol minden pillanat veszély, ahol minden pillanat küzdelem a dominanciáért, a túlélésért”. (161) Ha a napi média hírekre gondolunk: a tűzvészekre, a tájfunra, a tornádókra, a lavínára, árvizekre, a szökőárra, a földcsuszamlásra, akkor talán még helyeslően bólogatnánk is. De most olyan ritka pillangó keresésére indulnak, melynek egyetlen példánya százezer forint eszmei értékkel bír, s a természettudósoknak a védelmet számukra biztosítani kell. Az író rögtön közbevágott: „ez pont úgy hangzik, mintha a magasművészet gyakorlóinak parányi és hősiesen hülye csoportjairól beszélnél, kis helyre szorultan, kipusztulás előtt”. (163) „Tehát kudarcra fel, ebben jó vagyok”, mormolta magában ironikusan Krasznahorkai. S talán eszébe jutott mindaz, amit megírt a könyvek, a kultúra védelmében az *Aprómunka egy palotáért* c. művében (2018) A lepkész még lelkesen mesélt a pillangók szépségéről, tulajdonságairól, a fejlődési szakaszok gyönyörűségéről, mert „az élet csodálatos”. (167) Ezzel a tudós egy egyszerű és kézenfekvő választ adott a kiinduló alapkérdésre, hogy mi az élet értelme: nem más, mint a *szeretet*, amit ő végig magában hordozott és képviselt. Az a szeretet, amely olyan tág fogalom, hogy megfér benne a megértés, a tisztelet, a figyelem, a megbecsülés, az odaadás, az irgalom, a megbocsátás...

Lassan végéhez közeledik az Eszter úr és Valuska-pároshoz hasonló két emberről szóló tanmese, melyben a fogalom és a valóság e földi viszonylatban nem fedte egymást, s a tudós magában azon töpreng, hogy „a barátságnak vége, noha abban sem volt biztos, hogy egyáltalán fennállt” (168), s hogy ebben a történetben a szavak számítanak-e egyáltalán. Most minden más volt, mint Paksnál: az író kijelentette, hogy pihentetnie kell a lábát, ma nem segít, leült a mezőn egy kinyitható székre szivarozni; a lepkész pedig hálójával

ugrابطرألوا tőle egyre távolabb került. Már csak egy pont látszott belőle. A Krasznahorkai-teremtette univerzumnak ez az újabb puzzle-darabja, mely dramaturgiaiailag nagyon kiegyenlítőten építkezik, ismét elleng a reménytelenség tartománya felé, mert „minden hiába, kedves barátom, hiába hadonászol, nem lesz esélyed, hogy belőled, velünk együtt valaha is pillangó lesz”, követi tekintetével a zsugorodó pontocskát az író. Pedig a vízió szerint hazánk biztonsága is azon múlna, hogy (metaforikus képpel) képesek vagyunk-e pillangóvá, azaz éteri tisztaságú lénné válni. Fedésbe kerülhet-e valaha a fogalom és a valóság? Vagy toporgunk ugyanabban a folyóban, gátként megrekesztve azt, a héraikleitoszi enigma ellenében, és végül előnt bennünket az ár?

Hitel, 2026. április

Fotó: NAGY BERTALAN

FORDÍTÁS

IHARA SZAIKAKU, IHARA: *Evilági hívságok*
RÉSZLETEK

Könnyebb tavasszal piros juharlevelet találni, mint újévre langusztát vásárolni

Régi idők óta újévkor¹ az emberek Hórai hegyet² készítene a házaikban, melyet fenyőágakkal, páfránnyal díszítenek fel. Elkomorul azonban a hangulatuk, ha e zöld háttér előtt nem vöröslik a langusztá. Igaz, gyakran a langusztá nagyon drága, és ilyenkor a szegény családok és a szerény tartalékokkal rendelkező házak nélkülül ünneplik meg az újévet.

Néhány éve például alig termett narancs, darabját négy-öt funért³ adták, emiatt az emberek keserű narancsot vettek, de még ennek az árát is igencsak magasnak tartották. A keserű narancs színe és alakja legalább hasonlít a narancséra. Ha viszont a langusztát garnélarákkal pótoljuk, az körülbelül olyan, mintha egy idegen ember használt ruháját húznánk magunkra. A szegényeknek azonban nincs más választásuk! A gazdagokkal viszont egészen más a helyzet. Még a szél is másképp fújja a házukat! Közöséges tolóajtó nem véd meg attól az esőtől, melyet az északi szél hoz; a falakat deszkákkal borítják, melyeket ragacsos gyantával, bambusszal, szalmával tesznek ellenállóbbá, és ez egyáltalán nem számít fényűzésnek.

Az emberek számára nincs nagyobb öröm, mint úgy öltözködni, úgy enni és élni, ahogy a legjobb körülmények megengedik. De ehhez okosan kell gazdálkodni! Nem lesz sikere az ifjú gazdának, ha változtat azokon a szokásokon, melyeket a családja nemzedékről nemzedékre követett, azon a renden, amelyet az apja betartott. Bármilyen éles eszé az új nemzedék, lépten-nyomon azt látja az ember, hogy az év végére az ifjú gazda épp csak eltengődik, mert az elszámolásában itt is, ott is hiba csúszott!

Mielőtt beköszönt az újév, Oszaka zsibvásárrá változik: az égvilágon mindent meg lehet itt venni, amit elképzelsz az ember. Már hatvan éve a boltosok csak azt panaszojják, hogy ímmel-ámmal megy az üzlet, az üzletekben azonban mégsem hever ott az áru. Vegyük például az őrlőmozsarat. Azt hinné az ember, hogy ezt csak egyszer kell megvenni és kitarthat száz évig, még a gyerekek meg az unokák is tudják használni, és mégis, napról napra, évről évre készítik az új őrlőmozsarakat. Az már biztos, az összeset gránitból csinálják. Meg aztán a sok apró holmi, az ötödik hónapban a papírból készült sisak a fiúünnepre, az újév megünnepléséhez szükséges kellékek, melyeket két-három napig használnak mindössze... No meg a szertartási legyezők, a templom ajándékai a hívek számára. A hívők még ki se nyitják a dobozukat, és máris a szemétkébe hajigálják úgy, ahogy van. Az egész csak kidobott pénz, az emberek tudomást se vesznek róla. Nagyzolásban és fényűzésben Oszaka alig marad el Edótól, itt is nagylábon élnek! Ha már langusztá nélkül nem lehet feldíszíteni a Hórai hegyet, akkor megveszi mindenki, még ha ezer kanba is kerül. Ezért aztán az újév előtti napokban szétkapkodják a langusztát az összes halüzletből, és ezután olyan nehéz beszerezni, mintha valami tengerentúli csoda volna. Az utolsó napon pedig még egy árva langusztabajszot sem lehet találni! Erre mindenki nekiáll langusztát keresni. Százszor könnyebb ilyenkor őszi piros törpejuhar levelet találni, mint ezt! Az emberek telekiabálják az

¹ Az író a holdújévre gondol, amely minden évben más időpontban van.

² A japán legenda szerint a tengerben áll a Hórai hegy, a halhatatlanság hegye, s azon áll a gazdagság fája.

³ Ihara Szaikaku korában, az Edo-korban (1600–1867) a japán aprópénzeknek számos változata volt forgalomban. A legkevesebbet a rézpénz érte. Ennél nagyobb volt a rin, ennek tízszerese a fun, majd ennek tízszerese a monme, a kan pedig ezer monméért. A mon és a bu lyukas pénzérmék voltak, ez a lyuk pedig négyzet alakú volt.

egész tengerpartot, az öblök közelében álló szegény haláskunyhókba is beüvöltik, hogy „Langusztát vesztek!”

Egy Era nevű halkereskedő üzletében maradt még egy darab languszt, mire megkezdődik az alkudozás. Először egy monme öt funért akarják megvenni, mire akadnak olyanok, akik négy monme nyolc funt is megadnának érte, és persze az eladó ilyenkor nem tiltakozik, mert hát kevés a languszt. A szolgáltatók meg nem mernek engedély nélkül ekkora összeget kifizetni érte, hazarohannak nagy sietve, s mikor a gazdájuk megtudja, hogy a halkereskedő ilyen borsos árat kér, tüstént dühbe gurulnak:

– Egész életemben arra törekedtem, hogy soha ne kelljen háromszoros árat kifizetnem! Mindig készpénzt adtam és mindig a legjobb időben, amikor a legalacsonyabbak az árak: a tüzelőt a hatodik hónapban, a gyapotot a nyolcadikban, a rizst, a szaké főzés előtt, a fehér vásznat pedig mielőtt beköszönt a halottak ünnepe. Igaz, hogy amikor az apám meghalt, túlfizettem a koporsókészítőt, de azóta is rettenetesen bánom! Vajon miért kell feltétlenül languszt az újévre? Nem lenne jobb megvárni, mikor már több van belőle és egy languszt csak három monméba kerül? Akkor kettőt is meg lehet kapni ebből a pénzből, és behozza az ember, amit elmulasztott! Egyáltalán nem fogom szégyellni, ha nem látogat meg az idén az újévi Szerencseisten, aki mindig valami lehetetlen követeléssel áll elő. De higgyétek el, még akkor is hallatlanul drága volna a languszt, ha tízszer olcsóbban adnák!

A gazdasszony meg a fiúk vitatkozni kezd a gazdával:

– Ugyan már! Mit fognak gondolni rólunk az emberek?! Ma jön el a sógor hozzánk először újévet köszönteni! Eridj, oszt vedd meg, kerül, amibe kerül!

Elküldik megint a szolgát a halüzletbe, de azóta már megvette a langusztát a nagybani kereskedés ifjú segédje az Imabasi utcából. Öt monme és nyolc bu volt az ára!

– Nincsen ünnep languszt nélkül! Ilyenkor nem garasoskodik az ember! – magyarázta, azzal leperkálta a kívánt összeget, amit még meg is toldott húsz rézpénzzel. Fogta a csomagját és távozott.

A szolga pedig sokáig járta az utcákat, benézett az összes halüzletbe, de minden hiába! Mikor már végigcaplatta az utcákat, rádöbbsent, hogy milyen nagy város is ez az Oszaka. Hazatérve beszámolt mindenről a gazdáéknak. Erre dühbe gurult a gazdasszony, a gazda meg fogta a hasát a nevetéstől:

– Nehogy elhidd, amit ez a nagybani segéd mond, biztos a tönk szélén áll, és az istenekhez akar könyörögni, különben miért is adott volna ennyit a langusztáért! Azok meg, akik olyan könnyelműen kölcsönt adtak neki, olyan rosszat fognak álmodni, hogy csak na! Ha pedig még mindig azt állítjátok, hogy languszt nélkül nem lehet Hórai hegyet csinálni, akkor erre olyan remek ötletem van, hogy még az ünnep után sem kell kidobnunk a langusztát!

Azzal rendelést küld egy iparosnak, hogy készítsen egy gyönyörűséges langusztát vörös selyemből és kartonból, ami nem kerül többé két monme öt bunál.

– Ahogy elmúlik az ünnep, jót fognak játszani vele a gyerekek. Ez aztán a fifikás észjárás! Na, mit szóltok hozzá, a mi langusztánk négy monme nyolc bu helyett csak két monme öt buba fog kerülni, és ráadásul később még használni is lehet – dicsekszik büszkén a gazda, és mindenki egyetért a bölcs eszmefuttatással.

– Nem akárkinek adatik ekkora éleselméjűség! Nem véletlenül sikerült a mi gazdánknek ilyen szép vagyonra szert tenni!

Ebben a percben belép a főépületbe a gazda édesanyja. Van neki külön háza, maga vezeti a háztartását. Már kilencvenkét éves is elmúlt, de jól lát, és olyan egyenes derékkal jár, akár egy fiatal.

– Hallom, hogy azon vitakoztok, milyen drága mostanság a languszt – kezd a mondókájába. – Hát bizony, gyerekek, elég nagy meggondolatlanság volt, hogy már korábban nem gondoltatok a langusztára! Ugyan-ugyan, hogy szabad így háztartást vezetni!

Jegyezzétek meg, amit mondok: a langusztá mindig drága azokban az években, amikor a tavasz kezdete megelőzi az újévet. Tudjátok, hogy Isze⁴ az istenek országa, és ezért nemcsak az ottani szentélyekben, nemcsak a papok házaiban, hanem az összes városban és az összes faluban fejet hajtanak a japán istenségek előtt. Így aztán nem meglepő, hogy elképzelhetetlenül sok langusztára van szükség ilyenkor. Az a rengeteg langusztá, amit minden évben Kiotóba és Oszakába visznek, csupán az isteneknek felajánlott áldozatok maradéka. Előre gondoltam már erre, ezért a hónap közepén vásároltam két langusztát bajusz nélkül, négy rézpénz volt darabja.

Amint ezt meghallják, mind tapsikolni kezdenek örömben:

– Hogy tobzódik a javakban a mi idős úrasszonyunk! Két langusztát vesz, pedig elég lenne neki egy is.

– Én aztán soha nem teszek olyat, aminek nincs értelme – mondja a magáét az idős hölgy.
– Amikor az emberek eljönnek hozzám újévet köszönteni, mindig hoznak nekem öt csokor bojtort⁵, de van, amikor csak hármat, ha elég húsos a levele. Viszonznom kell ezt az ajándékot, ezért azt gondoltam, hogy adok nekik egy langusztát, így aztán az egy monmét erő bojtortjára csak négy mont kell ráfizetnem. De szerencsétek van! Eddig nem jött hozzám még senki újévet köszönteni. Persze, mi rokonok vagyunk, de az elszámolásokat egymás között is illő pontossággal kell végezni! Ha szükségetek van langusztára, akkor hozzatok nekem öt csokor bojtortjant. Másra nem vagyok hajlandó cserélni! És nehogy azt gondoljátok, hogy langusztá nélkül meg lehet ünnepelni! Jól jegyezzétek meg: nem a fukarság szól belőlem, de minden ünnepnél jól fel kell becsülni, hogy mennyibe kerül az ajándék, amit kapsz, és körülbelül látszatra ugyanolyan, de a valóságban olcsóbb árban viszonzni, így legalább van rajta valami haszon is. Minden évben, amikor a paptól ajándékba kapok egy dobozkában egy papírból készült amulettet, egy köteg szárított tonhalat, egy doboz fehér arcfestéket, egy naptárat és öt csokor zöld algát, mindig kiszámítom, mi mennyibe kerül, és mindig két monme nyolc bu lesz az eredmény. Ilyenkor három monmét adományozok a szentélynek. Vagyis hát két buval fizetek többet, hiszen az iszei papot mégsem hagyhatom hátrányos helyzetben! És bizony így csinálom már vagy három évtizede! Amióta lemondtam a javatokra a gazdálkodásról, ti minden évben egy egész ezüstpénzt adományoztok a szentélynek. Lehet, hogy nem vagyok elég istenfélő, de ezt nem tartom helyesnek! Egész biztos, hogy a Daidzsingu szentély istennője sem értene egyet ekkora pazarlással! Itt van a bizonyíték, figyeljétek ide, az iszei szentély külön pénzürmét veretett az adakozóknak, amelynek galambszem lett a neve. És ez a galambszem mindössze hatszáz monnak felel csak meg! Ugye belátjátok, hogy maguk az istenek is azt akarják, hogy a hívők, akik eljönnek a szentélyhez, ne költsék a pénzüket feleslegesen.

Hát így van ez! A mi világunkban csak úgy virul a kapzsiság! Isze százhusz szentélyében az összes istenség közül a legtöbb adományt Ebiszu⁶ és Daikoku⁷ kapja. A szentélyekben a verebek⁸ állandóan azt csiripelik, hogy „Taga a hosszú élet istene, Szumijosi a hajósok védelmezője, Izumo a sorsok egyesítője, Kagami no Mija a szüzlányok arcának szépségére

⁴ A legnevezetesebb japán sintó szentély Iszében található.

⁵ A japánok a bojtortjából főzeléket készítenek.

⁶ A sintó vallás hét szerencseistene közül az egyik. A hét szerencseistent egy csónakban evezve ábrázolják, közülük hat férfi és csupán egy nő van. Ebiszu isten Izanagi és Izanami istenpár, a japán szigetvilág megteremtőinek harmadik fia. A 17. századtól a halászok és a kereskedők istenének tartják. Egyik kezében hallal, másikban horgászbottal szokták ábrázolni.

⁷ A sintó vallás hét szerencseistene közül az egyik, mint Ebiszu isten. Daikoku a gazdagság istene, általában úgy ábrázolják, hogy két lába alatt egy-egy zsák rizs, vállán pénzes zsákot hord, jobb kezében pedig szerencse-kalapácsot tart.

⁸ Szentélyi verebeknek nevezték Szaikaku korában azokat a papokat, akik a zarándokokat kísérték szentélyről szentélyre.

vigyáz, Szanno huszonegy ifjú istenségnek parancsolgat, Inari⁹ a tönkremenéstől oltalmaz, nem hagyja, hogy a vagyon kicsússzon a kezünk közül, mint a róka farka”.

A zarándokok busás adományokkal ajándékozzák meg ezeket az isteneket, mert oltalmat várnak tőlük. A többi istenről általában megfélekedeznek. Így aztán mostanság még az isteneknek sem könnyű pénzt keresni! Mit szóljanak akkor az emberek?!

Óriási mennyiségre van szükség az újévköszöntő amulettekből, melyekkel a hívőket ajándékozzák meg Isze papjai, ezeket egy kalligráfus írja le egy meghatározott összegért. Egy rézpénzt fizetnek neki darabjáért. Egy egész évbe is beletelik, míg elkészülnek, mert ezek írásához különleges erőfeszítésre van szükség. A kalligráfus egy nap alatt kétszáz rézpénznél többet nem képes megkeresni! Az újévi köszöntő pedig így szól: „Szálljon örök nyugalom, béke és virágzás népünkre, melyet az istenek óvnak!” Segítsen a kalligráfuson is, hogy legalább az ennivalójára valót megkeresse.

Esti árverés az újévet megelőző napon

Évről évre csak panaszkodik mindenki, hogy egyre kevesebbet vásárolnak az emberek, no meg az élet is mind többbe kerül. Ha azonban valamelyik kereskedő leengedi egy tíz monmés árucikk árát kilenc monme nyolc bu értékűre, a vásárlók azon nyomban szétkapkodják. De ha mondjuk, valaki azt veszi a fejébe, hogy egy áruért kilenc monme nyolc bu helyett kerek tíz monmét kér, akkor a pultokon rögtön megjelenik ugyanaz az áru, de már kétezer kanme az ára. A nagyvárosokban a kereskedés igencsak nagyvonalúan zajlik! Furfang nélkül nem vásárolhat, haszon nélkül nem adhat el semmit az ember!

Aki azt mondja, hogy a világon a pénz nem cserél gazdát, az nem is látta, hogyan élnek a gazdag emberek. Ha van valami, amiből igazán jut felesleg, akkor az a pénz! Az elmúlt harminc évben látványosan meggazdagodtak nálunk az emberek. A szalmatetős házak helyett ma már az épületeket mindenütt fából készült tetőzet védi. Most cserepek fedik Fuva őrállomásnál még azt a kunyhót is, melynek tetőjén keresztül besüt a holdsugár, – ahogy valamikor a költő is megénekelte¹⁰ – s kívülről fehér festék borítja. Egy kis lerakat van benne, a kertben pedig egy magtár áll. A tolóajtót nem aranypor vagy ezüstpor fedi, ahogy régen, a mi századunkban ez már nem divat, hanem vékony arany- és ezüstszerű festékréteg borítja, melyet tusfestmény díszít, pontosan úgy, ahogy a fővárosban szokás.

Ihara Szaikaku (1642-1693) a „lebegő világ”, az ukijo-zósi műfajának megteremtője. Ezek a városi polgárságnak írt kisregények a mindennapi élet visszásságairól szólnak, amelyek igen kedveltek voltak az író bátor szókimondása, de modern őszinte stílusa miatt is. Írásainak népszerűségét fokozta, hogy abban az időben terjedt el Japánban a könyvnyomtatás. Ihara Szaikaku élethű, sokszor erotikus zsánerképeket rajzol, melyeken átsüt jellegzetes humora. Az 1686-ban elkészült *Öt szerelmes asszony* című regénye egyik legkiemelkedőbb alkotása, öt asszony tragikus sorsán keresztül beszél el szerelmi életüket. Noha az író csak ötvenegy évet élt, hatalmas életművet hagyott hátra. 1688-tól „íróinasokat” alkalmazott. Az *Evilági hívságok* című regényét az ukijo-zósi műfajában 1692-ben írta, ebből közlünk részletet. A fordító, ahol szükségesnek érezte, lábjegyzetben magyarázatokat fűzött a szöveghez.

Vihar Judit fordítása

Folytatjuk...

⁹ A termés istene, a 17. századtól a kereskedelem védője is. Inari istenség jobb és baloldalán két róka üldögél, a két állat közvetítő szerepet játszik az isten és az emberek között.

¹⁰ Az író itt Fudzsuvara Nobuzane (1176–1265) festő és költő versére utal.

PETHES MÁRIA

Utak

én vagyok az út
az igazság az élet
mondta de nem hittek neki
aztán készítették maguknak
utat de kilopták belőle
az anyagot kreáltak maguknak
igazságot de hazugságokat
fogalmaztak bele csináltak
maguknak életet
a halálra emlékeztetett

*

meg se mukkan a szél
rajzszögek a fagyos légben
jégtáblák kopolyúiból tátog a TÓ
lelakatolt fehér konténer a táj
havas eső fürkészi titkait
szelet kenyér ázik az úton
a jólét vagy a hitetlenség jele

*

életemet csukott szempillára vetítem
egyedülálló film a horizont békésen
gyűrődik fölöttem az éjszaka higgadt
tintafolt a hold hatalmas sárgadinnye
édeni nyarat idéz emlékszem a kertben
ettem az édes lé kacskaringós utakat
rajzolt meztelen mellemre
felnyalogattad

*

tekintetemben felhőátvonulás
mellem két ízes körte öltözékemről
vesznek mintát farsangi maskarájukhoz
a város asszonyai amikor fénykavicsal
célba veszi homlokom a nap elmúlt évek
fala mögé rejtem a szerelmet
éjszakánként meglátogat egy csillag
jókat beszélgetünk

*

végleges bizonyosság
ma egyetlen dolog kétségtelen
tél van de tavasz lesz vagy minden
átmenet nélkül nyár vagy újra
tél nagy fehér tálcán kínálja
magát a táj és árnyékom
beleszeret egy facér fába

*

bulldózer-szavak mélyítenek utat
arcomra legyen elég helye
az orrvérzésnek mintha
szívemből szivárogná

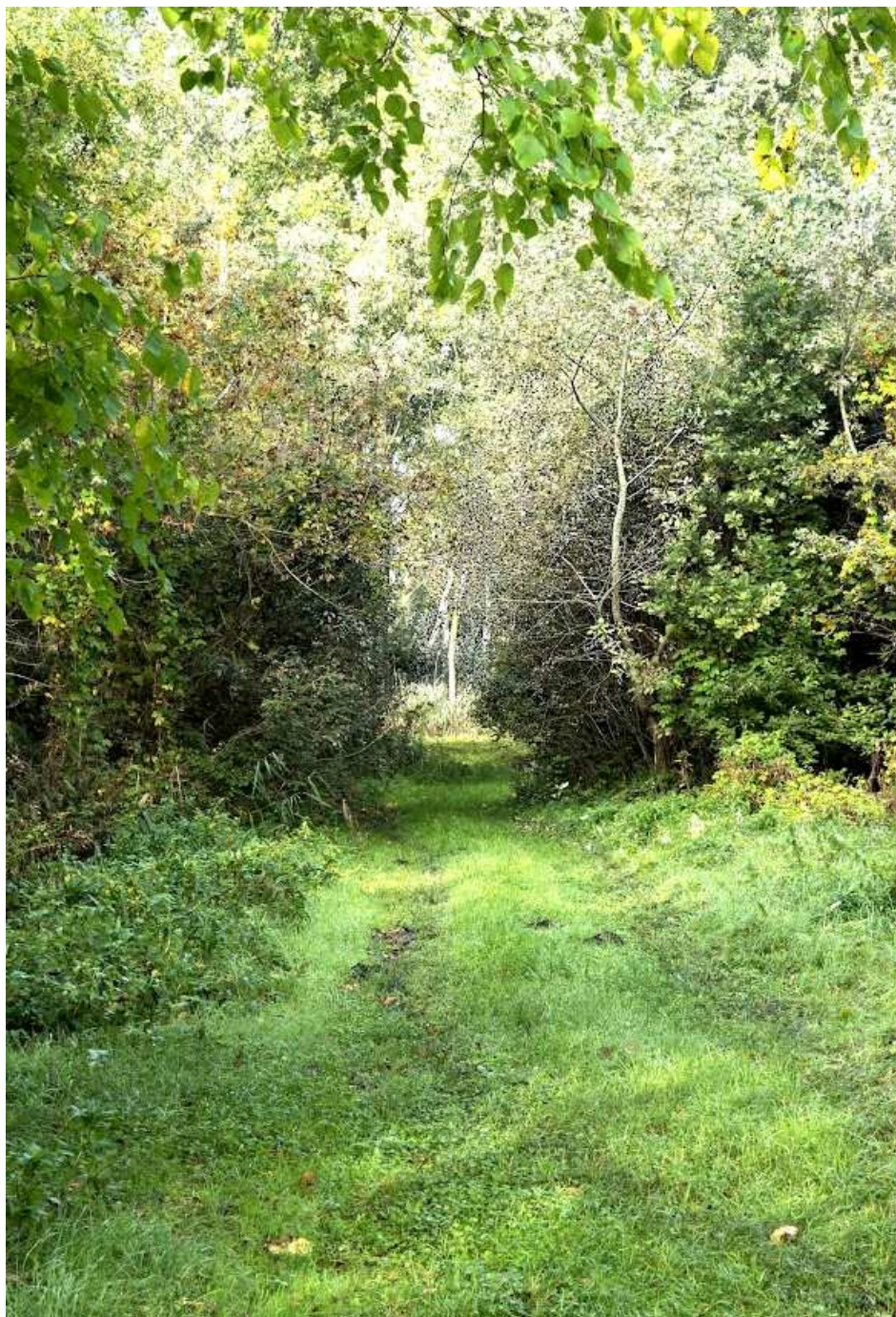
*

keresztthuzatban dadog az ajtó
nem bírom becsukni kitámasztja
lábad nyoma a nyíló-csukódó
résen hideg huhog be az is lehet
hogy Isten nem látható

*

jeges út a temetőben
elsóhajtom Anyám nevét
kiszáll belőle egy angyal
átölel és megvigasztal

Forrás: Pethes Mária Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/kontrasztfolyoirat>

Lombok és árnyak

Fotó: GŐSI VALI

SZIWERY BALÁZS

Szüntelenül

Porból szült reményből
teremtsd magad újra,
nekem.
Fonódj lázas papírcsíkra,
lengő függöny maradványaként.
Borzolja csend hajadat
szúrt sebek áthatolhatatlan
sűrűjében.
Légy suttogás,
kis lélegzetvételyi
patakocská.

Ugorj fejjel a fellegtélbe,
vagy
a megnyitott kapujú nyárba.
Szaggasd le magadról a ruhát.
Mutasd meztelen melled ragyogását.
Véresre karmolt tested
akarom – érezve – látni.
Feltépett cafatokkal táncolni,
túl az éjjelen.

Szoríts magadhoz!
Vörös legyen a vérem.
Ölelj magadhoz!
Belülről marjon fuldokló nevetésem.
Verejtékező arcom pihenjen,
lebegő árnyékalmokon át,
keservesen szép utálattal.
Tegyél úgy, mintha
csak az én, enyészetbe fulladt
fájdalmam lennél,
testi forróság kapuján át szökelve.
Csak nekem. Mindig nekem.

Aztán, ha testemre találasz
elfújtszelek lankáin,
szemekbe fújts homokszemként
szállj,
dicsérd a nap fázós sugarát.
Alkoss újra,
egy átizzadt éjszakán,
tölgyfaágyon.
Kéjből. Suttogásból.

VARJÚ ZOLTÁN

Betűvetők egymás között

– Fábián Istvánnak barátsággal –

*„Ha senki sem marad
Becsületesnek, hűnek, jónak,
Vigyázz, mert akkor is
Nagy barátaid fognak, óvnak.”*
Ady Endre

Betűvetők barátsága szorít
két tenyérben tollal írt
papírt – rajta kézfogás –

őszinte szó ami szó
ilyenkor felesleges
a csillámporos gondolat

csupáncsak elvakít
félre visz mást sugall
nem valódit jelent

sokkal többet számít
görbe helyett az egyenes
beszéd nem szédít el

valójában átölel – segít –
helyre rakva felemel
nem kényszerít csak

ösztönöz öserőt ad
lelkileg többszöröz
ha éppen arra vágy

két betűvető jó barát
szavak nélkül érti meg
egymás gondolatát

Forrás: Varú Zoltán Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/varju.zoltan.7>

KOVÁCS MARIANNA

Medáliák

József Attilának

I.

A Hold, a Vénusz fénye ráng,
Ezüstbe forduló katáng.
Méheket taposó paták,
Petesejt pótló pasztinák -

Pipacs-mezőn, ha hempereg,
Az anyja sem ismeri meg,
Bosszús barátja bús zsebe
Neszesemmivel van tele.

II.

Teafilter, zsírosbödön
Nőjön hátadra pótköröm,
Nem tudhatod, kell-e vagy sem,
Koponyadomb erdején, lenn.

Cserszömörce, édes álom
Terpeszkedik csülök-ágyon,
Hajnalkarom mélyed bele,
Rinocérosz és berkenye.

III.

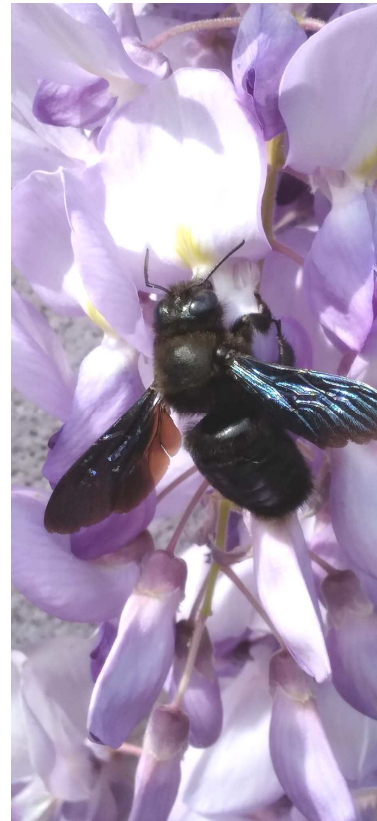
Saláta vagyok és retek,
Térdét horzsoló kisgyerek,
Hímnős csiga, háza-hagyott,
Száll a madár, már megfagyott -

Anyját imádó imágó,
Szenespincében iázó,
Rovarcsípés, kelés fejen,
Kifakadok. Elég legyen.

IV.

Én egy vagyok sokak közül,
Ki folyók felett átrepül.
Mégsem vagyok jellegtelen,
Sem aljas vagy jellemtelen.

Látom más foga fehérét,
Ki belezni nem fog jércét,
Vadludat nem kerget éjjel;
Megalégszik tárna-méllyel –

Törökbálint, Kék fadongó. Lilaakácon

Margit-sziget, Fekete mályva

Fotók: a Szerző

HOMLOKTÉR — DOBROSI ANDREA VANDI

Anti-fogyókúra

Zenekarban játszott Antal,
egyszer brácsán, máskor lanttal.

Sosem mondta azt, hogy hurrá,
változzon át minden húrrá.

Helyette ő csak pengetett,
a türelme volt rengeteg.

Lehetett a dal épp hamis,
tisztá hangra vár ő ma is.

Viszont gurult, mint a labda,
az evést nem hagyta abba.

Akkor is, ha épp gyakorolt,
csipszet evett, kesudiót.

Ám a kürtös azt elvette,
vérlázító volt a tette.

Ezért aztán morgott Anti,
mint óceán, az Atlanti.

Megpecsételi

Hogy miért írok? Azért, hogy éljek!
Az írás nekem egy terápia -
olyan ez, mint egy szent liturgia:
megpecsételi a létezésem.

Amíg élek

Amíg élek, addig szeressetek,
amíg élek, addig szerethetek!
Szerethetem a hangyát, hogy halad,
vagy az égig érő zsiráfokat;

teljesen mindegy a paraméter,
ha amit teszek, az maga ékszer,
mindenkiben másképp dalol a vágy,
de meg kell halljad annak dallamát -

Vajon az én dalom ki hallja meg,
vajon én meddig énekelhetek,
ott, valakinek a szívzugában,
ki előttem hajol, nem utánam?

Dúdoltam már a létben annyi lát,
de csak bikák táncoltak, vad bikák...
ha pedig megtaláltak szelídek,
foglalt volt számomra a szeretet.

Nem ember

Az ember hajlamos
boldogságra vágyani,
szeretetre,
jóra,
bearanyozva a reményt bizakodva.

Az ember hajlamos
hatalomra találni,
vagyonra,
förlényre,
csak hogy az igazát elérje.

Lehet boldog,
hatalmas,
akár egyszerre mind a kettő -
de az ember nem ember,
ha aljas!

HOMLOKTÉR — DOBROSI ANDREA VANDI

Randi

Már mióta várok,
soha nem voltam még ilyen türelmes,
csak hát a megszokás;
az egyforma napok -
dögunalom,
akárhogy ragozod!

Mindig ugyanaz van:
csak várok,
minden változatlan.
Ami jöhetne,
sehogy se jön,
nemhogy bárhogy!

Így aztán magam maradtam,
az egyedüllét lassan mindennapos vendég.
Néha megkínálom ezzel-azzal,
ha már itt van,
egyen,
ígyon...

S időnként,
(tényleg csak néha)
megdöbbenek azon,
hogy hogy lehet,
közös a téma,
és egy múzsával randizom?

Mindenség, pillanat

Olyankor, ha valamit erőltetni kell,
mint egy kisgyermek szájába a pépeset,
akkor eltávolodtál saját magadtól,
mint aki a lét értelmében szétesett.

Legyél az, ki azon az úton tud járni,
melyen a te szíved dala mindig ott van,
álmodd a pillanatot a mindenségben,
éld meg a mindenséget a pillanatban!

Ha a büszkeség...

Te mutogatsz rá, ő pedig rád:
csak falakat épít fel világ,
mit ha egyszer lebontanának,
lenne másik, ki maltert rárak.

Rombolni itt senki sem akar,
mégis abból épül fel a fal,
s az ember annyira védtelen,
de mindig van számára perem -

Ahogy a Föld megóv téged is,
de először magadon segíts;
mert míg saját börtönödben vagy,
bármit is teszel, nem vagy szabad!

Neked úgy kell emelned lábad,
a szabadságod megtaláljad...
megtaláld, és magadnak bevalld,
ha a büszkeség rombolni hajt!

Ha élne...

(Jóna Dávid verse kapcsán)

Ha Ady élne, a hídra festené:
igaz az, mit töröl az algoritmus.
Nem kötne ő senkibe sem belé,
ameddig nem lenne köztünk cinizmus.

Ha Radnóti élne, nem lenne kérdés,
hogy viríthat-e a réten a pipacs,
vagy többet ér a szerelem a rétnél,
mindkettő ugyanaz lenne, ugyanaz.

Ha József Attila élne - miért ne?
lehetne minden asztalon libasült,
jó zsíros lenne a mamák köténye,
s győzne, ki "Horger Antallal" szembesült;
de ma már nem élnek ezek a költők,
én élek valamennyi emberöltőt!

HOMLOKTÉR — DOBROSI ANDREA VANDI

Eljöhetnél

(Weöres Sándornak)

Ha a világ rigó lenne,
nem lenne szarka,
mert most ez a madár reppen
minden magyarra -

ha szőke, Weöres vagy barna;
a galagonyák
ma már forróbban izzanak,
dobnak tél-ruhát.

Új szentek járnak fel s alá
a lajtorjádon,
akik lassan már „Öregek”,
de nem Kodályok!

Templomfalról pereg a máz,
(kis Csiribiri)
de azért még eljöhetnél -
van rizibizi...

Az én harmadnapom

(Üzenet Pilinszkynek)

Még mindig itt vannak
a hamuszín egek,
benne cigarettád,
és ott vagyok veled.

Együtt átváltozunk,
visszük a múltjaink,
hegyet-völgyet, fákat,
míg rám kávémm kacsint -

a tej talán te vagy,
hol több, hol kevesebb,
de sosem jelent az
számomra keveset;

s amikor ránézek:
látok harmadnapot...
bár meghasadt az ég,
nekem mégis ragyog!

Telefon Örkenynek

Tudod Pista, ott megy. Sőt, ma már viszik,
egyenesen el az íróasztalig,
nem sétál senki, sem te, sem a fülke;
internet juttat a szerkesztőségbe.
Azt tudod, mi a legjobb Macskajáték?
Bár ma is akad csábító s ágyék,
de megváltozott a cél, végkifejlett,
(és ha a bíró már mindent kifejtett)
férfi is nő is egymásnak dobozok,
ki kifoszt, ki abba majd pakolni fog.
De figyu! Egy percért sokat fizetek -
sajnos, nem ér már annyit a füzetek

Őriző

(József Attilának)

Tudod Attila, nem lettem oktató,
csak egy egyszerű karaktermozgató,
tologatok ide, vagy tolok oda,
s kitolnak velem, nem jutok sehova.

De milyen jó ez a digitális tér,
ölemben macska, a kezemben egér,
már mobil a kávéházi szegletem,
a leltáramat is így készíthetem.

Lehet, hogy nem vagyok túl az összesen,
viszont huszonhat éve már őszesen,
ki még ma is megkönnyez minden betűt,
a bonyolultat is és az egyszerűt -

mindet, melyet a szél fellobogtat;
őrizője régen volt soraidnak!

HOMLOKTÉR — DOBROSI ANDREA VANDI

Kicsi vagyok...

Kicsi vagyok,
vagyis dehogy.
Egyszerűen
minden nagyobb.

Nem csivitel

Mert enyém a hang,
nem te nevensz, sírsz -
kétféleképpen
nem csivitel csíz.

Nekem kell majd

A lényeg: a válaszómban.
Népszerű? Az sosem voltam -
de ha a szekér lerobban,
nekem kell majd, hogy kitoljam!

Vannak meg csodák

Az ereimben betűk folynak,
még a kérdőjel is felkiált:
mi van, te már megint kiadtad?
Igen, bizony. Vannak még csodák!

Fontosabb

Ez a kor azt hiszem, felejthető,
amikor fontosabb a fejtető,
mint a két láb, amely semmit sem ér,
mert az nem jár, talán csak mendegél.

Örülünk

Nem baj, ha a bokámig nem ér fel,
nem baj, ha egyáltalán nem érvel,
itt a gond szinte már családtag,
de örülünk, hogy nem ez az átlag...

Mesélj és mondd!

Mesélj! Mesélj, milyen a szép,
számítanak-e a ráncok,
a kidudorodó erek,
számít, hogy a szem mit látott?

Vagy a szív formál-e szépet,
hiába a hold már kerek -
van nagyobb erő annál,
mit a gondolat megteremt?

Mondd, van-e odafent magány,
mely még, mint forrásvíz bugyog,
vagy a bús lélek: óceán,
melyen elterülnek habok?

Mondd el, mit elnyomott a csend,
eloszlatott halk pillanat...
de ha nem mondod is megyek;
a nemlét egyszer visszarak!

KARAFFA GYULA

Hatvankettő...

hatvankét évet kaptam eddig
nem hittem ennyit de jólesett
mert annyi jó és szép volt benne
mit elbírnai csak a képzelet

tudna meg én hisz mind megéltem
csodás volt ami velem esett
gazdag vagyok élménnyel teli
nem is kell más megelégedett

vagyok és Istent sem zaklatom
nem kérek tőle hisz úgyis ad
segített eddig megköszönöm
jót rosszat (néha az is akad)

kiscsaládom tizennyolc fős lett
új asztalt kell hát készítenem
és lesz még nagyobb is remélem
azt látom nem fogja a szerelem

és a türelem megvan bennük
hogya elviseljék ezt a világot
dolgukat hűen végzik látom
elfogadták ezt a tanácsot

nehéz subát tettem vállukra
azt hagytam örökségül rájuk
hogya a tisztesség az egyetlen
ami leghűségesebb társuk

el ne hagyják vigyázzák óvják
ha mindenki más felé is tart
önmagukért nem jutalomért
legyenek jók és míg a túlpárt

felfénylik mint a sok drágakő
legyenek megelégedettek
azzal mi van vagy ami lesz még
egyebet más én sem tehetek

talán annyit hogya bocsánatot
kérek szigorú voltam sokat
hazudni sem tudnak (lám én sem)
szeressétek így... apátokat

HABOS LÁSZLÓ

Beteljesítjük hát...

levetett ruhánkra
holdfényt szítál kíváncsi éj
lopott idő falja mohón csókjainkat
kriptahideg falak visszhangozzák
lángoló mámor szelíd hangjait
beteljesítjük hát vágyaink

lecsupaszított lelked didereg
lelassulnak mozdulataink
szó is csók is elapad
holdfényt szítálva ballag éj
tűzre dobnám keresz9ámat
hogya felmelegítsen haláltusája

álmomban égi menyegzőre térítenek
szeplőtelen angyalok
és ezer esztendőre büntetett szolgák
köztük gyilkosom serénykedik
zenészó hív táncra minden teremtményt
te vagy a mennyasszony s én a vőlegény

Fotó: DARVAS JUDIT

FANTAZY – MESÉK

MÁNDY GÁBOR

A biciklis király és más mesék
(okos gyerekeknek és a szüleiknek)

Tündérek

Tele van ám a világ tündérekkel. Csak mi nem tudunk róluk. Félősek, elbújnak. De azért ők nagyon is számontartanak bennünket. Tudják, mikor fáztunk meg, mikor fájdukt meg a hasunk a sok édességtől vagy éppen mikor vagyunk szörnyen éhesek. Ha úgy megyünk át az utcán, hogy nem figyeltünk, és elütne bennünket egy autó, az utolsó pillanatban még felnyitják a szemünket, hogy észrevehessük és ki tudjunk térni előre. (Azt azonban meg kell mondanom, hogy ez mindig egy bizonyos tündér dolga, és ha ő éppen mással van elfoglalva, akkor nagyon póru járhat. A tündérnek is csak két szárnya van, nem tud egyszerre ott lenni két helyen.)

A tündér az is, aki iskolába indulás előtt eszedbe juttatja, hogy nem tette be a táskádba a tornafelszerelést. Az is, aki összehúzza a gyomrod néhány perccel az előtt, hogy fölszólítana a tanár. A tündér beszél le arról, hogy verekezésbe bonyolódj egy nagyhangú, nálad sokkal erősebb fiúval. A tündér készlet rá, hogy előkapd a zsebkendőt, ahelyett, hogy turkálnál az orrodban.

Aztán, amikor jön a tavasz, a virágok kinyílnak és a lányok is megszépülnek. Elkezd tetszeni az egyik lány, aki már régóta ott van az osztályban, de eddig nem is vetted észre. Ő is észreveszi, hogy nézed, és elmosolyodik. Mindez persze a tündérek finom összjátékán múlik. Mert nehogy azt hidd, hogy a tündérek nem beszéltek meg azt jó előre, hogy összehoznak benneteket. Tudták ők azt már télen is. Csak akkor az időjárás nem kedvezett a terv végrehajtásának. Aztán, amikor megszólítottad Ilonkát, akkor is a tündér súgta a füledbe a szavakat. Emiatt nem kell szégyenkezned, minden kisfiú szégyellős az elején.

A tündér segít megtalálni az elveszett legőelemet, a tündér mutatja meg, hogy melyik oldalnál hagytad abba a képeskönyvet, a tündér vesz rá, hogy vacsora előtt tényleg mosd meg a kezet, ne csak mondd, mint legutóbb. A tündér segít a játékok elpakolásában is, ezért olyan könnyű megtenned. És hát a tündér varázsol meg, amikor meghallod a nagymama vagy a nagypapa hangját az előszobában, emiatt szaladsz ki, hogy a nyakukba ugorj.

A tündér bökdös, amikor valami rosszat csináltál, és nem jut eszedbe azonnal bocsánatot kérni, vagy ellenkezőleg, amikor kapsz egy ajándékot, és magadtól nem mondanád rá azonnal, hogy „köszönöm”.

Ezeket a tündérek egy külön tündér-iskolában tanulják meg. Könnyű nekik, mert ez az összes tanulnivaló. Hogy hogyan kell jónak lenni és szépen viselkedni. Semmi számtan, semmi szépírás, semmi kézenállás. (Testnevelés már csak azért sem lehet, mert a tündéreknek nincs is testük, csak lelkük. A lelküket pedig fölösleges lenne edzeni, hiszen alaptól jó.)

Miután így megbeszéltük a tündérek dolgait, nem fogsz meglepődni azon, ha éjszaka rosszat álmodsz, és rögtön ott terem egy tündér, hogy megvigasztaljon. A tündér ilyenkor a Mama álarcát ölti magára, ami nem csoda, hiszen nincs lényegi különbség kettejük között. Ha bedagad az orrod vagy tüdőgyulladást kapsz, akkor a tündér úgy néz ki, mint a gyermekorvos, odaül az ágyad szélére, megvizsgál, megsimogatja a kobakodat, és elmondja a tündériskolában erre a célra előre begyakorolt szöveget: „Nincs nagy baj, fiatal úr, holnapután már focizni is tudsz a pajtásaiddal!”

A tanító néni is tündér volt régebben, de a sok munkától már kezdi elveszíteni tündér jellegét. Időnként még olyan kedves, mint a tündérek, de néha már legszívesebben

abbahagyná a munkát ezzel a sok rossz kölyökkel. Hát segíts neki, hogy minél tovább megmaradhasson tündérnek. Ne rosszkodj, tedd meg, amire kér, és néha mosolyogj rá. Ne gúnyosan, hanem szeretettel. Ez sokat számít. Nem vagy egyedül, hiszen a te saját tündéred mindig veled van, és segít, ha kell. A mesevilágban nagy viták folynak arról, hogy ki tündér még és ki nem. Például tündér-e a postás, aki kihozza a nyugdíjat? Ha a kutyának is hoz egy gumicsontot, az a tündérség egyik bizonyítéka. Ha elfogad egy pohár bort, akkor nem árt gyanakodni.

Tündér-e a rendőr az utcán? Ha segít az embereknek, akkor lehetséges. Ha hajléktalanokat igazoltat, akkor is csak a munkáját végzi. De ha ráordít a kérdezőre, akkor biztos, hogy nem tündér. Tündér-e a mentős? Ha siet és segít, ő az egyik legfontosabb tündér. Ha azt mondja a telefonban, hogy hívjunk taxit mentő helyett, akkor nem biztos.

Biztosan nem tündér, aki az utcasarkon azt suttogja, hogy „cigi-cigi, cigi-cigi...” Nem tündér, aki füvet akar rászózni az emberekre (ez a „fű” egy bódítószer, és a vevő néha örökre elbódul tőle).

Ha sok tündért akarsz látni egyszerre, menj el egy játszótérre, ahol a nagyik hintáztatják az unokáikat. Mindegyik tündér, akiket ezzel a fontos feladattal bízott meg a Tündérparancsnokság. Arról lehet rájuk ismerni, hogy ősz a hajuk és szemüvegeseek. (Néhányan festik a hajukat, hogy ne lepleződjenek le túl korán. De nyomban ráismeresz valódi énjükre, ha bajba kerülsz.)

Szóval így élnek a tündérek a mi világunkban. Benne is vannak meg nem is. Időnként emberbőrbe bújnak, ha ezt követeli meg a munkájuk, máskor pedig csak úgy röpdösnek körülöttünk és suttognak a fülünkbe. Mikor mit kell.

Jut eszembe. Most be kell fejeznem a mesét, mert itt az ideje, hogy bevegym a tündérvitaminomat. Anélkül nem menne a visszaváltás.

Forrás: <https://mek.oszk.hu/20500/20542/20542.pdf>

Makói horgásztó

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

kihúltan

fáradt vagyok
forog a szoba
ringlispíl szédít
ölemben zacskó
hörög az éjszaka
recseg a hajnal héja
megszületik a pirkadat
csatakos hajjal
üdvözlöm

talaj menti zúzmara
bújik a reggelbe
fagyott hörcsögök
lapulnak az avarban

újságban gyúrt hír
szédülten tartom
markomban
halott hatalmam

neszezés

halk
zajt kelt
nyöszörög
a késpenge
nyakhajlatomon

nyári eső

elcsendesedett a nyár
a nap most nem kiabál
nem süt bársonyt a bőrre
arany szirmot a felhőkre
szél söpri az udvart kertet
fű selymére leheletet
gyöngyöt szítál permetlevet
mosdatja a leveleket

RIERSCH ZOLTÁN

Ahogy átölel az alkony

Az állomás irányából rekedten
fütyül az öreg tolatómozdony.
A hetesen alig van forgalom.
Néhány Csepel, egy Pobeda,
Skoda, Moszkvics halad
a közeli és távoli felé.
Öreg Hoffer traktor pöffög
a gazdasági majorba, éjszakára.

A Csapás felől hazafelé tartanak
a makkon-hizlalt mangalicák,
meleg tejjel telt tögyű,
lomha, kolompvezérelt marhák.
Mezítlábas gazda asszonyok
a porta kapujában ösztökével
várják a berekben, dagonyákban
eltelt fáradt jószágokat.

Az árokparton lehullt
a pitypang száz és száz
ágú fehér kalapja.
A poros úton, elől a gazdával,
ballag a tehenes szénásszekér.
A sárgára, fehérre meszelt
apró kocka ablakú házakban
megéled az esti kötelező.
Ráncos kezű mamám
kukoricát, magokat szór a
türelmetlen tyúkoknak, kacsáknak.

Friss zöld is jut a meleg darához
a göndör szórú feketés göbének.
Az árokparton üldögélő csendet
susogós öreg nyárfák vigyázzák.
Lassan, csillagfelhő borul
a megfáradt pihenni térőkre.

Ahogy átölel a sötét alkony,
az jó nagyon.
Odébb, a távoli horizonton túl
aludni térnek az angyalok.
Finom, friss széna illat járja át
az esti köszönöm uram áhítatát.

GUTI CSABA

Tavasza a hegyen

A tavasz többnyire szép, zsongó, madárdallal teli. Megmelegszik benne a szigorú hónapok alatt átfagyott test, kivirul a lélek.

Élet van benne.

A hegyen azonban, ahol a csúcsok a felhőket szagztatják, ahol belehasít a tüdőbe a hideg, és ahol minden lépés edzi a bokát, a tavasz nem hordozza önmagában az újat. Ott csalódhat az, aki álmokat dédelget.

A férfi és az asszony mégis szeretett ott lakni az apró kunyhójukban. Nem volt mitől félniük, pedig a sűrű fák között oly sötét volt az éjszaka, mint az ördög lelke. Enni volt mit, a kályhában ropogott a tűz, s ha annak a melege nem is lett volna elég, akkor ott volt a szívük, amik örökösen lángra lobbantak, ha egymásra néztek.

A napok odafent egyformán teltek. A férfi korán indult, fát döntött a nehéz, csorba fejszéjével. A falut ő látta el tüzelővel, házépítéshez való gerendával, deszkával. Sok munkája volt, igazán nagyon sok. Minden áldott nap elfáradt, de mégis amikor esténként hazatért az asszonya mellé, úgy érezte, hogy megérte aznap is végigverni az erdő fáit. Az nő odahaza maradt. Nem bánta, még ha nem is örült, hogy egyedül kell, legyen. Tette a dolgát, mint egy olyan asszony, aki szeretettel várja haza a férjét. Rendet tartott, főzött, jószágot nevelt, kertet művelt. Mindent elvégzett, csak hogy a férjének odahaza semmit ne kelljen dolgoznia.

Hát így voltak ők ketten, merthogy a család sehogyan sem bővült az évek alatt, bár szeretnék volna. El kellett ezt fogadni, bár hogy is tiltakozott az ellen a szív. A férfi kihordta a maga bánatát, majd, amikor úgy gondolta, hogy nincs miért cipelje tovább, egyszerűen ledobta a válláról a terhet, és tovanézett azon. A nő azonban más volt, mert ebben a gondban a nők mindig mélyebbre ássák magukat. Emésztette magát, bár titkolni próbálta. A sápadtsága, a szeme tompasága azonban elárulta őt. A férfi tudta, hogy az asszonya szomorú.

Virágokat hordott azután haza a férfi; szép, illatos virágokat, mindenféle cifra cserepekben, csak hogy ne lássa őt többé szomorúnak. A nő mindig mosolygott a virágokra, dédelgette, öntözgette őket, kedvét lelte bennük. Mégis minden pillantásában benne volt a bánat. A férfi a szeme sarkából látta mindezt, és a szíve majd megszakadt belé.

Abban az évben nem akart megérkezni a tavasz. A nappalok rövidek maradtak, a napot hónapok óta nem látták már. Egy reggel arra ébredtek, hogy a virágok mind elhervadtak, mert nem érte őket éltető fény. A megkésett tavasz, még azt a kis örömet is elvette attól az asszonytól.

A férfi, aki addig minden baját el tudta rendezni magában, akkor már nem tudott józan maradni. Felkapta a kabátot, és elindult a hegyen felfelé, mert hallotta, hogy olyankor nyílik a hegytetőn egy különleges virág, ami évente csak egyszer nyílik, de a szépsége mindennel felér. Elhatározta, hogy lehozza azt a virágot a feleségének, még ha a nyakát szegi is. Az asszony mindhiába marasztalta.

Aznap este nem jött haza az ura, másnap sem. Harmadnapon nem várt tovább az asszony; nekiindult maga is, de ahogy kilépett az ajtón, elszédült, meg kellett kapaszkodnia, hogy el ne essen. A hasa alatt megmozdult valami, ösztönösen odakapott. Soha nem beszélt neki erről senki, mégis tudta, hogy mi lelt rá. Tudta, mert nő volt.

A fejében kavargtak a gondolatok, de végül nem hátrált meg.

„Majd megsegít az Isten” – sóhajtott. Azonban alig, hogy kiért az erdőig, a fák közül kilépett az ő átfagyott, cserzett arcú ura. Egy marék földet, szorongatott a jéggé fagyott ujjai között, s abban a marék földben egy gyönyörű virág tündökölt. Az asszony soha nem látott

olyan szépet. Odalépett a férfihez, és valósággal a karjaiba omlott. Megcsókolta, majd mélyen a szemébe nézett. A kezét, amelyikben a virág volt, gyöngéden odaérintette a hasához.

A férfi fényt látott kigyulladni azokban az addig oly szomorú szemekben. Csodálatos fényt, amely csak olyan asszony szemében villanhat meg, aki határtalanul boldog.

Szó nem esett. Egymást támogatva tértek haza.

Másnap tavasz lett a kunyhó körül, igazi, szenvedélyes tavasz.

Forrás: Guti Csaba Facebook-oldala

https://www.facebook.com/?locale=hu_HU

*

SZ. PÖRDY MÁRIA

A levendulás kendő

A templom előtérből nyíló tölgyfa lengőajtó szárnya pár pillanatig még bizonytalanul legyezett a huzatban, majd öblös, tompa puffanással megpihent a keretben, mintha Isten háza maga vett volna egy mély levegőt a délelőtti csendben.

Egyszerű, kék-fehér virágos kartonruhás nő lépett be a félhomályos térbe. A főhajó végében álló, fehér mészkőből faragott Szent Teréz-oltárra tett egy színes szellőrózsa csokrot, amelybe néhány szál szárított levendulavirágot fűztek. Aztán az oltár melletti falon lévő fogadalmi táblákhoz ment.

Megállt előttük és lehajtott fejjel imába merült. Zárt ujjbegyeire csókot hintett és végig simította ujjait az „Isten ölelésében, M. emlékére – 1977” feliratú kis márványtábla betűin.

Évforduló volt a mai nap. Huszonkét éve...

... a nyári szünet utolsó napján a templomkert orgonabokrainak karéjába helyezett padon hűségfogadalmat tett a két tizennégyéves barátnő, Emi és Márti.

Nem sokat tudtak még az életről, de azt mégis megéreztek, hogy a következő nap addigi, egy sínpáron futó életüket váltóra állítja.

Emi közgazdasági szakközépbe jelentkezett. Pontosabban szakasszisztens özvegy édesanyja terelgette abba az irányba. Emi akkor már fülíg szerelmes volt Dódiba, a frissen érettségizett gépipari technikusbá. A jövőképében nem szerepelt a továbbtanulás.

Sokat vitakoztak emiatt barátnőjével. A határozottabb egyéniségű Mártinak távolabbi céljai voltak. Kicsi kora óta múlhatatlan vonzalmat érzett régészeti iránt. Ez a pályaválasztás egyértelműen a gimnáziumi képzés felé irányította.

Márti az oldaltáskájából két, marokban elférő nagyságú kartondobozkát vett elő. A tetejükre még otthon ráírta díszes betűkkel: E és M. Az egyiket Eminek adta, a másikat maga mellé tette a padra. Barátnője kíváncsian forgatta, füléhez tartva rázogatta.

– Mi ez? – kérdezte és kék szeme kutatóan nézett Mártira.

– Nyisd ki! – nógatta nevetve. – Különböztet sose tudod meg.

– Óóó! – kiáltott fel meglepetten és örömeiben szinte kigyulladtak a szeplői a göndör, vörös sörénye alatt. Finoman összecsiszte a légiesen könnyű anyagot és úgy emelte ki a

dobozból. A titkon áhított levendulás selyemkendő volt benne. De mégsem! Lemerevedett arccal mutatta Mártának a kettévágott kendő felét. Csak könnybe lábadt szeme kérdezte:

– Miért? Miért?

– Nehogy elkezdjél bőgni! Nézz ide! – és kivette a padra tett dobozból a kendő másik felét. Figyelj! – húzta magához barátnőjét. – Tudom, ajándékként soha nem fogadtad volna el a kendőt. A két darabja örökre összeköt minket. Mindig erre emlékeztessen minket a nálunk lévő fele. Érted már?!

Emi szípgöngyölítve bólogatott

– Te vagy a legjobb a világon! Köszönöm! – Hevesen átölelte Mártit. – Te vagy a legjobb a világon!

Aztán mintha elszégyellte volna magát, a háromszög alakú selymet komótosan visszahajtogatta a dobozába.

– Megörzöm örökre. – Két ujját esküre emelte.

– Ajánlom is! – fenyegette meg tréfásan a másik.

A középiskolai kezdő évük első hónapjaiban néha elszaladtak egymáshoz vagy ha a vasárnapi misék valamelyikén találkoztak, félórába igyekeztek belesűríteni az előző találkozásuk óta történt eseményeket. Lassú távolodásukat jelezte a beszédtemáik szűkülése is, annyira más közegben éltek a napjaikat. És, persze, Eminek ott volt Dódi. A varázslatos időszak minden pillanatát igyekeztek együtt tölteni.

A karácsonyi ünnepek előtt a lányok átadták egymásnak az ajándékaikat, és legközelebb márciusban, Emi születésnapján találkoztak a Hauer Cukrászdában. Márti mintha visszafogottabb lett volna a megszokottnál és inkább barátnőjét beszéltette. Neki akkor ez nem tűnt fel. A jelentőségét csak később értette meg, amikor...

... a húsvéti szünet utáni második tanítási napon a matek óráról behívták az igazgatói irodába. A kísérő tanár bevezette a megszeppent lányt az irodába és a következő pillanatban már kívülről csukta az ajtót. Az igazgatóval két férfi beszélgetett. Az alacsony, köpcös férfi a bézs színű ballonkabát alatt kopottas, szürke öltönyt viselt. A fiatalabbik barna ballonját csatos öv fogta össze

– Az elvtársak fontos ügyben jöttek – fordult Emihez az igazgató –. A legjobb tudásod szerint válaszolj a kérdéseikre! – mondta. Alig észrevehetően biccentett a férfiak felé és átment a szomszédos tanáriszobába.

Ülj le! – mutattak a tárgyalóasztal egyik székére.

Ők vele szemben helyezkedtek el. Levetett kabátjukat a mellettük lévő szék támláján vetették át. A fiatalabb jegyzetfüzetet és töltőtollat vett elő az aktatáskájából. Megfontoltan lecsavarta a kupakját és ráhúzta a toll végére. Lapozott néhányat a jegyzetfüzetben, majd kihajította és toll mellé készítette. Emi riadtan követte a készülődést. Az asztal alatt szorosan összekulcsolta az ujjait. Valósággal lebénította az idősebb férfi szúrós tekintete. Végül ő törte meg a csendet.

– Ugye nem akarod, hogy édesanyádnak baja legyen? – kezdte atyáskodva.

Emi a fejét rázta.

– Így gondolom én is – folytatta a kérdező. – Ezért mindenre őszintén kell válaszolnod! Érted, ugye?

Sűrű bólogatással válaszolt. A férfi nem elégedett meg ezzel.

– Hallani szeretném a válaszodat!

– Igen – nyögte ki halkan.

– Mikor találkoztál utoljára Kocsorgi Márta barátnőddel?

– Március utolsó szombatján.

– Biztos vagy ebben?
– Igen... a születésnapom miatt.
– Nem akkor volt a születésnapod! – csattant fel. – Az igazat mondd nekem!
– Az igazat mondom – rebegte sírós hangon. – Előbb nem volt időnk...
A férfi félbeszakította és váratlanul szegezte neki a kérdést.
– Mondta, hova készülnek utazni?
– Ők nem... ők nem, csak az apukája. Olaszországba. Kiküldetésbe.
A férfi kétkedően felemelte a szemöldökét.
– Jól emlékszel?
Emi hevesen igent intett.
– Mondta, várja a papája utazását, mert megígérte, hogy hoz neki Adriano Celentano lemezt.
– Aha. – Megköszörülte a torkát. – Szóval, március utolsó szombatján találkoztál vele. Na és azóta?
– Nem tudom, miért nem... Talán a nagyszüleihez mentek. Nem volt biztos.
– Szóval, mégis szóba került...
– Nem emlékszem – sírva fakadt. – Máskor is mentek húsvétkor...
A férfi emeltebb hangon folytatta a kérdezést.
– Tudod, hogy az bűnpártolás, ha elhallgatsz előttünk bármit... Mert a barátnődék nem a vidéki nagyszülőkhöz utaztak, hanem Riekába. Nézd, Emi! Ne játsszuk az eszedet! Pontosan tudjuk, hogy a barátnődék nem jöttek haza az IBUSZ-os csoporttal. Elárulták a hazájukat. Ők is, meg az apjuk is, aki megtagadta a hazatérést. Téged jól itt hagytak a csávéban.
Emi erősödő nyomást érzett a gyomrában.
– Én... én semmit se tudok – nyögte ki és összegörnyedt.
A két férfi összenézett. A szemükkel jeleztek egymásnak. A fiatalabb férfi felkelt és a tanáriból visszahívta az igazgatót.
Az igazgató ránézett a sápadt arcú kislányra. Vízet töltött neki. – Kortyokban igyad! – mondta.
Emi két kézzel fogta a poharat, mégis a fogához koccant a levegővételek közben.
A kérdező nyomozó áthajolt az asztalon. Ő ijedten hátrahőkölt a széken.
– Ha bárki kérdezősködik, azt mondd, az ösztöndíj-kérelmeddel volt valami gubanc, azt kellett tisztázni. Világos? Egy szót se arról, amiről itt beszéltünk, mert akkor az anyádnak lesznek kellemetlenségei a munkahelyén. Ha kiderül, hogy kikotyogtad, mi volt itt, az államtitoksértés. Tudod, mi jár azért?
Emi lehorgasztotta a fejét és hallgatott. A beállt csendben lassan felnézett. Látta, hogy a két férfi szedelőzködik.
– Ehhez tartsd magadat! – figyelmeztették távozóban.
Ketten maradtak az irodában.
– Elmehetsz – mondta az igazgató. – Előbb töröld meg az arcodat! – Papírzsebkendőt vett ki az íróasztala fiókjából. – Emilia! Neked is az az érdeked, hogy ne kezdjenek el sottogni a hátad mögött. Mondd azt, hogy az ösztöndíj-kérelmed miatt adatot kellett egyeztetni. – Elkísérte az ajtóig. – Menj szépen vissza órára, mintha mi sem történt volna.
– Előtte kimehetek a vécére? – kérdezte szégyenkezve. – Sürgős.
– Jól vagy? Szeretnéd, ha valaki a tanáriból oda kísérne?
– Nem. Köszönöm. Csak sürgős.
Megpróbált emelt fejjel belépni az osztályterembe. Hirtelen csend szakadt rá. A rászzegeződő szemek között végtelen hosszúnak tűnt a helyéig vezető út.

Éveken át a megfélemlítés hatás alatt élt. Szótlansága, visszafogottsága visszahúzódóvá tette. Egyedül anyjának mert beszélni a kihallgatásáról. Dódi türelemmel próbálta megérteni, kibogozni Emi érthetetlen és számára megmagyarázhatatlan változását. Anyja aggódva figyelte a fiatalok kapcsolatának felőrlődését.

A technikum másodévének vége felé Emi édesanyja váratlan hírt hozott.

Maga mellé ültette a kanapéra. Nehezen kezdett a mondanivalójához. A mély lélegzetvételekre Emi szíve gyorsabb ütemben kezdett verni.

– A délelőtti tüdőszűrés után a váróban egy ismeretlen nő lépett hozzám. Megszólított és odasúgta, hogy fontos üzenete van. Elmondta, hogy Márti és az anyukája, segítséggel, sikeresen átkutott a zöldhatáron olasz földre. Az édesapa várta őket és kérte a családgyesítést az olasz hatóságoktól. Kanadába vándoroltak ki.

Elhallgatott. Odafordult a lányához. Emi a tekintetéből kiolvasta a szomorú folytatást. Szemét elfutotta a könny. Édesanyja simogatni kezdte a kezét, ami hirtelen összerándult, mintha áramütés érte volna. Kirántotta kezét az anyjáéból és két ököllel püfölt maga előtt valami láthatatlan rosszat. Anyja tehetetlen szomorúsággal hallgatott.

– Meghalt?! Ugye még ezt akarod mondani – kérdezte fáradt, fakó hangon.

Anyja hosszan pislantott.

– Igen. Nem sokkal az országba érkezésük után Mártika hirtelen meghalt. Mint utóbb kiderült, beteg volt a szíve, és nem bírta a változást. Ez minden, amit üzenetként kaptam. Sajnálom, kislányom. Még azt is mondta, részleteket nem tud. Egy láncolaton keresztül kapta az információt rólam és az üzenetet is, amit most átadott. Végezetül azzal köszönt el, hogy soha nem láttam őt, soha nem találkoztam vele.

A veszteséggel való szembesülés választ adott Eminek a kérdőjeleire. Kitorolte gondolataiból a kételkedést Márti barátságáról, szeretetéről, hűségéről. Új kapcsolatai mégis hamar véget értek, mert a bizalom kialakítását rendre megmérgezte a hallgatás kényszere.

Az érettségi után Emi a megyei TŰZÉP-nél kezdett dolgozni. Anyjával megegyeztek, a fizetése tizenöt százalékát elteheti személyes kiadásaira, a többit hazaadja. Egy ideje, anyja előtt is titkolva, dédelgette hálaadótábla készíttetését. Erre szánta az első kereseteit. Nem hivatalos vállalati kapcsolatok révén jutott az idős kőfaragó nevéhez és címéhez.

– „Isten ölelésében, M. emlékére – 1977” – olvasta hangosan a mester az átadott papírlapról a szöveget. – Khm! A szokásos feliratok nem így hangzanak. Hova szánja?

– Templomfalra.

– Khm! Khm! Oda is járnak időnként szétnézni – pislantott sokat mondóan a lányra.

– Hallottam – kúszt fel a pír Emi arcára.

Az öreg nem firtatta tovább. Elmondta, amit akart. Ő megcsinálja. A többi a lány dolga.

Az elkészült táblát vékony flanelkendőbe csomagolta és belecsúsztatta a válltáskájába. Otthon a ruhásszekrény felső polcán tartott „vendégváró plédek” alá rejtette.

Vasárnap kora reggel érkezett a templomukba. A nyugdíjas kor felé haladó plébánosuk ilyenkor végezte a magánmiséjét. Megvárta a szertartás befejezését és követte a papot. Egyedül voltak a hűvös, viasz- és tömjénszagú sekrestyében. Az atya sorban levetette a liturgikus ruhadarabokat, csak utána fordult Emihez fordult.

– Hozzám jöttél, leányom?

Emi közben kivette a táskájából a kis márványtáblát és az atya felé tartotta.

– Azt mondták, hogy a plébániának, vagyis önnek kell engedélyezni, hogy ezt a táblát a hálaadótábla falára lehessen feltenni. Szeretném kérni a tisztelendő atya engedélyét.

Várakozóan nézett a plébánosra.

Ő hallgatagon elidőzött a tábla fölött, majd a szemüvege mögül a lányra nézett.

– Leányom, értsd meg, a falra csak hálaadótáblákat teszünk. Azoknak, akik meggyógyultak, vagy szerencsésen megmenekültek. Az „emlékére” felirat... az a temetőbe való.

Emi a táskáját szorongatta.

– De tisztelendő atya, neki nincs sírja. Vagyis van, de messze, valahol idegen földben. Még a nevét sem szabad kiejteni, mintha soha nem is létezett volna. Én csak azt akarom, hogy itt, ebben a templomban, ahol együtt voltunk elsőáldozók, ahová együtt jártunk a gyermekmisékre, legyen egy hely, ami az övé.

A plébános hallgatott. Tudta, hogy a lány barátnője disszidált.

– A szemek figyelnek minket. Ha az Állami Egyházügyi Hivatal embere meglát egy új nevet a falon, megkérdezi: „Ki ez? Hová lett?”. Téged is bajba sodorhat. Engem is.

– Azért csak ennyit írtam rá: „Isten ölelésében, M. emlékére – 1977” Nincs vezetéknév, nincs keresztnév. Csak egy név kezdőbetűje, ami nekem a mindent jelenti. Hadd tegyük a Szent Teréz-oltár mellé. Ott van egy kis hely.

A tisztelendő atya hosszú csend után, sóhajtva átvette a táblát.

– Gyere holnap estefelé, a mise végén. Hozzál egy kis gipszet. De a virágot ne a tábla alá tegyed, hanem az oltárra. Úgy nem lesz feltűnő. Isten látja a szívedet, leányom... és látja az övét is, bárhol pihenjen.

Néhány évvel ezelőtt a plébános „tetten érte”. Éppen az oltárra tette a jellegzetes, levendulával díszített virágcsokrárt, amikor az idős pap odament hozzá és Isten nevében megköszönte a virágadományt. Akkor mesélt az atyának először, hogy mit jelentett neki Márti barátsága. Nem tudja megmagyarázni, miért érzett végtelen bizalmat iránta. Rejtett világa történései, eltitkolt érzései váratlanul kiszakadtak belőle, mint a földből felszínre törő forrás.

– Nekem az évfordulókat minden évben 1975. augusztus utolsó szombatja jelenti. Ezen a napon voltunk utoljára felhőtlenül boldogok és tettünk fogadalmat, hogy örökre összetartozunk.

Az atya szelíd, szinte észrevehetetlen bólintásokkal követte Emília „gyónását”.

– A kihallgatással hiába félemlítettek meg. Ez sikerült nekik. De az emlékét egy percre sem tudták feledtetni. Talán ezért is fáj annyira, hogy az egyetlen, róluk szóló hír óta semmi többet nem tudok a családról.

A szavak után beálló csend nem volt többé súlyos; a vallomás kimosta belőle a feszültséget, és végre fellélegezhetett a másik tekintetének fényében.

1997-et írtunk. Évforduló volt ez a nap. Huszonkét éves évforduló.

Emi zárt ujjbegyeire csókot hintett és végig simította ujjait az „Isten ölelésében, M. emlékére – 1977” feliratú kis márványtábla betűin.

Ellépett a faltól. Megfordult és a padsorok végében az öreg plébános derűs tekintetével találkozott.

– Vártam rád, leányom! Valaki szeretne beszélni veled. A sekrestyében vár minket.

Kutatva nézett az atyára, akinek minden ráncából mintha Mona Lisa titokzatos mosolya sugárzott volna. Válasz nélkül, Emit előzve, tőle szokatlan, öles léptekkel tartott a sekrestye felé.

Gesztenyebarna hajú, függöny-frizurás, húsz év körüli, magas fiatalember állt fel a székről. Divatos sötétkék, Roots kapucnis pulóvere alatt csontszínű pamutpólót viselt,

nyakában pedig nagy fekete bőrkereszt függött. Bó, Levi's 501-1 farmerja szárából kikandikált Vans cipője. Kétpántos hátizsákja egyik vállán átvetve lógott.

A sekrestyés diszkrétén kiment az oldalajtón a szentélybe.

Eminek első pillanattól ismerősnek tűnt az arc, mégsem nem tudta hová tenni a férfit.

– Emilia! Szeretnék bemutatni egy messziről jött fiatalembert.

Ő a kezét nyújtott az idegennek, miközben még mindig az járt a fejében, hogy honnan kellene ismernie a férfit.

– Michael Kay – mutatkozott be az ifjú. – Kanadai születésű vagyok, de az apukámék magyarok. – Erős akcentussal beszélt – Budapesten éltek, Kocsorgi volt a családnevük.

Emivel fordult egyet a világ. A következő pillanatban biztos kéz fogta és ültette a székre.

– Igen – folytatta Michael. – Márta a testvérem volt, de soha nem találkoztunk. Egy évvel a halála után születtem.

Emi olyan leplezetlenül bámult a férfire, hogy ő zavarában elmosolyodott és elhallgatott. Ezért volt olyan ismerős az arca! – jutott magában az igazságra. Márta arcát hozta vissza a testvére.

– Ül le fiam, te is! – használta ki a csendet a plébános. – Egymás között vagyunk.

– Sajnos, a múlt évben anyukámat is elvesztettük – folytatta Michael. – A halála előtt rám bízott valamit, amivel – ahogy mondta – tartozik Mártika gyerekkori barátnőjének.

A tisztelendő atya felé fordult és fejet hajtott.

– Hála az atyának, hogy egyházi archívumok és kapcsolatok révén megtalált minket Montreálban és megszervezte ezt a találkozást.

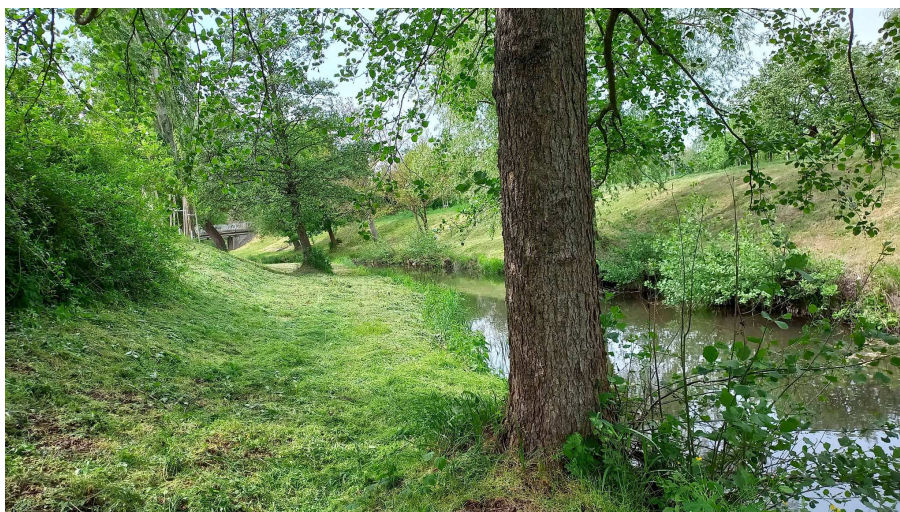
Ő szerényen háritott. Az ég felé tárta a karját.

– Isten segítségével.

– Édesanyám hagyatékában, a testvérem megőrzött holmijai között találtuk meg a tülltasakot. – Ezt – mondta – és kivette a hátizsákjából.

Emi átvette az elszürkült színű kis tasakot. Az ujjai mintha megdermedtek volna. Alig tudta kivenni belőle az E és M betűs kartondobozt és az „Örök barátság” feliratú selyem szalagot.

Meghatottan érintette meg az ismerős, összehajtogatott selymet, a levendulás kendőjének másik felét, ami nemcsak a sírig, hanem azon túl is összeköti őket.

NAGY BERTALAN: Bózsva-patak, Zemplén, Mikóháza

KOOSÁN ILDIKÓ

Nyár a vízparton

Óriás szitakötő a nyár,
egy nádszálon ül
mozdulatlanul,
árnyéka lomhán elterül
itt a fák alatt.
Hunyorogna a víztükör,
szemébe süt a Nap.
Felül pár hullám göndörül,
ölén a békák alszanak,
felírhatnánk a csöndre ma
a koncert elmarad!
Engem karjában tart a part,
vízen ringani nincs erőm.
Állva elszenderül a lég,
ami mozdulhatna még
– homlokom mögött a gondolat –
ma nem szárnyal, piheg,
fölém borul a hőség, befed
mint nagy kalap.

Nyári zápor

Dörög!
Fekete felhő sündörög
virágra, fára.

Bátor
léptekkel indul a zápor,
meg lesz az ára.

Villám!
Illik-e hozzá e trillám?
Komoly dilemma.

Talán
vitázó bölcsek asztalán
ez lesz a téma.

Könnyed
járású esőcsepp könnyek
nem ezért hullnak!

Végre
kékítő ömlik az égre
s bánatok múlnak

Ennyi csak!

Eljön, s az ajtómon kopog,
sorra pattannak fel a záruk,
a hetedik sötét szobának
lakója régen magam vagyok.

Való-bilincsek közre fognak,
sápadttá halványít az árnyék,
új, boldogabb világba járnék
ringató csónakán a szónak.

Ennyi csak! Pár árva, kósza rím!
Gondolat, s magány, ha szóra bír,
börtönömből a fényre lépek.

Emel, éltet, pezsdíti vérem,
a holnapot újra remélem,
gyümölcsé érne az évek

Hieroglifok

Mint esőcseppek ha földre hullnak,
a napok a semmibe gurulnak,
tenyerünkől az idő kipereg
Megfogni percet a mának kevés!
Eltékozolt csoda a létezés,
múlik, mire értjük, nem éltünk vele.
Kezdetünk vége a vég kezdete,
figyelmeztetnek rá a csillagok.
Idő rostáján pergő gyöngyszemek
elénk hullnak, múlnak a napok,
arcunkra vésett hieroglifok

Forrás: Koosán Ildikó: *Létezés fűszálra
fűzve*,
<https://mek.oszk.hu/05800/05892/05892.htm#82>

PÉTER ERIKA

Kagylózár

Ágyam süllyedő hajó,
deszkái közt betör a víz.
A szél partra lökött,
mélységnek sem keltek már.

A súly nem mozdul.

Mellkasomon virágzik a rozsa.
Csontjaim üregében
tengeri sünök fészkelnek.
Karjaimban mázsás, holt
idegenség,
bőröm alatt lárvák
rágják a csendet.
Rám rakódik a fájdalom
sós mészrétege.
Összezár, mint fekete kagylóhéj.

Van hely, ahol széthullhatnék végre?

Két part között lebegnék,
de minden hullám tudja:
nem úszni akarok,
csak elmerülni benne.

Forrás: Péter Erika Facebook-oldala

https://www.facebook.com/erika.peter.127?locale=hu_HU

B. MESTER ÉVA

angyalok

kopott cipőben divatjamúltan
rejtőzködnek az angyalok
semmjük nincs már szétosztogatták
elporladnak a csillagok

állok a ködben reményvesztetten
nem tudja senki itt vagyok
gyufásdoboznyi meleg kezemben
lehet hogy én is megfagyok

Csonka torony

Ajándékot szorongattam,
nem is vetted észre.
Bánatomban elhallgattam,
csend tódult cserébe.

Méreteztük külön-külön,
milyen mély az árok.
Hidat ugyan miért vernék,
úgyis helyben járok.

Köszönjük el most, azonnal?
Egymást is sebezünk?
Megtűrt kellék szerepkörből
álmainkat mentsük?

Álmunk sem volt nagyratörő,
útvesztőkben jártunk.
Lélekmeleg ölelésben
kimerült a vágyunk

Térdre hullnak az észérvek.
Nem segít a számtan.
Ködbevesző csonka tornyon
tépett zászló szárnyal.

KERECSENYI ÉVA

Üzen a lélek*

Fájdalom zárja börtönbe tested, de
a lélek a kulcs, a kín onnan fakad,
üvölt, dörömböl, hogy lásd és megértsed,
összerogy az érzelmek súlya alatt.

Fáj, mert nem tudod önmagad szeretni,
szívedben a harag ver mélyen tanyát,
tested bünteted, eszel, iszol, játszol,
ám átugrod folyton a mérték falát.

A jelent kizárod, múltad tart fogva,
s mint egy dráma hőse, ismétled magad,
ordítanál, de szádra cipzárt húzol,,
és vérző sebedre sem teszel tapaszt.

Hogy mi a szabadság, nem is emlékszel,
csak húzod, vonszolod fáradt testedet,
kitépett tollakban bokáig gázolsz,
s hogy tudnál repülni, hinni sem mered.

Ne küzdj, ne harcolj, ha ellenség nincsen,
ne kívül keresd, mi belül dübörög,
próbáld szeretni azt a rezzenő lelket,
ki téged választott, s beléd költözött.

* Megj.: Irodalmi Kincsek Tára

MOLNÁR G. KRISZTINA

Füstköd

A füst szálai közt denevér lebben,
mögötte fehér körtefavirág.
Csend-paplan hullámszik puhán a rendben,
mézgasán csillan egy zöld olajág.

A hold ragyog, bár csak pár csillag fénylik.
Jóllakott öröm szunnyad a mélyben.
A félelem, lásd, máris elenyészik.
A lélek száll, minden keresetlen.

Nem közelít, nem támad, nem harcolna,
katona, ki vértjére lepihent.
Szavakon túli áldás kúszi át a
térben. Angyali mosoly – idelent.

Hajat mosnak a tavaszi szólamok,
szikrázó arany a fésű foga.
Botlik még, de egyre bátrabban dadog,
zizzen egy dallam, halkan kopogva.

Szememben sarjadnak a friss holnapok.
A békeesség öniróniája
bujkál, rám nevet, míg nem elhallgatok.
Fanyar humorát vérembe rágja.

Minden voltam, minden leszek. És vagyok.

Tisza

*Ennyi maradt a Tisza-holtágból,
Zemplén, Tiszacsermely, 2026. április.*

Fotók: **NAGY BERTALAN**

ELFELEDETT KÖLTŐK – BÓKA LÁSZLÓ

BÓKA LÁSZLÓ

(1910. július 19., Budapest
– 1964. november 1.,
Budapest)

Régi, kuruc és negyvennyolcas emlékű protestáns család fia volt, az elődök között prédikátorok és tanárok adták át nemzedékről nemzedékre a kultúra, az emberség és a haza érzelmes és értelmes szeretetét. Bóka László baráti körben gyakorta beszélte, hogy apja – aki híresen kiváló jogász volt – hogyan oltotta be fiait kellő időben minden fasiszta lelki fertőzés ellen. Ez az apa a húszas évek ellenforradalmi éveiben példátlan erkölcsi emelkedettséggel és merészséggel azt hazudta fiainak, hogy a család zsidó származású. Így azután a fiak fejlődésük folyamán amikor csak találkoztak az antiszemitizmus bármilyen megnyilvánulásával, a másik, az üldözött oldalon érezték magukat. És amikor kellő évek után az apa elmondotta az igazságot, hogy valójában egyetlen zsidó előd sincs a családban, de azt se felejtse el, hogy volt idő, amikor a protestánsokat úgy üldözték, mint ebben a században a zsidókat – akkor már a zsidó lét lehetőségét átélő fiúk fel voltak vértézve minden faji vagy vallási megkülönböztetés veszélye ellen. Nyilván ez az emlékélmény is közrejátszott, hogy Bóka László, aki akkor már ismert költő és esztéta volt, a hazai fasizmus dühöngése idején életének szüntelen kockáztatásával mentette az üldözötteket, és aki addig apolitikusnak vallotta magát, az ellenállási mozgalom tevékeny hőse lett. Az ezért kapott „Szabadságrend”-re büszkébb volt, mint bármely egyéb kitüntetésre, címére, rangjára, pedig mindebből bőségesen kijutott neki: lett idővel államtitkár, egyetemi tanár, akadémikus, magas rendjelek tulajdonosa, míg ötvennégy éves korában el nem ragadta régóta kízó szívbaja, amely életének végső évtizedében a minden pillanatban bekövetkező halált ígerte neki. És aligha akadt ember, aki fölényesebb mosollyal viselte volna a szüntelen halálközelséget.

De aligha van nehezebb feladat, mint megrajzolni egyéniségét. Victor Hugo legromantikusabb regényeiben bukkannak fel olyan alakok, akiknek jelleme a lelkesítően nagyszerű és a riasztóan embertelen tulajdonságok ilyen démonikus ötvözte. Közvetlen érintkezésben aligha lehetett kellemesebb, ötletesebb, még azt is mondhatom, hogy bájosabb embert találni. Rendkívül művelt volt, csillogó előadó, varázsosan lebilincselő tanár a katedrán. Bajba jutott emberekért, esetleg merőben idegenekért hajlandó volt életét kockára dobni. Ugyanakkor játékos felelőtlenséggel bárkit, akár jó barátokat is komoly veszélyekbe sodort, politikailag gyanúsakká tett, szeszélyes kritikával rontotta erre rá nem szolgáló írók és tudósok hitelét. Sajátos cinizmussal tudta egy-egy régi jó barátját nyilvánosan rágalmazni, majd nemsokára ugyanazokkal a jogcímekekkel kitüntetésre ajánlani. Élete végső két évtizedében barátai is féltek egy kicsit tőle, halálakor azok is őszintén gyászolták, akik életében nem tudták szeretni ezt az ellentmondásokkal teljes, vonzó-taszító regényalakot.

Úgy indult, hogy nagy nyelvész lesz belőle: az egyetemen a nagy hírű Gombocz Zoltán professzor kedvenc tanítványa volt. De a tudománytól hamar eltérítette az irodalom. Doktori disszertációja Csáth Gézaról olyan esszéremekmű volt, hogy írója azonnal bekerült az irodalmi életbe. Egy ideig könyvtári tisztviselő volt, de egyre-másra jelentek meg finom hangú, választékos stílusú, formabiztos versei és igen árnyaltan elemző kritikái. Általában a Nyugat és a Szép Szó volt az irodalmi otthona: Babits ugyanolyan nagyra becsülte, mint József Attila. Ez időben politikamentesnek vallotta magát, és az irodalomtól, művészettől elvárta, hogy emelkedjék felül a napi politikán. Az antifasizmust azonban nem tartotta politizálásnak, ezt minden tisztességes ember számára természetes erkölcsi alapállásként élte

ELFELEDETT KÖLTŐK – BÓKA LÁSZLÓ

át és fogalmazta meg. Tehát apolitikus álarcban eleve a baloldalhoz tartozott. Az írástudó feladatának tudta a nagy nemzeti hagyományok életben tartását és beépítését a jelen és jövő kultúrájába. Ezért írta 1941-ben megjelent szép könyvét Vajda Jánosról. Ezzel indult vissza az irodalomtudomány felé, amelyben egyre jobban egyesült a képzett nyelvész, a nagy készültségű irodalomtörténész és az éles szemű kritikus. De az is igaz, hogy maga is formabiztos, jó költő. Ezek az erények együtt - és persze finom olvasó érzékenysége - tették lehetővé, hogy a legbravúrosabb verselemzők közé emelkedjék. Olykor egyetlen versszakot úgy tudott felboncolni, hogy az olvasó történelmi távlatokat és lélektani mélységeket ismert fel.

Azután jöttek a háború életveszélyes kalandjai, kényszerű katonáskodás, szökés, ellenállás, életek mentése, végül még hadifogság is. A fogságban azonban már kiderült harcos ellenálló közelmúltja, és ő lett a fogolytábor igazolóbizottságának elnöke. Nem is találhattak erre alkalmasabb embert, hiszen igazi antifasiszta és igazi embermentő volt. És amikor hazaérkezett, már tudta, hogy nincs politikamentesség. Előbb szociáldemokrata, a balszárnyon. A pártegyesüléskor már kommunistának tudja magát. Cselekvő kultúrpolitikus: közoktatásügyi államtitkár. Valójában nem való erre: döntései szeszélyesek. Néha annyira objektív akar lenni, hogy régi barátait akadályozza, haragosait segíti, tekintet nélkül, hogy igazuk van-e vagy nincs. Közben számos könyvkritikát ír, sújt és emel, egy szellemesség kedvéért hajlandó jó könyveket gúny tárgyává tenni. Ha egy író művét a szerkesztő neki adja kritikára, az író felsóhajt: „Isten kezében vagyunk.” Kiszámíthatatlan, hogy a bírálat egekbe emel, vagy pokolra kárhoztat.

Közben regénye jelenik meg. Ez még kísérlet a számára új műfajjal. Új verseskötete, a *Szebb az új* (1950) jelzi világnézetének és benne irodalmi magatartásának megváltozását: a régi, formabiztos, választékos hang, de a szocializmus lelkes szolgálatában. Azoknak az éveknek sablonos (akkor úgy mondták: sematikus) pártköltészetében a legszínvonalasabbak közé tartozik ez a líra. Ez időben vállalja a szólamszerű sablonosságot is, de a stílusszínvonal, a jó ízlés mégis sajátosan az övé.

Az ötvenes években azután egyre inkább irodalomtudós. Az államtitkárságot felváltja az egyetemi katedrával, ami végre nagyon is nekivaló. A XX. század magyar irodalmának professzora. Előadásait indokolt lelkesedéssel hallgatják. Ezt a helyet haláláig betölti. Néhány igazán remekművű tanulmányt ír régebbi és újabb költőkről. Belekezd egy nagy Ady-monográfiába is, de ebből csak az első kötet, a költő indulása készül el. Kár: olyan kezdet, amely remekművet ígér.

1956 lelki válsága után már nyilvánvalóan halálos szívbajának tudatával hirtelen kitör belőle a regényíró. Valamennyi jó színvonalú, finom ironiájú, árnyaltan lélekábrázoló és általában ironikus hangú mű, véleményem szerint a kor regényirodalmának java terméséhez tartozik. Egy azonban ennél is több: remekművű korkép a Horthy-kor katonai életéről. Ez az *Alázatosan jelentem*. Az utóbbi emberöltő egyik legjobb magyar regénye.

Végso esztendejében már egy hevesebb mozdulat is szívgörcsrel fenyegette, de többet dohányzott, mint valaha, és lehetőleg a legerősebb pálinkákat kortyolgatta. És még nevetve indokolta is: „Akár egy perc múlva halott lehetek. Hát akkor már kiélvezem a siralomházat.”

Egy jó ízlésű, kulturált költő, kitűnő irodalomtudós és már a nagy regényíróság határáig eljutott epikus töredékes alkotása az életmű. Alakja pedig valószínűleg mint démonikus regényhős él mindazokban, akik ismerték, és általában nem is tudták volna megmondani, hogy vajon nagyon szeretik, vagy indulatosan gyűlölik-e. Talán, ha tovább él, meg tudta volna írni azt az ellentmondásokkal teljes jellemet is, aki ő volt.

<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/irodtud/magyarir/html/>

ELFELEDETT KÖLTŐK – BÓKA LÁSZLÓ

A versek forrása: Bóka László: *Atlantisz. Összegyűjtött versek*, I–II. köt., Budapest, 1974, Magvető Könyvkiadó, 443, 385 oldal.

Líra, ledér leányka

Líra, ledér leányka,
oly ritkán fekszel ágyba,
talán bánt a csömör,
vagy bűnbánat gyötör?

Mű zsoldosokkal háltál,
hős műzsát plagizáltál,
újságíród kitartott,
míg hirdetted a harcot.

Mímeltél szent apácát,
ráztad vezeklők láncát,
hirdettél új hitet,
mely neked jól fizet.

Mesterkélte fífikával
háltál politikával,
éhes munkást etettél,
s rá új adót vetettél.

Koreszmék nagy lirája
napilapok rimája,
most, ó most mibe fogsz?
Hallgatsz csak, vagy dadogsz.

1938

Babits Mihálynénak

Jaj hányadik a vers, melyet nevedre
írok, Babits Mihály!
Öcsémnek írok így elkeseredve,
s reménytelen tábori lapokon
kérdem tőle: mi fáj?

Már nem tudom, hogy messzebb kit sodort el
ez a szörnyű vihar!
Azt sem tudom, e versem téged hol lel,
mily földön túli pokolbeli harcban
a szenny fiaival.

De azt tudom: te állod ezt is vérig,
te szellem, vértelen.
A föld elmúlhat, vetésed beérlik
és menedéke vagy minden igaznak,
s annak, ki védtelen.

1943

Kínban, ködben

Milyen napok... Milyen esztendő! Istenem, milyen élet ez?
A tér, a végtelen, milyen szűk létünk szörny méreteihez.
Sorsunk sodra után hol kullog a gyalog-sánta képzelet,
a vak végzet nem ily kegyetlen! Ilyet csak hideg ész tehet:
könyörtelen, tervező elme, ki szörnyű okokat okoz,
kinek a jószág épp úgy terve, mint néha eszköze a rossz,
ész, kit eszünk gyenge felérni s hitünk hiába tapogat,
miért gondol néha jó termést, s miért ily szörnyű napokat
ki tudja? ki tudhatja ezt! Semmibe mereszti szemét,

ELFELEDETT KÖLTŐK – BÓKA LÁSZLÓ

ki megkísérli elképzelni eszméi szörnyű menetét,
fogalmait (ó mi egy csillag!), hogy társulnak képzei,
két egymásbafutó világnak recsegő eresztékei...

Mit gondol most? Mire gondolhat, hogy ilye szörnyen gyötretünk?
Mit plántál terve kényszerében, hogy így tépi ki gyökerünk,
hogy már rég nem a földön élünk csak valahol a föld felett
a nyúlós, nedves kínban-ködben mely csillagaink közte lebeg...

1942

Költő

A szemérmetlen szeméremről prédikál
az eunuch a bordélyházak ablakába kandikál
a nincstelen már azt se tudja hogy miből de költ
a gazdag az meg mint a dervis a nincstelenek jogáról üvölt
ám így intézték valamely hatalmak
hogy az akinek szólni kéne hallgat

A néma mélyen a torkából énekel
a süket versben hirdeti hogy minden, minden minden érdekel
a százkilós mint a pacsirta égbe száll
az ortopéd suszter keres mert holnap lesz a sánta-bál
ám így intézték valamely hatalmak
hogy az akinek szólni kéne hallgat

Hallgat oly mélyen mint a mult
mert mint ősei félni megtanult
de nem tanult hazudni mint azok sokan
kik tegnap még purcantani is féltek hangosan
s elbujtak gyáván amikor halállal járt a tett
s amikor az aki ma fél bátran verekedett
most hallgat s gyűjti szavait mint sebzett seb a gennyet
de holnap tele freckeli átkaival a szajha mennyet
és bárhogy intézkednek majd a rettentő hatalmak
akinek szólni kéne szól még végképp el nem hallgat

1945

ELFELEDETT KÖLTŐK – BÓKA LÁSZLÓ

Deportáltak

Még tervezem, hogy táviratozom,
s várom a választ, mely majd megvigasztal,
hogymégis éltek. De már nem sokáig
ámíthatom szívemet e vigasszal.
Mert nem lehet, hogy éljete, ti tiszták,
mi átvészeltük, botladozva, gyáván
e kort, de nektek hogyan adott volna
önmagára ellen kegyelmet a Sátán!
Nem is hevít a bosszú értetek,
emléketek olyan tisztán ragyog,
hogymég fényében setéten ég a nap,
és én is, én is felelős vagyok.
Ruháimat megszagatta az ostrom,
s mint gyászolót a földre ültetett
az akna, mely lakásom elsöpörte,
a szobát, hol sohasem ültetek,
s ahol már emléketek sem lesz vendég.
De könnyem nincs siratni titeket,
ülök a jégen, lassan hull a hó,
álmos vagyok. Nem érzek hideget.

1945

Mint Vörösmarty neve

Arccal a fény felé,
mint a vakok,
sötét világomból feléd
topogok, tapogatok.
Szavam nem érted már,
csak hangom hallod,
a zörejt,
amennyit értesz, az felháborít
s kétségbe ejt.

Talán a némaságom érhetőbb,
világóta ezen a nyelven szólnak
a sziklaormok és a szenvedők.
Talán e világtalan topogás
többet árul el, mint a szó,
s hangosabb, mint a zokogás.
Talán arcom fényváltozásain,
mint csillagász a vak csillagokat,

meglátott fényeim és árnyaim,
és megérted, hogy te, te vagy a nap,
hogymég nem én forgok, csupán tükrözöm
forgásodat.

A sűrű árnyból kiszámíthatóbb
a távolság, min nem tör át a szó.
talán vakon tapogató kezem
elmondja, hogy fut el a cél,
botozgatva csak ütöm a nyomod,
csak botorkálok, s meg nem érkezem.

Oh, vers, mihaszna vers, ti zengő képek,
nem engem mondtok, magatokért szépek,
rímek, rimák, ti akkor is zenéltek,
amikor már kínjaim se élnek!
Poézis, szent mulattató üzem,
a nevem általad csak úgy üzen,
mint Vörösmarty neve a mozin!
A szívből kiszakadva zeng a kín.
Elsüllyedt táj felett lebeg a szín.

1957

Ihlet

Mindig feszültebb izgalomban
remegek most minden tagomban.
Tenger! mondom a fürdőkádnak,
Ég! mondom szobám ablakának,
és olyan most a mennyezet,
mint rámozuhanó jéghegyek.
A cipőm felfalja a lábam,
felhőben ülök a ruhámban.
A kiscicám: oroszlán-csorda,
cigarettám tűzhányó orma.
Elveszett minden mért arány,
minden nagy, én vagyok parány.
Órjások közt egy pondró reszket:
ma valamibe belekezek.

1958

ELFELEDETT KÖLTŐK – BÓKA LÁSZLÓ

Ötvenbe fordulóban

Megnyílt a föld és leomlott a hegy,
a házat elnyelte és eltemette.
Csak én tudom helyét. Ki arra megy,
közönyösen lépeget el felette.

Természeti jelenségek ezek.
Az idők telnek, törvények betelnek.
De a költőnek nem nagy élvezet,
hogy – hajléktalan – tovább énekelhet.

Ezidén már ötvenbe fordulok
s az idővel betegségek versengnek.
Egy elpárolgott kulcs után nyulok,
mer ilyen korban az ember nem csenget.

1960

Mult és jövő

Isten áldd meg
mert csak az istenáldás
segített rajtunk
soha mi magunk
ingyen kegyelmek láncreakciója
hogy élünk még és magyarok vagyunk
tatár-dúlás Mohács s a bécsi császár
vesztett csaták vérpadok börtönök
nem pusztított annyit mint a türelmünk
a türelmetlen úri ördögök
soha éhezni s kétpofára falni
mint mi

a Földön senki nem tudott
mihaszna élni semmiért meghalni
és minden forradalmunk elbukott
és véka alatt tartottuk Petőfit
itt sutban ültek a világcsodák
Amerikából kemény valutáért
vásároljuk a Bartók-muzsikát

folytatni sem tudom
hát áldd meg Isten

magyarodat

azzal hogy elszelelsz
nem kell kegyelmed nincs már szolga-tűrés
s ugyan mit merhet már az úri mersz
még egyet-kettőt pusztítunk egymáson
de tévedésből nem elvszerűen
nem várjuk hogy Kossuth Lajos üzenjen
és Rákosi már hiába üzen
nem bűnhődtük meg rettenetes multunk
nem is akartuk

a jövőt minek
építgetjük lassan a magunk kínján
és nem adjuk el többé senkinek
teszünk-veszünk csetlünk-botlunk e tájon
e csúf kis haza mégiscsak miénk
nekünk legyen jó és másnak ne fájjon
így üt lovaggá az emberiség

1962

A várható előtt

Félek
a betegség riaszt
iszonyodom a várhatótól
és utálok a félhetőt
s futnék a jöhető elől

ételembe íz helyett ez keserül
italomba zamat helyett ez fanyarog
minden sok beszédemnek ez van alján
és erről álmodom rémálmokat

méltatlan félelem

de ne adj méltóbb félelmeket világ
jobb magam féltene mint másokért
remegni
jobb az én válságomba beleveszni
mint a világéba

kicsinyes remegő
így szeretlek nagyvilág

1964

A verseket az eredeti írásmód szerint közöljük. [Szerk.]

REJTŐ GÁBOR

Sors könyvéről

A sors könyvében írva vagyok
minden csók és marhavagon
minden sóhaj, minden fűszál
kinek angyal szárnya van
a sors könyvébe az lát.

A sors könyvét ördögök írják
vérből, aranyból keverik a tintát
fekete papíron, vakító betűkkel
mintha Napba néznél
mintha ott lennél a tűzben.

Milliárd szikra, milliárd lélek
s együtt mégis összehangzó ének
milliárd hangszer, milliárd hangjegy
mint tejúton a csillagok
csendül-kondul a sors könyvében.

A sors könyvében írva vagyok
minden sejt és minden atom
minden porszem, hullám
érzés, álom, gondolat
nyolcmilliárd és szimultán.

Ha a szemed könnybe lábad
az is, ha a szíved lázad
harag, béna-néma tettvágy
s hogy mennyire vagyunk
engedve szeretni egymást.

A sors könyvében írva vagyok
nincs és nem lesz más hatalom
ezért élsz, a többi holtág
fölmutatni ösztönén túl
embernek az ember voltát.

Lehet írni sors könyvébe
szívedben, ha nincs már méreg
ezen fordul kötés-oldás
hogy mennyire vagyunk
engedve szeretni egymást.

Forrás: Rejtő Gábor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/rejtog>

Nehéz terepen, Zemplén

Fotó: SZABÓ MÁRTA

DIENES TIBOR

Álmaimban

amikor rét vagy
ezernyi vadvirágból
fonom a hajad

Indulni kell

Indulni kell, szólt az Isten!
Utadon kék az ég s kék a tenger.
Odautazni: magadban, magaddal kell,
semmit és senkit nem vihetsz el.

Éltetőn

Nyári réten pipacsnak képzellek:
szépnek, a legszebbnek.
Ölelő hajnalokban ha nézlek,
ereimben érezlek - éltetőn - vérnek.

Máskülönben

észre sem veszed
a szerelem bármikor
elmegy melletted

*

szellő lebegtet
az illatos rét felett
zsongó méheket

*

Semmi sem marad
belőled, ha mindenki
alakjára szab.

*

az élővilág
felett Isten lebegtet
örök életet

HEGEDŰS GÁBOR

Vita vocat

az élet szólít menned kell ma még
nem hagyhatod ki hiszen élni hív
az ifjúságod elmúlt nagyon rég
szív és az agy sokszor harcot vív

győztes változik akarat gyengül
meddig tarthat még azt nem tudhatod
élet ha hív mozgásba lendül
a test akkor is ha nem akarod

belénk kódolva élni akarunk
fohászkodunk... uram még néhány napot
ha kell másokat sárba taposunk
csak a szél sodor régi dallamot

melyet egykor együtt énekeltünk
ma már nem egy kottából zenélünk

ajánlás

herceg az ember ma annyiféle
mind élni szeretne és nagyon jól
becsület és hit lenne erénye
ilyet egyre kevesebb birtokol

Az önös érdek mindig az első
cseppet sem kímélve semmit senkit
hisz két ember soha nem egyenlő
a nagyobb koncert elv nélkül sunyít

tortából akar nagyobb szeletet
nem riad vissza érte semmitől
nyelvével illet alsó feleket
ha rápirítasz csak veled pöröl

ma ilyen beteg világot élünk
ha hallgatunk is fájhat a fejünk

Forrás: Dienes Tibor Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/tibor.dienes.5>

MESTER GYÖRGYI

Erőből szép

Számolta. Már hatodszorra kapta a szemrehányást azért, mert reggelente – a fürdőszobai húszperces készülődésre szánt időből – négy-öt percet a szemöldöke kihúzásával, szemhéja halvány színezésével, ajakkontúr rajzolással, végül egy kis „hegyipír” felrakásával töltött, úgy mond, pocsékolta az időt, ezzel akadályozva a párját, a reggeli villámgyors, munkába menet előtti, kapkodós készülődésben.

A kritika mellé, rendszerint járt egy „bezzeg” is. Mármint, hogy bezzeg a kolléganője, a Márti. Miért nem követi az ő – közös ismerősük – példáját, aki festetlen, természetes arcszínnel is ki mer menni az utcára, emberek közé. Nem szégyelli, hogy nem divatosan barnapiros az arca, nem kék – vagy éppen zöld, esetleg aranyszínű – a szemhéja, semmi extra nincs sem a szemöldökén, sem a szempilláján, és persze, ezekért a külső jegyekért mindenki csak becsülheti, amiért nem hiú, hanem egyszerű, és éppen ezért, úgy szép, ahogy van, ahogy a Jóisten megteremtette.

Meg is orrolt a Mártira. Nehogy már otthon, még a saját párja is a kolléganőjével példálózgasson, és neki naponta felhánytorgassa azt a reggeli négy-öt perces, tükör előtti időtöltést!

Össze is kaptak rendesen, még egy pár napos mosolyszünet is volt közöttük a párjával emiatt. De hát végtére is, fiatal házasság, hamar kibékültek. Sőt, a férje, engesztelésül, még a kétnapos munkahelyi kirándulásra is befizette. Menjen csak el a kolléganőjével ő is, telik nekik még annyira, hogy két napra kiruccanjon Bécsbe.

Mit ad isten, hát persze, hogy a Mártival került egy szobába! Amikor senki nem látta, elhúzta a száját, de azért tartotta magát, és igyekezett igen udvariasan viselkedni. Még meg is kérdezte, kolléganője melyik ágyat választja, neki ugyanis teljesen mindegy, hogy ablak, vagy ajtó közelében alszik.

Az éjszaka jól telt az idegen helyen, ki is aludta volna magát. A reggeli nyolcórai kezdéséig volt még idő, amikor „hajnali” hat órakor, váratlanul, megszólalt a szobatársnője ébresztőórája. Felriadt rá, és amikor a takaró alól lopva kilesett, látta, hogy a másik gyorsan lenyomja az órát, nehogy a csörgés felferje őt is, majd lábujjhegyen kioson a fürdőszobába. Fura hajnali szokás – gondolta. Lehet, hogy csak wc-re megy, megszokhatta, na de minek ahhoz ébresztés?! Esetleg hajtat mos, vagy kádfürdőt vesz, ahhoz tényleg több idő kell. Valahogy kiment a szeméből az álom. Éberem feküdt az ágyban, és néha lopva a fürdőszobaajtó felé lesett. Onnan halk zörejeket hallott, de vízcsobogást nem. Nagy volt a csend, szinte tapintható, így egy idő után rémülten vette észre, hogy erősen dobog a szíve. Mi van, ha a Márti rosszul lett odabenn? Esetleg mégis vett egy kádfürdőt, aztán a gőztől, vagy a túl meleg víztől, elájult. Lehet, azóta már meg is fulladt! Olyan idegesség vett rajta erőt, hogy érezte, semmiképpen nem tud visszaaludni. Pedig hol volt még a felkelés ideje! A reggeli csak nyolckor kezdődik, és még így is, csak háromnegyed hét volt.

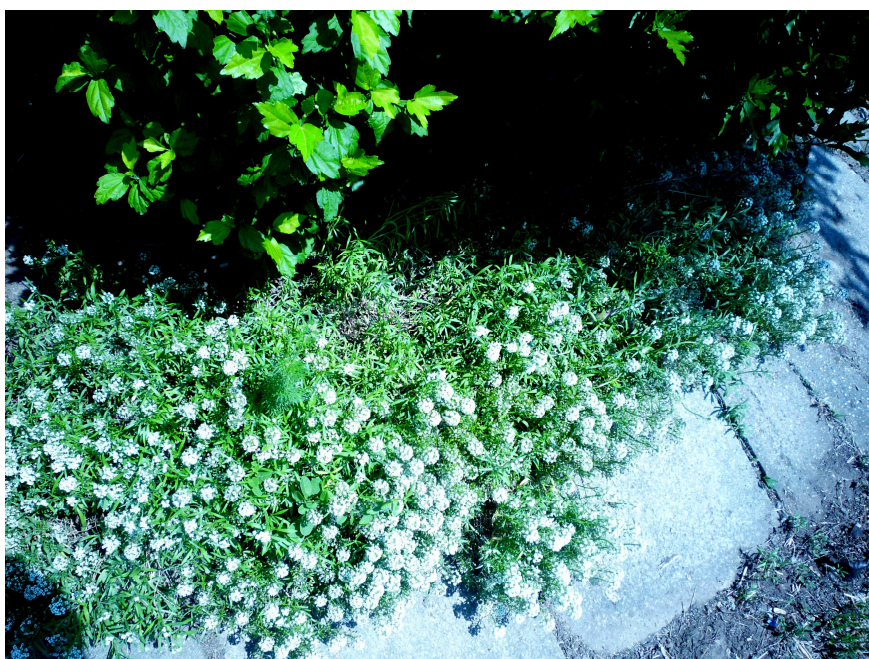
Kicsivel később, újra megébredve konstátálta, hogy talán mégis elszunnyadhatott, de amikor a takaró fölött a másik ágyra vetett egy pillantást, látta, az továbbra is üres. A kolléganője nem feküdt vissza, és a gyűrött takaró arra utalt, időközben az ágyát sem rakta rendbe. Vagyis, ezek szerint, még azóta sem jött ki a fürdőszobából. Most már a kíváncsiság tartotta ébren. Fél nyolc körül, éppen kászálódott kifelé az ágyból, amikor Márti frissen, üdén, azzal a szép, természetes arcszínnel, kijött a fürdőszobából.

Jaj, ne haragudj drágám – kezdett azonnal szabadkozni –, én igyekeztem nagyon, de csak mostanra tudtam elkészülni. Hiányoznak az otthoni körülmények, a fürdőszobai világítás itt nem a legjobb.

Tudod, reggelente legalább másfél órára van szükségem, hogy igazán rendbe hozzam az arcom. Elárulom neked: a bőröm rettenetes! Olyan piros arccal ébredek, mintha gutaütés kerülgetne. Ez a sok, megrepedezett vérerecskétől van, születési hiba. Ráadásul a bőröm nagyon zsíros, tág pórusú, lyukacsos. És pattanásaim is vannak, csúnyák, nagyok, harmincéves létemre. Nem tudok velük mit csinálni. Először ezekkel kell kezdenem a napot. Leápolom a pattanásokat, szesszel, majd krémmel. Azután a tág pórusok eltüntetése kerül sorra, ehhez – több menetben és rétegben – különféle arcápolókat használok. A szemem alatti sötét karikák – a rossz emésztés nyomai – is sok gondot okoznak. Ezeket is, mint a piros arcszínt világosítanom kell. Csak az arcomat természetes színűre, a szemem alját pedig még világosabbra. A szemhéjam is szörnyű, nem is sötét, majdnem fekete. Ehhez tejeskávés színű púder szükséges. A homlokomra matt alapozó kerül, a zsíros bőr és – minő ellentmondás – a száraz ráncok ellensúlyozására. A szemöldökömet reggelre – hihetetlen, de mégis igaz – elfekszem. Ezt percekig fésülgetnem kell, egy speciális, kis kefével. A szempillám viszont össze-vissza töredezett. Ezt előbb simítanom, majd göndörítenem kell. És ez minden nap másfél órámba kerül! Másfél óra csak azért, hogy úgy nézzek ki, mint aki smink nélkül, reggel kikel az ágyból!

Úgy megsajnálta. De tényleg. Elhatározta, nem is mondja el a párjának. Higgyen, amit akar. Inkább elviseli továbbra is, azt a reggelenkénti kis veszekedést.

Megéri, hiszen olyan édes a kibékülés...

Fotó: DARVAS JUDIT

NYÁR VAN, NYÁR...*

NEMES NAGY ÁGNES

Nyári rajz

Hogy mit láttam? Elmondhatom.
De legjobb, ha lerajzolom.
Megláthatod te is velem,
csak nézd, csak nézd a jobb kezem.
Ez itt a ház, ez itt a tó,
ez itt az út, felénk futó,
ez itt akác, ez itt levél,
ez itt a nap, ez itt a dél.
Ez borjú itt, lógó fülű,
hasát veri a nyári fű,
ez itt virág, ezer, ezer,
ez a sötét gyalogszeder,
ez itt a szél, a repülés,
az álmodás, az ébredés,
ez itt gyümölcs, ez itt madár,
ez itt az ég, ez itt a nyár.
Majd télen ezt előveszem,
ha hull a hó, nézegetem.
Nézegetem, ha hull a hó,
ez volt a ház, ez volt a tó.

TÓTH ÁRPÁD

Augusztusi ég alatt

Emlékszel még az augusztusi égbolt
Tüzeire? – a cirpelő mezőn
Álltunk s szemednek mélyén elveszőn
Csillant egy csillag-testvér fény... be szép volt.

S úgy tetszett, hogy hozzánk hajol a félhold,
– Szelíd, ezüst kar – s átölelni jön,
Emelni lágyan, véle lengni fönn,
Hol égi súlyt az éther könnyedén hord...

S a sóhajunk, a fájó, földi sóhaj
Szívünkéből úgy szállt, mint finom homok
Szitál alá a tűnő ballonokról,

S ajkad lezártam egy oly hosszú csókkal,
Hogy addig mennybe értünk s angyalok
Kacagtak ránk az égi balkonokról...

JÓZSEF ATTILA

Nyár

Aranyos lapály, gólyahír,
áramló könnyűségű rét.
Ezüst derűvel ráz a nyír
egy szellőcskét és leng az ég.

Jön a darázs, jön, megszagol,
dörmög s a vadrózsára száll.
A mérges rózsza meghajol –
vörös, de karcsú még a nyár.

Ám egyre több lágy buggyanás.
Vérbő eper a homokon,
bóbiskol, zizzen a kalász.
Vihar gubbaszt a lombokon.

Ily gyorsan betelik nyaram.
Ördögszekéren hord a szél –
csattan a menny és megvillan
kék, tünde fénnel fönn a tél.

* https://hu.wikipedia.org/wiki/Ny%C3%A1ri_k%C3%A1non

Nyári kánon. A szöveg 1260 körül keletkezett. Szerzője ismeretlen.
Vaskó Andor fordította magyarrá.

AMBRUS JÓZSEF

Füstifecske barátaim
Metakommunikáció 1.

Van egy magyar szólás, mely szerint valakinek a „nézésével vallatni lehetne”. E témakörben tudományos ismereteim nincsenek ugyan, de bizonyos mértékű, az aurához kapcsolódó személyes tapasztalatom igen. Nem most volt biza, hanem a '60-as, '70-es évek táján. Egy másik világ.

A lányokban semmi műanyag, a fiúknál meg a sportos testalkat dominált. Bevett szokásunk volt az ismerkedési hajlandóság tesztelésére egy módszer. 6-8 kézilabdás társammal körbevettük a kiszemelt ifjú hölgyet. Semmi agresszió, csak szótlanul néztük. Pásztázott a tekintetünk tetőtől talpig, oda-vissza, minden oldalról, minden irányból. A delikvens részéről az első reakció általában a ruházat reflex-szerű ellenőrzése volt. A második viszont az, hogy elnevette magát és kezdődhetett valami, vagy durcásan elment, így nem kellett rá a drága időt pazarolni.

Azóta sok idő eltelt, sok minden megváltozott. Megöregedtem. Nem sportolok, számítógépezek. Magam sem gondoltam, hogy ez így lesz. 62 évesen kezdtem az alapokkal ismerkedni. Nem vagyok egy számítógép guru, de a számomra fontos dolgokat megtanultam. Többféle közéleti tevékenységet folytatok, s mivel mobil telefonom nincs, itt tartom a kapcsolatot. Fotókat, videókat szerkesztek és teszek közzé. Itt művelem magam, mert kulturális téren nagyon sok mindenhez hozzáférek. Ez az írásom is itt kel életre. Televíziót a sok propaganda és reklám miatt másfél évtizede nem nézek, 7-8 éve már a készüléket is leadtam. A hírekről különböző forrásokból tudok tájékozódni. A számomra érdekteleneket „átgörgetem”, az egyperces híreknél meg működésbe lép a fordított pavlovi reflex. A főcím által kiváltott ingerek hatására elvonulok a házam legkisebb helyiségébe és eleget teszek a férfiak esetében egy perc alatt elvégezhető anyagcsere szükségletnek, ami egyesek szerint „kisdolog”, pedig nem az. ...

Néhány éve történt egy szép, csendes, nyári este. Ülök a számítógép előtt. Épp egy videót szerkesztek, amikor valami furcsa, nyugtalanító érzés kerít hatalmába. ... Mintha valaki figyelne! ... Mintha a bőrömnön érezném a tekintét! ... Óvatosan körülnézek, semmi gyanús jelet nem veszek észre. Elhessegetem a gondolatot. Egyedül élek, csupán a konyhában lakó fecskékkel osztom meg a házam. A kuncsaftjaim már elmentek, vendéget nem várok.

Folytatom tovább a munkát, de az érzés nem múlik el, újból és újból megfogalmazódik. Elgondolkodom. Lehet, hogy valakinek segítségre van szüksége. Talán csengetett is, de mivel romlik a hallásom, nem érzékeltem. Nehogy később lelkiismeret-furdalásom legyen, tegyünk pontot a dolog végére! Nálunk jónak mondható a közbiztonság, de azért mégis lassan, minden lépést átgondolva kilopakodtam az udvarra, körbejártam a portát. ... Semmi különös.

Visszaültem a gép elé, kissé korholtam is magamat. Eddig mindenki a realitás talaján álló, józanul, alapjában véve hideg, műszaki fejjel gondolkodó embernek ismert. Csak nem kezdek bekattanni? Ennek elejét kell venni! Hagyjuk már a képzelgéseket! Fogjuk fel lazán a helyzetet! Felszabadultan, mint egy kisgyerek, a lábammal megpörgettem magam a forgószéken. Még a szemem is behunytam, hogy teljesen ellazuljak. Amikor a forgás megszűnt, mosolyogva felpillantottam. ...

Fotó: a Szerző

Ekkor, összetalálkozott a tekintetünk. A pillanatnyi megdöbbenést követően, azonnal rekonstruáltam az eseményeket. Az ő látása, sőt a hallása is sokkal jobb, mint az enyém. Valószínűleg a félig nyitott ajtón surranhatott be számomra észrevétlenül a félhomályban. Nincs egy méter távolság köztünk, mégis olyan magabiztos, mint aki otthon van. Csak ül mozdulatlanul és figyel. ... Talán nem is engem, hanem a számítógépet? ... Fecske apó már a XXI. század teremtménye!

*

UMHAUSER FERENC

Dagna árnya

Óh Istenem! Csak még egyszer lehetnék az a tudatlan kis hétköznapi senki! Este a meló után leülhetnék a tévé elé mint rég, s ha kifogyna a söröm csak annyit szólnék: „anyukám!”, dohogva bár, hogy „ez már a harmadik” mégis hozná.

Amikor gyerek voltam ábrándoztam én mindenféléről, hogy tengerész leszek, oroszánvadász, régész, sarkkutató vagy űrhajós, de minimum beat-zenész. Meg is alakítottam a Lekvárzsibbasztókat. Jó kis banda volt az! Csak úgy löktük az ABBA meg BONY M számokat, és amikor azt énekeltem, hogy „Beleszerettem egy gyönyörű lányba”, a kis csajok mind odavoltak és azt hitték, róluk van szó. Rá is faragtam, hamar fölkoppintottam a Böskét – na nem mintha valami bajom lenne vele, de ráértem volna még. Zenei karriernek lőttek, jött a taposómalom. Azért jól éltünk, mindig megvolt mindenünk s az elején még a szerelem is. Észre sem vettem mikor lettem nagyvállalkozó. Nekem már csak kavarni kellett és dőlt a lé. Ekkor kezdődtek a bajok. A kis csajok megint ragadni kezdtek rám, persze tudtam én, hogy csak a pénzemre hajtanak, hisz egy negyvenes pocakos, enyhén kopaszodó, ó – lábú pasas nem egy Alan Delon. Ettől nem, hogy földobódtam volna, hanem egyre kritikusabb szemmel kezdtem figyelni a környezetem és saját magam. Olyan nevetségesnek, olyan semmitmondónak tűnt hirtelen az erőlködésünk. Mintha kívülről, fentről szemléltem volna egy hangyabolyt, miközben tudom, hogy ott az a kis szerencsétlen, amelyik azt a bazi nagy fűszálat cipeli, az én vagyok. Egyszerre csak úgy éreztem, olyan hiábavaló, olyan értelmetlen ez az egész életnek nevezett valami. Inni kezdtem, de rendesen. A családnak

akkor telt be a pohár, amikor a lány esküvőjén lehugyoztam az orgonistát, mert nem akarta tizedszer is eljátszani az „Ének az esőben”-t. Másnap – persze még mikor nem jutottam piához – a család megzsarolt, hogy megyek elvonókúrára és felhagyok az ivással vagy többet meg sem ismernek. Na nem mintha meghatódtam volna, de ilyet még úgysem próbáltam, hát bevonultam.

Először csak a hangját hallottam az ajtón keresztül. Olyan lágy volt és simogató, amikor mesélt sorstársainak elfuserált életéről. Kicsinek és törékenynek képzeltem. Nappal az ablakból figyeltem, ahogy sétálnak a parkban és próbáltam kitalálni vajon melyik lehet.

Egyik nap a büfé előtt elgázolt egy nagydarab kótyagos nő. Amikor bocsánatot kért és fölsegített, remegni kezdett a lábam és a pulzusom megszaladt, mint kamasz koromban, azon a bizonyos napon. Bemutatkozott és karon fogott, be nem állt a szája. Mesélt iskoláiról, barátairól, családjáról, anyjáról, lánykori nevéről és személyi számáról. Nem hiszem hogy valamit is fölfogott elmém abból, amit hirtelen a nyakamba zúdított. Lágy muzsika volt a hangja, körülölelt, ringatott. A szemei! A nagy barna, csodálkozó, ígéző szemei!

Rólam is fölállította a diagnózist, sokat dolgozom, a feleségem és a gyerekeim nem értenek meg, haragba vagyok a világgal, pedig tulajdonképpen csak magammal nem tudok mit kezdeni, nem találom a helyem, ezért értelmetlennek tűnik minden. Nincsenek céljaim, egyszerűen csak sodródok és így tovább.

Ezután akaratlanul is minduntalan összefutottunk és egyre több időt töltöttünk együtt. Sokat mesélt elvont – misztikus dolgokról, az anyagi és spirituális lét elkülönüléséről, ami tévelygéseink s minden lelki nyavalyánk okozója. Az okkult tudományokban sokkal járatosabb volt és jobban eligazodott, mint az egyszerű hétköznapi dolgokban. Miközben mesélt, masszírozta a nyakam és a hátam. Mondta, hogy túl feszes vagyok, mindig ugrásra készen, mint aki attól fél, hogy épp most késik le valamit – és ne egyek annyi húst, mert agresszív tesz s fölszaporítja a húgysavakat amik izületi bántalmakat okozhatnak. Megtanított relaxálni és kiengedtem. Boldog voltam és elégedett, semmi másra nem vágytam, csak halljam a hangját, érezzem illatát s ujjai zongorázzanak a gerincemen. Éreztem a belőle minduntalan és mindenkre sugárzó erőt és szeretetet, sehogy sem értettem, hogy saját kis életét miért nem tudja kézben tartani. A testiség föl sem merült bennünk, éreztük megcsúfolnánk vele plátói kapcsolatunk magasztosságát. *Jók voltunk, mert jók akartunk lenni, legalábbis annak hazudtuk magunkat, olyannak amilyenek lenni szerettünk volna.* Ezt mind a ketten tudtuk egymásról, és *elfogadtuk.* Már nem volt szükségünk orvosra és csoportterápiára csak *egymásra.*

Újra dolgoztam, de a műhelyben, mint régen s jóérzés volt látni, ahogy a fa, a vas átalakul, szinte megnemesedik munkám nyomán. Nem is vágytam többre, a céget is mindenestől a fiamra testáltam. Gyakran föl hívtuk egymást és gyakran találkoztunk, mint amolyan igazi jó haverok vagy még inkább, mint az egyetértő ikrek. Aztán egyszer csak nem jött többet és telefonba is csak annyit mondott, hogy hagyjuk, ne találkozzunk többet, mert rossz vége lesz. Nem értettem és bántott s kezdtem megint magamba süppedni.

Fülledt, vihar előtti éjszaka volt, a levegő csak úgy vibrált az elektromosságtól. Nehezen tudtam elaludni s amikor végre eltörődtem

A hold fénye kő idollokkal körülvett füves térséget világít meg, a kör közepén hatalmas fehér kanca ágaskodik toporzékolva, sörénye lobog a szélben, a holdfény sejtelmes ezüstbe vonja. Merevedésem van, meg akarom hágni. Valahonnan a tudatalattiból előbukkan, „hiszen én ember vagyok s ez csak álom”. Én is ott rúgtatok prüszkölve és ágaskodva. Hatalmas vagyok és erős – hatalmas és erős, de ember. Meghágom, az orgazmus csúcsán egy törrel elmeteszem a torkát. Gyönyörködöm a haláltusában. A vér habosan bugyborékolva fröcsköl rám, megízlelem. Érzem minden cseppjétől erősebb és hatalmasabb leszek. Már alig vonaglik, földarabolom, az üstbe rakom. Az üst melegszik magától. Még félig nyers és véres, vadállatiasan marcangolom, a kilenc szűzre gondolok. Hajnalodik, elindulok. A Folyó. A

Ládba ömlik. Könnyedén lépdelek rajta. Ez a köztes Tér a miénk és a másik között. Még nem enged be – egyenlőre még nem.

Egész nap az álom lidérces hatása alatt állok, sehogy sem tudok szabadulni. Estefelé a munkások egy üstöt hoznak, amit az egyik ház alapozásánál találtak. Megéget ahogy kezembe veszem. Fölrémlenek a kanca szemei, megdöbbenek, *ugyanazok*.

Azóta itt őrzöm az üstöt a szobámban, néha fura dolgokat művel, hiszen a halál szent üstje, kiszámíthatatlan és irányíthatatlan. Rettegek attól az éjszakától – rettegek, és alig várom.

*

KORIM LÁSZLÓ

Első könyv (részletek)

15.

Zizegnek a levelek
A fű elér az égig
A víz hullámain ülök
Tudatom mint úszó zsírfolt
Lebeg

*

16.

Egy vonal a falon. Van vagy nincs. Ha mondom biztosan van. Felállhatsz, megnézheted, megtapinthatod. Az a vonal ott van, mert én mondom. Annál biztosabban van ott, minél inkább ellene vagy. De nem, te még nem hiszel benne. Pedig csak hazudnod kéne, azután el is hinnéd és hogy igazold magad, meggyőznéd a többieket is. Engemet is, aki már kételkedtem, mert akadt ember, aki nem látja a vonalat. De hátha tévedsz és a vonal valóban ott van. Nem látod, nem tapasztalod, ám hiszed, mivel más talán látja a vonalat. Szeretnél más szemével látni. Makacsul tapogatódsz a falat és a vonal mindinkább kirajzolódik.

*

17.

Az út mellett emberek fákat döntögetnek, a fejsze villog. Szép szál nyár dől. Felém dől. Nem elég magas, hogy elérjen. De, mégis, mert estében nyúlni kezd. Én futok, az árnyék már elért. Még mindig futok, a fa dől. Hiszen nem is én vágtam ki! Ha vízbe ugranék, oda is utánam jönne. Az emberek vágják a fákat, minden fa felém dől. Keresem a pillanatot, mikor a futásom véget ér.

*

18.

„A” és „B” fát szednek ki. Gödröt ásnak, vagdossák a gyökereket. A fa régen halott már. A fa magas, körülötte villanyvezetékek, nem dönthető el. „C” jön. „A” és „B” szóltanul távoznak. „C” tudja, ki kell szednie a fát. Hát nekiáll, fejszével csapkodja, dönteni próbálja. A fa eldől, nem érintve a drótokat a földre ér és darabokra törik. „A” és „B” újra jönnek. „A” rosszállóan ingatja fejét, ő sosem elégedett. „C” magyarázná, hogy korhadt volt a fa, de minek, hisz úgylis hiába. „A” + „B” távozik. „C” tudja, össze kell szednie a fa darabjait, minden apró kis ágacskát szigorú rendbe kell raknia.

*

19.

Kis világom nem eredeti. Itt bármikor apró repülők bukkanhatnak fel. Apró bombákat hullathatnak, melyeket apró robbanások követnek. A halál sem olyan hirtelen követi az apró krátereket. Előbb eljut az apró emberek tudatáig, hogy az anyag, amely pillanatnyilag a testüket építi és rendezett, akár egy színdarab, most elveszti rendezettségét.

*

20.

Ici-pici emberkék között járok. Aranyos játékfigurák. Mulatságos dolog látni, amint egy ilyen pici lány átöleli párját, csókolóznak vagy amikor a még kisebb gyerekek játszanak a csöppnyi téren. Az apró házmester bácsi kizavarja a csintalankodó lurkókat, de ők nem félnek tőle, tovább bosszantják. Ő meg csak rázza fenyegetve apróka seprőjét. Az egyik gyerek elesik, megüti térdét, fáj neki, sír.

Egyre puhább vagyok, képlékeny, végigcsorgok az utcán, körül folyom a pici házakat, a teret, a házmester bácsit, lassan betöltöm ezt a picike, de közel sem rettenetes világot.

*

GÄNSZLER BEÁTA

Nem tudom elhozni a dalt neked egy sorozatgyilkos naplója (részletek, 1.)

Augusztus 13., kedd

Azt mondta az anyám, menjek, mosakodjak meg.

Kilenc éves voltam, mindkét lábszáramon vékony patakokban folyt a vér. Akkoriban még nem volt időérzésem, így csak tippelni tudok, hogy öt perc telhetett el azóta, hogy a nevelőapám megerőszakolt. A vér még nem alvadt meg, nem száradt a vézna lábszáramra. Mire a szobámból a nappaliba támolyogtam, a nevelőapám már ott ült a kanapén az anyám mellett és szélesen vigyorgott rám. Odaszaladtam volna anyámhoz, de az a nevelőapámhoz fordult és rámosolygott. Azután nézett csak rám és mondta ridegen, hogy mosakodjak meg. Nem mozdultam, azt hittem, rosszul hallok, de anyám újra rám dörrent, hogy azonnal álljak a zuhany alá. Az árulása jobban fájt, mint a testem.

Kislányként nem tudtam, hogy árulásnak hívják, ha valaki, akiben megbíztál, magadra hagy a fájdalommal. Ezt később tudtam csak meg, amikor már magam is sűrűn gyakoroltam a

hítségést. Anyám keze hamar eljárt, és nem mindig volt kedve főzni, sokszor dolgozni menni sem, de úgy hittem, imád engem, mert sokat neveltünk. Azon is, ahogy az italtól elveszti az egyensúlyát és csetlik-botlik. Igaz, akkor is félttem, féltettem magamat és őt, de mert nevetett, hát vele nevettem. A vidámság az árulás napjától megszűnt, csak a félelem maradt.

Augusztus 15., csütörtök

Nem könnyű ez a napló dolog. Nem sok kedvem van hozzá, de a börtönpszichológus szerint segíteni fog. Vajon miben? Számomra az lenne a segítség, ha visszaugorhatnék az időben és normális, szerető családban nőhetnék fel.

A pszichológus azt hiszi, lelkipurításom van. Nincs, egyáltalán nincs. Sőt. Nagyon is élveztem mindazt, amit azokkal a férfiakkal tettem.

Visszatérve a gyerekkoromra. Apám hamar kikerült a képből. Öreganyám azt mondta, hála istennek és hálás lehetek, mert sokkal rosszabb sorom is lehetne, ha marad, mint az, hogy szegények vagyunk. Ó, drága mamikám!

Anyám nem tudott egy férfinál kikötni vagy a férfiak nem tudtak megmaradni mellette. Pedig anyám mindenét odaadta nekik, engem is.

Az első erőszaknál semmi ellenállás nem volt bennem, mert nem tudtam, mi fog történni. A döbbenet és a fájdalom a számra forrasztotta a jajszavakat. A mai napig nem tudom, hogy anyám beleegyezésével erőszakolt-e meg az a pasija. A következő néhánynál kapálóztam, ordítottam, haraptam. Jutalmul jó nagy pofonokat kaptam. Megtanultam, ha hagyom magam, előbb szabadulok. Néha olyan csendben voltam, hogy anyám bekiáltott a nappaliból, hogy mi van már. Azt hitte talán, hogy megölt a soron lévő barátja. De nem öltek meg. Miért is öltek volna, hisz azért nem olyan könnyű kislányokat találni, akikkel azt csinálhatnak, amit akarnak, ráadásul rendszeresen, az anyjuk hallgatóságos beleegyezésével.

Kislányokat, akiknek a száját lepecsételi a félelem.

Csak azért imádkoztam, hogy anyám ne válasszon kövér pasikat, mert azoktól különösen undorodtam. Hát persze, hogy horogra akadt egy olyan is. Azt hiszem, ő nem volt pedofil, csak kíváncsi. Először elutasított, amikor anyám felajánlott neki. De hát a fiatalság varázsa, sírta a fülembe, letepert. Fiatalság?! Tizenkétéves gyerek voltam! S mi az, hogy letepertem? Ő tepert le engem! Pénzt adott anyámnak és sietve távozott. Anyám akkor jött rá, hogy velem pénzt is kereshet. Eddig csupán azért dobott oda a férfiaknak, hogy azok maradjanak mellette. Na, de a „megvilágosodása” után! Attól kezdve a pénzre utazott.

Addig maradtam az iskolában, ameddig csak tudtam, mert otthon vártak rám a kuncsaftok. Anyám ragyogott a boldogságtól. Igen. Elégedett volt, határozottan elégedett. A fene egye meg!

Augusztus 19., hétfő

Vasárnap látogatóm volt. A gyerekkori barátnőm. Egyetemre is együtt jártunk, amíg ott nem hagytam. Ő az egyetlen, akivel tartom a kapcsolatot, pontosabban az egyetlen, aki tartja velem a kapcsolatot. Azt mondja, mélyen elítéli, amit tettem, de nem tud nem szeretni. Nekem ennyi elég. Hozott csomagot: neszka-vét, cigarettát, süteményt, sajtot. Régóta nem dohányzom, a cigi fizetőeszköz idebent. A kávé kivételével mindent megosztottam a cellatársaimmal.

A barátnőm azt mondja, hogy odakint mé téma vagyok, pedig már másfél éve elítéltek. Az ismerőseink egy része hitetlenkedik, hogy ez az okos, szép nő miként követhette el azokat a szörnyűségeket, a másik része pedig azt bizonygatja, hogy mindig is olyan furcsa voltam. Hát

persze, hogy furcsa voltam. Kíváncsi vagyok, ők mennyire maradtak volna normálisak, ha az anyjuk prostit csinál belőlük, és csak pénztárgépnek tekinti őket.

Újságokat és könyveket is hozott be a barátnőm. Az újságokhoz nincs kedvem. A neten szörföznék hírekért, de hát azt itt nem lehet. Talán már sosem fogok netezni — ebbe most gondoltam bele. Ez azért földhöz vág.

Augusztus 20., kedd

A pszichológus rája a fületem, hogy rendszeresen írok. Kezdjük ott, hogy nem is kéne hozzá járnom, ugyanis önkéntes a dolog. Megállapították, hogy nem vagyok elmebeteg. Hát persze, hogy tiszta tudattal végeztem a férfiakkal! Sosem tagadtam. Nem akarok betegség mögé bújni. Vállaltam, vállalom a tetteimet.

Na jó, örüljön a pszichológusom, hosszabban írok. Amint a végére érek a börtönbe vezető utam leírásának, oda fogom adni neki a naplóm. Ki tudja, lehet, hogy rákapok az írásra, és folytatni fogom. Talán nem naplót fogok írni, hanem történeteket, amik velem estek meg. Ez még a jövő zenéje. A jelen zenéje pedig az, hogy viszonylag jó ebédünk volt ma. Ha belegondolok, jobb, mint amiket anyám szokott főzni, ha főzött néhanapján. Ebből is látszik, hogy nem a hasán keresztül fogta meg a pasijait.

Amikor anyám prostituálttá tett, sokkal kiszolgáltatottabbá váltam. Ha a férfiaknak úgy tartotta kedve, még kegyetlenkedtek is velem. Már az erőszakon felül. Kikötöztek, kipeckelték a számát. Vagy valamilyen játékszert használtak. Játékszerek... Inkább nem írom le, mik voltak, és mit csináltak azokkal, mert felfordul a gyomrom. Megint érzem azt az undort és gyűlöletet, mely borzasztóbb és visszataszítóbb a félelemnél is. A félelmen valahogy úrrá tudunk lenni, az undoron meg a gyűlöleten nem.

A rettenetes fájdalmakon túl mindig hallottam anyám alkoholtól és a rengeteg cigarettától rekedt, elégedett nevetését. Nem voltak eszközeim a szeretetlenség elviseléséhez.

Mégsem írok hosszan. Mára untig elég volt az emlékek felidézéséből.

Folytatjuk

Fotó: **DARVAS JUDIT**

BODÓ CSIBA GIZELLA

Vándorlás

Útjaim kanyarogtak pokol-kanyonokban,
Vagy a hőnek, légnek ballon kosarában
Fellegetek simogatva siklottak,
Mintha mozdulatlanok lennének
Andok magas fennsíkjai felett,
Mosolyogva néztek utánunk
Szelíd, fehér gyapjasok
S csak azt vettem észre,
Hogy pokol és menny között
Királyi ludakkal vándorolok,
Hol az ékíves első helyén
Hol az áramlat védelmében
Társaim mögött,
Vezettem, vagy vezetve voltam
Földi-égi utakon
Pokol és menny között!
Mindent megjártam,
Minden belém épült,
Mindenütt leszúrtam vándorbotom
De nyomában nem tört fel forrás,
Sosem tudhatom, hogy
Lesz-e és merre – holnapom.
Talán Ti sem tudjátok,
Talán nem gondoltok bele,
A pokol tornácán álltok
Vagy indultok csillagos mezőkön
– mondhatnám; mi dolgom vele?
Talán annyi, hogy értem is
Nyúlhatna kezetek, mint egy vakért
A járdaszigeten,
És mennénk szelíden egymást vezetve,
Hogy egyetlen bárány se tévedjen el
E végtelen, világi réteken!

Korok-viharában

Keletről homokvihar támadt
Mindent beterített porral,
Mint aranybrokát lepel feszült
A varázsgömbre, mi eltűnt e korrall!

Süllyedtek mélyre városok, falvak
Kipusztult erdők nyoma és fegyverek,
Útpályák tűntek el homokszemekben
Hombárok, szárnyas-gépek és repterek.

És a szél csak fújta, hordta takaróját
A szemérmetlen tobzódó világra
Üvegtoronyok, üzlet-mamutok
Sodródtak, temetkeztek mélyen alája.

Még csak sóbálvánnyá sem váltunk,
Szétporladtunk mint homok-hegyek
A jégszirtek is felénk indultak,
Hogy lábunk előtt tengerbe vesszenek.

Aranykorok jöttek, múltak
Az ember nem becsülte meg,
De lám száz világ égés után is
Gyenge arany-kikerics a hóban
él, megre meg!

SZESZTAI ZSUZSA

A folyó felett

Petőcz Andrásnak

A folyó felett a város változik,
így múlik az, ami idő.
A mozdulat marad, egy gesztus
talán, ami még számít.

A folyó felett ébred a város,
ismered rezdüléseit,
a csendek és megszokott léptek
egymásra épülő ütemét.

A folyó felett változik a város,
mégis ugyanaz, a színek
mozdulnak csupán, fakulnak
vagy éppen élénkebbek.

A folyó felett nézed a várost,
a fényes és rejtett arcait
mutatja feléd, s egyszerre látod
mindazt, ami számít.

Anyám integet

A kapuban áll, anyám integet,
kezével simítja az eget. A sarokról
még visszanezlek, kenyérillat
lengedez, táskám házi sülttel tele.

Anyám integet, karjai oszlopos fák,
eléri az eget, felhők nincsenek.
Az ő keze mindentudó varázs –
én magzatpózban, méhemen a gyermek.

Az ablakban ül, anyám integet,
az unokákkal még visszanezünk.
Milyen kicsi lett! – Emlékszem, egy évig
feketét hordott, mikor a fiát temette.

A. TÚRI ZSUZSA

Nincs anyám

Nincs anyám.

Elveszett a kezdet.
Mondat lettem az első szó nélkül.

Minden ember két test emléke.

Egy szív ritmusának visszhangja.
Sötétből jött ragyogás.

Nincs anyám.

Elveszett a kapu, melyen át az időbe léptem.
Bezárt titkok előtt állok halálomig.

Kinyílt a végtelen.
Tanulom a szabadságot.

De a kérdések
egyre mélyebbre hullanak.

Nincs anyám.

Megformálom magamnak
a szélből, mikor megszólalnak általa a fák.

Nincs anyám.

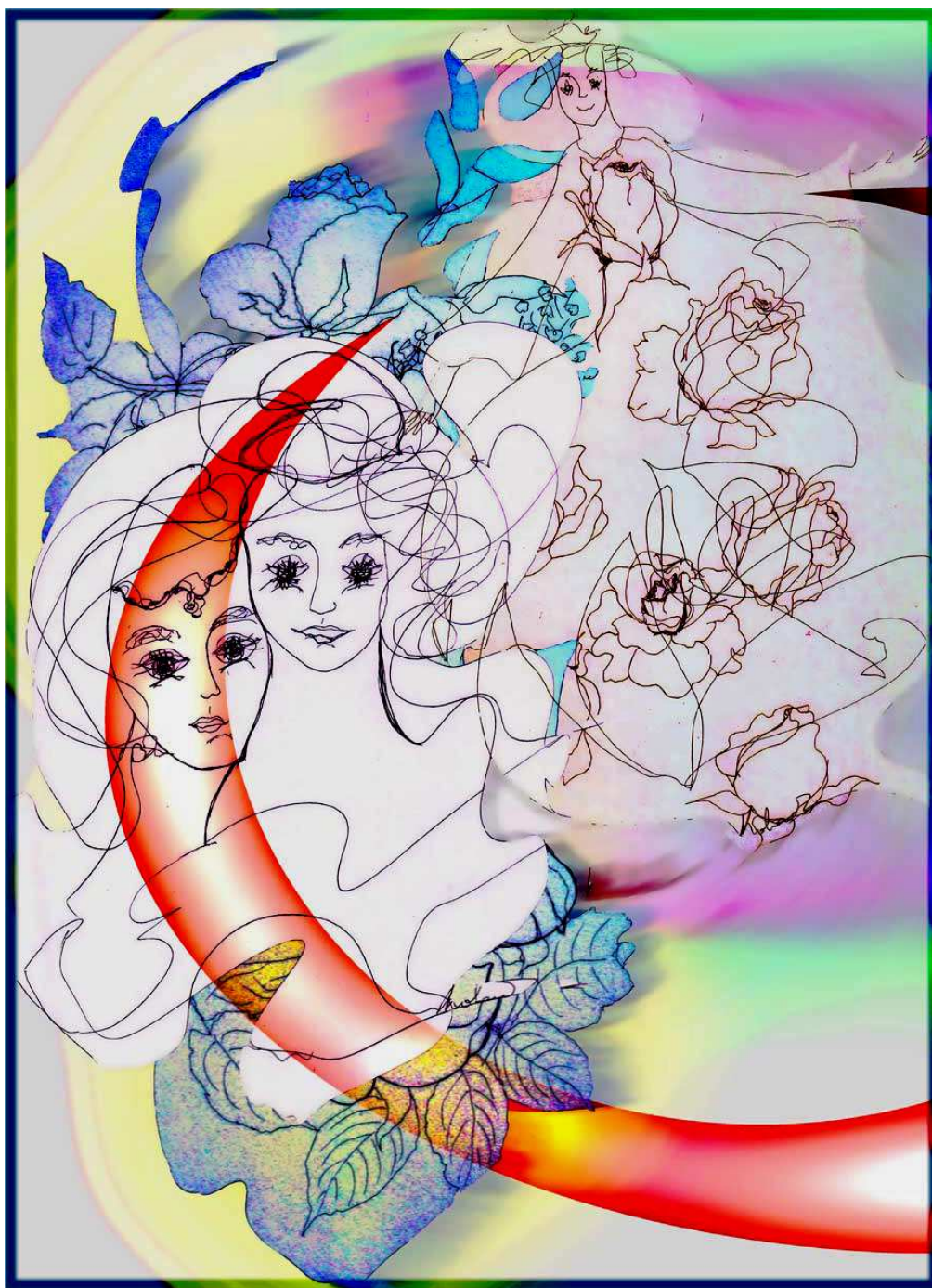
Néha —
amikor a napfény úgy esik egy falra,
hogy égis érne az árnyékok :
mintha valaki láthatatlanul figyelne.

Nincs anyám.

De talán maradt még erő.
Egy rejtett gravitáció.

Talán a szeretet.

Nincs anyám.

KOTASZEK HEDVIG: Álomlátó, elektrografika

APÁK NAPJA JÚNIUS 19

**A következő oldalak (75. – 87.) rovataiban apákról szóló verseket,
zenei eléréseket, prózákat közlünk**

Szolláth Mihály ötlete és szerkesztése.

Köszönet a szép összeállításért.

[Szerk.]

VERS – APÁK NAPJA

SZOLLÁTH MIHÁLY

RÉGI KÉP

Apa, előhívtalak,
régi sárguló fényképről,
fiókmélyi félhomályból...
jössz velem szemben,
hiszen szólítalak,
honnan is...,
honnan is, apa?

Apa, ölelj magadhoz, s kérdezd meg:
mi a baj, kisfiam,
úgy, ahogy sose tetted azóta...,
ne üss, se szóval ne bánts,
s nézéssel ne verj, ne krárogj,
ne keress szavakat,
apa, gyere hát...

Nyomja a derekad a korlát, szél veri hátad,
ez még csak a május.
Hideg a víz, nem tudunk fürdeni,
átölelem a combod,
apu, félek, magas a stég,
magadhoz vonsz, kicsi vagyok,
nem érem fel derekadat se még...

Apa, azóta se ült el a szél.
Nincs szélcsend,
vihar jön mindig,
hideg,
hideg hóesés,
jég jön,
szívverés...

Apa! Kiváltalak a pokolból,
nem lehetsz ott, ne szenvedj miattam,
én is, te is, kevés vagyunk,
majd elfújja a szél a port a góré alól,
nem lesz léhája a magnak,
csak szem, szem, ami pereg,
élettel lesz tele minden,

a magtár, a góré, a föld, igen a föld,
vethess bele magot, mint apáid,
hát jöjj ki a pokolból, én kihívlak,
én töltöm le a büntetést itt,
ne mondj semmit,
én hívlak, az elsőszülött
egyetlen fiú...

Árnyékot vetett a ház, a háztető,
a galambok, a villanyvezeték,
a karalábok között keringtek
az első szputnyikok...,
1960 volt, vagy '61,
s úgy tűnt, minden belefér
a megfordítható évszámba: 1961.

Ez a szám volt nekem a végtelen:
egy, kilenc, hat, egy,
egy, kilenc, hat, egy,
halálom angyala azóta vár,
levéllel kezében,
felbontatlanul...
hatévesen tudom, mi az:

...apa elmegy, kezében a szekrény
üvegezett középső ajtajával,
mert... az... törékeny...,
a főutcán lépdélünk,
anya, apa és én,
ragyog a napfény,
az ajtó üvege, mint tükör.

Mire én fölébredtem,
csak ez maradt neki elvinnivaló.
S hazudnak mind a ketten, hazudnak,
ömlik szájukból a sav, a vér,
szétfröccsen az ajtó üvegén,
amiben nincs már az ágy,
amiben ők alszanak ketten.

Bíbor ragyogás tündököl ott,
szirénázik egy autó föl-le, bűn,
mellembe lopakszik az űr...
barbár séta, orgyilkos mosoly,
s én ott megyek szembe a semmivel
az üvegben, mint a filmen, lépked az utca,
a fák, az összetört ég.

Jobbról egy anya, balról egy apa,
most sem értem, külön-külön kik ők,
ki akarta, hogy így legyen,
s a szekrényajtóval párban,
kettejük között, máig se értem oda,
az üveg, s vele a világ rég összetört,
én meg maradtam útban...

Miért, de főleg ki tette ezt?

Szólít a hangod, apa, egyszerre hív és taszít,
együtt van benne igaz és hamis,
Apa, olyan a hangod, mint a világ...
Apa, olyan az arcod, a bőröd,
mint nagymamám sírján a kőszegély,
nincs virág, nincs szírom az arcodon,
már halottak vagytok mind a ketten.

*

MANTRA II.

apa édes apa édes
édes édes apa apa

apa halott apa halott
halott halott apa apa

*

NÉMA DAL

a lassuló pillanatban
az idő képpé fagyott
minden úgy van
ahogy itt hagyott

karjába zárva
szürke törmelék
a tó hulláma
partot már nem ér

álltunk a víz fölött
már ötven év
roppant körök
bornírt regék

apám fiad vagyok
Te arcod rajtam
utánad hallgatok
e néma dalban

ZENE – APÁK NAPJA

AZ ÉN APÁM...

Pápai Joci: Az én apám

https://www.youtube.com/watch?v=2b_vZFUVs_g

(3':23'')

*

Kárpátia: Az én apám

<https://www.youtube.com/watch?v=b6NARrtTZlo>

(2':34'')

*

Hooligans - Apám

<https://www.youtube.com/watch?v=7olDUr9MN2Y>

(3':46'')

*

4S Street – Mesélek a bornak

<https://www.youtube.com/watch?v=0ElyzQ5TeCA>

(3':37'')

*

Halász Judit: Az én apukám...

https://www.youtube.com/watch?v=KndKSUc0_e4

(3':39'')

*

Rico – Apa nélkül

<https://www.youtube.com/watch?v=oVUKjtlGveo>

(3':57'')

Nagyon rossz úgy felnőni, hogy nem tudod, hogy ki az

De úgy még rosszabb ha ismered a férfit aki
kisgyerekként kibasz'

Lemondtak rólunk hamar, sajnos igaz

És az is, hogy a mély sebekre sosem lesz majd vigasz

Minden tisztelem Anya, tudod te vagy az a nő

Aki kemény mint a kő, te nem adtad fel soha
Pedig tudtad azt, hogy soha többet nem jön haza ő már
Azt, hogy soha többet...

Ha kérdezik én vállalom, hogy apa nélkül jöttem
Nem véletlenül lettem ez, túl sok a könny mögöttem
Emlékszem, hogy nem hitt senki ebben a kölyökben
De talpra álltam mindig akárhányszor összetörtem
Amíg kölyök voltam lent lógtam a telepen
Nem volt kire felnézni a leghidegebb teleken
Nem fogtad a kezemet úgy sétáltam a tereken
És a könnyekből nem véletlenül lett elegem
Aztán teltek az évek és én cseperedtem fel
Azt tettem amit kell, de te nem voltál ott
Akárhányszor keseredtem el, ezért megy a fel a fej
És ez soha többé nem rettenthet el, fater!

Refrén

Mondd meg hol voltál, hol vagy
Miért mentél el, miért dobtad el a véred
És nem jöttél haza végül?
Mondd meg hol voltál, hol vagy
Miért mentél el, miért dobtad el a véred
Miért nőttem fel Apa nélkül?

Rico

Mit mondjon egy anya, ha megkérdezik, hogy hol vagy
Hogy sosem leszel velünk, hogy a gondokat megoldjad?
Tudtad, hogy a szívemben nem véletlenül volt fagy
Hogy alvás előtt ordítottam magamban, hogy olvadj!?
Erik jól vagy? Igen most már jobban
De még érzem ahogy a szívem az ütemen szétrobban
Hallom ahogy a sok könnycsepp a betonon koppan
És érzem ahogy a toll a kezemben lánggra lobban
Mert nem tőled tanultam meg, hogy a pezsgőt hogyan
.....bontsam
Nem te mutattad meg azt, hogy a csajszykat hogy oltsam
Hogy a szlenget hogyan ontsam
És azt sem, hogy az életemet el hogyan ne rontsam
Nem láttad azt a sok gólt amit lőttem
És azt se láttad fater, ahogy szép lassan fejlődtem
Nem voltál ott velem anno amikor felnőttem
És nem ordítottál velem, hogy ne legyen felelőtlen
Nem te vigasztaltál mikor lehorzsolta a salak
Nem te tanítottad, hogyan kell állnom majd a sarat
És nem te készítetted fel arra, hogy mit csináljak
Akkor mikor majd a sikeremért kapom a sok savat

Sajnálom de igaz, nem tanítottál élni
Nem te mutattad meg nekem, hogy hogyan legyek
.....férfi
Hogy hogyan kell remélni, hogy mitől nem kell félni
És hogy az utamon, hogyan kell célba érni...

Refrén
Mondd meg hol voltál, hol vagy
Miért mentél el, miért dobtad el a véred
És nem jöttél haza végül?
Mondd meg hol voltál, hol vagy
Miért mentél el, miért dobtad el a véred
Miért nőttem fel Apa nélkül?

*

Zorán: Apám hitte
<https://www.youtube.com/watch?v=Tp-ROZULR-4>
(6':03'')

*

ByeAlex és a Slepp – Apám sírjánál
<https://www.youtube.com/watch?v=UPdaBYPbW50>
(3':55'')

Apám sírjánál...

Apám sírjánál a fűszál,
keserűen mosolyog rám,
szánalom a napsugárban,
nyöszörög a föld alattam...

Ne sajnáljon engem senki,
nem kell engem vigasztalni,
apám elment, az ő dolga,
mit érzek most, nincs ki tudja...

Apám sírjánál a könnyek,
néha napján elerednek,
sajnálja ő, mit tehetne?
Másként lenne, ha még élne...

Persze apám, másként lenne!
Minden ember másként tenne!
Ha még egy perc, csak még egy perc –
jutna, de nem jut, már nem lesz...

Apám sírjánál ott állok,
bocsánatáért kiáltok,
rossz fiú voltam - belátom,
apám fia makacsságom...

Elengedlek - elengedlek;
nem azért, mert nem szeretlek,
viszlát apám, itt most vége:
fogadd búcsúm, eredj véle...

*

James Blunt: Szörnyek

Monsters/Szörnyek, az 'Once Upon A Mind' c. albumról,
2019.
<https://www.youtube.com/watch?v=DTFbGcnl0po>
(4':20'')

Oh, mielőtt lekapcsolják az összes fényeket
Nem fogom elolvasni a hibáid és a jó tetteid
Az idő elmúlt
Jó éjszakát kívánok, becsukom az ajtót
Még egyszer elmondom, hogy szeretlek
Az idő elmúlt
Ezért tartunk itt

Nem vagyok a fiad, nem vagy az apám
Csak két felnőtt férfi vagyunk, akik búcsút mondanak
Nem kell megbocsájtanunk, nem kell felejtenuk
Ismerem a hibáid és te is az enyémeket
És miközben alszol, próbálok elérni, hogy büszke legyél
Ezért apa, nem csuknád be a szemeid?
Ne félj, én következem
Hogy elüldözzem a szörnyeket

Oh rendben, olvasok neked egy történetet
Csak a különbség az, hogy ez igaz
Az idő elmúlt
Összehajtottam a ruháidat a székre
Remélem jól alszol, ne ijedj meg
Az idő elmúlt
Ezért tartunk itt

Nem vagyok a fiad, nem vagy az apám
Csak két felnőtt férfi vagyunk, akik búcsút mondanak
Nem kell megbocsájtanunk, nem kell felejtenünk
Ismerem a hibáid és te is az enyémekeket
És miközben alszol, próbálom elérni, hogy büszke legyél
Ezért apa, nem csuknád be a szemeid?
Ne félj, én következem
Hogy elüldözzem a szörnyeket

Aludj egy életen át
Igen, és lélegezd be az utolsó szavakat
Érzed a kezeim a tiéden
Én leszek az utolsó, ezért égve hagyom a lámpát
Hogy ne maradjon több sötétség a szívedben

Nem vagyok a fiad, nem vagy az apám
Csak két felnőtt férfi vagyunk, akik búcsút mondanak
Nem kell megbocsájtanunk, nem kell felejtenünk
Ismerem a hibáid és te is az enyémekeket
És miközben alszol, próbálom elérni, hogy büszke legyél
Ezért apa, nem csuknád be a szemeid?
Ne félj, én következem
Hogy elüldözzem a szörnyeket

<https://lyricstranslate.com/hu/monsters-sz%C3%B6rnyek.html-2>

*

(Szerk.: Szolláth Mihály)

PRÓZA – APÁK NAPJA

JANISCH ATTILA

Néhai édesapám és Törőcsik Mari

(1. kép)

A képen néhai édesapám, Dr. Janisch Aladár látható hatévesen, amikor még nem gondolta, hogy felnőttként jogász doktor lesz, hanem hogy erdész, ahogyan az ő édesapja, az én apai nagyapám is az volt.

Apám egész életében az erdőbe vágyott, de a gimnázium éveiben az internátusban szerzett súlyos tüdőgyulladás megakadályozta, hogy életre szólóan azt a hivatást válassza, amire láthatóan már gyerekkorában készült.

Oldalán a testvére, Janisch Sylvia.

Apám kezében pedig a saját flóbert puskája, amely ekkortájt még hosszabb volt, mint apám testmagassága, de ez nem akadályozta őt, hogy magabiztosan és pontosan lőjön a puskájával. Egyszer a szomszéd lurkók kölcsönkérték a kis Alikától a puskáját, apu meg – minthogy mindig jószívű volt – odaadta nekik. Kisvártatva jött a szomszéd és lármásan kereste apám apját.

- József, hogy engedheted meg, hogy Ali odaadja a fiaimnak a puskáját?! Tudod mit csináltak vele?
- Ugyan mit? – kérdezte az idősb Janisch nem különösebb érdeklődéssel.
- Hát célba lőttek! – fortyogott a szomszéd.
- És hol itt a probléma?
- Jóska, ne bolondozz már! Ez egyik lőtt a puskával, a másik meg a céltáblánál állva mutatta, hogy hova lőjön.

*

(2. kép)

Apu halála

– halálnapló öt részletben –

1.

Apu 2001. január 5-én halt meg. Anyu zokogva hívott fel aznap este. De néhány perc múlva már ő is megnyugodott és én sem éreztem olyan elviselhetetlen megrendülést, mint amikor nagyapám meghalt. Inkább egyfajta hálát a sors felé, amely végre megszabadította aput attól a rettenetes kínlódástól, amelyet a mozdulatlanul ágyban töltött öt év jelentett. Feküdni egy ágyban, nézni a mennyezet meszelt fehérjének egyetlen négyzetméterét. Ennyi, amivé a világ szűkülni tud. Néha behajol valaki a képbe, egy biztató arc – miféle bizakodást sejtet? –, egy gyöngéden simogató kéz – tulajdonosának már emléke is rég elporladt az idő sivatagában.

Idő.

Az öt év alatt sűrűn próbáltam elképzelni, hogyan működik az idő apu számára. Azt hiszem megszűnt. Egyszerűen eltűnt az életéből a világ negyedik dimenziója, csak a végletekig szűkített három térbeli kiterjedés maradt. De értelme ennek sem volt többé. Ha van megváltó – úgy ez igazi könyörület volt a részéről.

2.

A temetés január 28-án volt. Szakadt az eső. Közhelyes kulissza. Arra gondolok, voltam-e már temetésen, amelyet nem a fekete ernyők menedékében tartottak. Talán nagyapámé volt ilyen, de arra, hogy ott mi történt alig emlékszem. Amikor megláttam a koporsóját - összeomlottam. Akkor. Mintha addig még vissza lehetett volna hátrálni valami elől, ami őt is – most aput – már hónapokkal előbb a birtokába vette.

Apu hamvait urna őrzi. Ez kevésbé megrendítő. Porból porrá. Ami közte van – a köztes állapot –, annak az elvesztése fáj. A koporsóban még ott a test, a végtelen harmóniáján esett parányi gyűrődés. A porban már minden forma elsimul.

Amikor az utolsó harangütés is belezuhant a csendbe – sírok.
Nincs több hang, amely visszatérhetne még.

3.

1996-2001.

Ülök apu ágya mellett.

Fejét falja a párna. Nyitott szájának üregében gyűlik a sötét. Szeme pengehasíték a süppedős arcban. Rám néz, de nem tudom, lát-e. A mocsaras pillantás nem üzen, nem kérdez – vár.

Amikor legyűrte a betegség és először nézett rám ez a másik szempár, megcsillant a fényben. Mára a zöldszínű mocsár maradt, parányi fekete lyuk a közepén, egy nap ebből tör elő majd a sötét.

Ülök apu ágya mellett. És nézem a halált szótlantul.

Néhány éve így ültem kislányom madarának kalitkája mellett és órákon át néztem a törékeny lény harcát, amit a meg nem ismerhető tudással szemben vívott. A madár szemében nem volt félelem - csodálkozás inkább. Fogó erejével még felugrott – újra meg újra –, hogy elérje a rudat, amelyen ülni szeretett. Próbált csőrével, karmaival a rácsba markolni. De valami megváltozott. A vas nem segített többé. Keményen és részvétlenül állt ellen. Hagyta, hogy a madár remegve fuldokló teste visszacsússzon a kalitka magokkal és szarral hintett padlójára. Később már lábra állni sem tudott. Teste ügyetlenül oldalára dőlt és csak verdesett, törődött a szárnya.

A lányom sírva menekült. A tudatlanság ártatlan és békés mesevilágába aznap égett először fájdalmas erővel a pusztulás. Néha belesett a szobába, mintha lett volna remény: csak múlt, rossz álom, ami a barátjával történt. Nem értette mi az, amit a madárka minden erejével épp megérteni próbált.

Most itt ülök apu ágya mellett.

Nézem a szemét.

Nem szólunk. Ő nem tud – öt éve már. Nekem nincs mit mondanom. Még egy térben vagyunk. De elválasztva – örökre. Ő tud valamit, amit én nem tudok.

4.

1996.

Hosszú alkony. Filmforgatás.

Ma a műteremben megjelent apu. Senki nem látta, csak én. Hozzám jött. Anyu talán észre sem vette, hogy néhány pillanatra elszökött hozzám.

Az a jelenet forgott, amelyben Mari megérti: a titokzatos utazás, amely mindig visszaviszi őt a démoni origóba – a kék falú szobába –, már csak egy másik –, téren és időn kívüli világban érhet igazi véget.

A szoba az utolsó menedék. Az ismert és ismeretlen világok határán áll. Folyosó vár az ajtaján túl és a folyosó végében a korhadt falépcső. Letaszítja a menekülőt, aki, ha menekül, visszajut. Nem az életbe, de ide, ebbe a köztes térbe. Ahol már annyian időztek. Ahol még annyian időzünk majd. S csak a falon függő képeket cserélik. Így minden vendég magáénak érezheti a helyet. Parányi sziget a végtelen és a kimért idő terei között. Az idő már látszat csupán. Miként a hanglezárási hibája egyetlen környi barázda végtelen, ismétlődő metszésére kényszeríti a tűt. A zene formátlan zajjá olvad az ismétlődés egyforma végtelenjében. De a tű mégsem fél a zajjá változó zenétől. Nem akarja legyőzni a zajt. Nem tesz különbséget zene és zaj, rend és káosz között.

Nincs remény. Az elmúlást rettegő lény mégis menekvést álmodik.

Végül – ha – megérti: miként lett az idő számkivetettje, és – ha – elfogadja ezt, akkor győzhet a halál ellen. A halállal magával.

Ezt a felismerést rögzíti épp a filmszalag.

Halkan berreg a kamera.

Mari nyitja az ajtót. Nem menekül. Már nem. Tudja mi felé lép. Fél. De várja a pillanatot. Hosszan áll az ajtóban, a folyosót nézi. Mielőtt megtenné. Az első lépést.

A műteremben kevés a hely. Épphogy a kamera elfér. Én – a díszleten kívül – egy monitoron figyelem Marit. Tőlem függ, milyen hosszú lehet a mozdulatlan pillanat. „Mari” – mondom majd. És – akkor! – ő elindul.

Lassan nyílik az ajtó. Mintha nem nyitná senki. Csak a szoba üres terét látni. Mielőtt megjelenne ő is. Nincs félelem az arcán. „Milyen érdekes? Hát ennyi a nagy titok?” Mintha mondaná. Lassan mozdul. Széttárt kezeit az ajtó keretének támasztja. Mint a röptére készülő, kiterjesztett szárnyú madár. Még vár. Nem indul. Szólnom kéne. De nem tudok. Nem látom Marit. Az ajtóban apu áll. Szelíd arccal nézi a folyosót. Arra vár, hogy megadjam a jelet. „Apu! Te itt?” Néma szavak ajkamon. Nem szólok, csak nézem apámat. Meztelen karok és lábak, sápadt bőre világlik a sötétben. Nem szólhatok. Nem adhatom meg a jelet. Az apámnak nem.

A jelenés elfoszlik.

Ahogy jött, eltűnik. – A semmiből a semmibe.

„Mari!” – mondom és nagyot nyelek, hogy a torkomból eltűnjön az a valami, amitől annyira elhalkult a hangom.

„Tessék, Mari!”

És Mari elindul. Könnyű, óvatos léptekkel megy a folyosón. Végig. Középpütt, ahol egy csupasz izzó vakítja a sötétséget, megáll. Visszanéz. A folyosó végéhez érve eltűnik ő is, miként apám az imént.

„Ennyi” – mondom, de marcangol a vád az elrontott felvétel miatt. Túl hosszúvá nyúlt az a pillanat, ott az ajtóban. Felvettük még vagy tízszer.

Reméltem is meg nem is, hogy apu visszatér. De nem jött. Soha többé. Nem akart zavarni.

5.

1997.

Hónapokkal később, már a vágószobában gyúrom az anyagot.

Az utolsó jelenet.

Ligeti zenéjének szétbomló, széttörő hegedűhangjai pontosan illeszkednek majd a jelenethez, amelyben Mari a folyosóra lép – erre gondolok.

De eszembe se jut, hogy az „elrontott” felvétellel kezdjem. Vesződöm a képekkel – egyik sem szinkron a hanggal. A zene és a mozdulat nem talál harmóniát a közös, új létezésében.

Mielőtt végleg feladnám, még kipróbálom azt, a hosszú képet is.

Pontos az illesztés. Mintha a képet már a felvételekor is a zenéhez mértem volna.

„A sors ajándéka” – gondolom. De aztán elfutja szemem a könny szégyenemben.

Ezt az ajándékot aputól kaptam.

Ezért jött aznap. Ezért állt olyan tétován, a díszlet ajtajának támasztva gyöngye kezeit.

Ajándékot hozott.

Nekem

A halálát.

(Megjelent a Bárka Hajónapló 2001/2 számában)

*

A képen Janisch Attila néhai édesapja, Dr. Janisch Aladár látható hatévesen, és a testvére, Janisch Sylvia

Hosszú alkony, 1996; – a jelenet, amelyben Törőcsik Mari a folyosóra lép

(Szerk.: Szolláth Mihály)

PRÓZA– APÁK NAPJA– KÖNYVAJÁNLÓ

OROSZ ISTVÁN: *Apakönyv*

Dr. Orosz László – 100

Abban az évben, amikor első gimnazista lettem, 1970 szeptemberében, a kecskeméti Katona József Gimnáziumban – érettségizett le Orosz István ugyanott tavasszal – így aztán elkerültük egymást, nem voltunk iskolatársak. A nem sokkal későbbi grafikus- és plakátművészt természetesen munkái nyomán ismertem, és mindig büszke voltam arra, hogy a „kecskeméti gyerök” milyen elismert lett.

Egy olyan osztályba soroltak be, aminek az egyik fele angolt, a másik fele latint tanult, s én az angolos csoportba jelentkeztem, tekintve, hogy akkor már hat éve tanultam angolul. Ám roppantul izgatott a latin is – megvettem a tankönyvet és elkezdtem latimul is tanulni, csak úgy a magam tetszésére – az egyik barátom mindig elmondta, mi volt latin órán, s én próbáltam követni az eseményeket. Majd egyszer bátorságot gyűjtöttem és beóvatoskodtam magamat az iskola könyvtárába, ahol is egy tekintélyes, de kedves, fehérköpenyes és fémkeretes szemüvege fölött ki-ki tekintő tanár volt az úr – az osztályom latin csoportjának tanára. Szépen elmondtam, hogy én illegálisan tanulom a latint, és tessék engem kikérdezni. A Tanár úr igen csodálkozott ezen az ifjúi filozofos lelkesedésen, talán mintha meg is örült volna neki. Aztán beszélgettünk, adott egy-két tanácsot is. A jelenet többször megismétlődött az első tanévemben, rendszeresen fogadott 15-20 percre, hogy „ellenőrizze” a haladásomat. Aztán másodikban már nem folytattam a latint, azóta is a régi szerelem nosztalgiájával gondolok erre a lelkesedésemre. A Tanár úrhoz azonban, miután ő az iskola könyvtárosa is volt, továbbra is rendszeresen bejártam olykor könyvekért, vagy beszélgetni.

Dr. Orosz László volt ez a tanár, akire több mint fél évszázad távlatából is nagy tisztelettel és szeretettel gondolok, s aki későbbi tanári példaképeim egyike volt.

„Több mint fél évszázad...” – hogy ismétljem e szót – telt el és a szerencse bepótolta a régi hiányt: összehozott Orosz Istvánnal. Történt ez pedig tavaly nyár végén a balatonszepezdi Petőcz Íróakadémián, ahol is István az egyik meghívott vendégelőadó volt. Megdöbbentő volt a hasonlóság apa és fia között, a hasonló habitus, hang, hangszín és mesélő kedv... kicsit időgépben éreztem magam őt hallgatva.

Azután még néhányszor találkoztunk – és aztán egyszer csak munkatársak is lettünk a Litera-Túra Művészeti Magazinban. István megajándékozott az Apakönyv egy tiszteletpéldányával. A könyvben, ami néhány oldal híjával félezer oldalas, az apa naplójegyzetei és a fiú visszaemlékezései váltogatják egymást, a különböző nézőpontok az idő távlatában nyernek plasztikus különbözőséget vagy éppen oldódnak egymásba... Nem csak a szubjektum a döntő elem ebben a hatalmas emlékfolyamban, hanem azok a dokumentumok, amiket Orosz István az Állambiztonsági Levéltárból szerez meg és idéz, ami édesapjára, illetve a kecskeméti értelmiségi közegre vonatkozik.

Dr. Orosz László emberi nagysága, pedagógusi és tudósi teljesítménye abban a fényben, amivel fia Orosz István, maga is több művészeti ágban igen kimagasló alkotó ebben a könyvben édesapját láttatja: még azok számára is revelatív, akik azt gondolták magukról, jól ismerték őt.

A könyvet legjobb szívvvel ajánlom olvasásra.

A magyar irodalomban (és közéletben is) amúgy is hiánypótló ez a hang: tisztelni az apát.

(Szolláth M.)

*

Orosz László (Csépa, 1925. július 13. – Kecskemét, 2016. február 9.) irodalomtörténész. Fia Orosz István grafikus, lánya Orosz Andrea tanár.

Beregszászon érettségizett, majd az Eötvös Collegium tagjaként Budapesten végezte az egyetemet. Első írásai az Illyés Gyula által szerkesztett Válaszban jelentek meg. 1948-tól Kecskeméten magyar-latin szakos gimnáziumi tanár. 1956-ban a Forradalmi Bizottság tagja. Az 1956-os forradalom szellemi előkészítésének vádjával 8 hónap előzetes letartóztatás után, felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, s 3 évre megfosztották a katedrától. 1961-től taníthat újra a kecskeméti Katona József Gimnáziumban.

Fő kutatási területe a felvilágosodás és a reformkor magyar irodalma, elsősorban Katona József és Berzsenyi Dániel munkássága.

Elismerései

Kiváló tanár (1955)

Toldy Ferenc-díj (1981)

Ady Endre-jutalomdíj (1985)

Apáczai Csere János-díj (1986)

Déry Tibor-díj (1988)

Az irodalomtudomány kandidátusa (1992)

Oltványi Ambrus-díj (1993)

Kecskemét díszpolgára (1994)

Pilinszky-díj (1995)

Katona József-díj (2003)

Füzéki István-émlékérem (2008)

Bács-Kiskun Megye Tudományos Díja (2014)

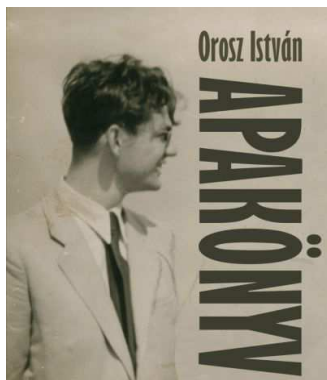
(wikipedia.hu)

*

Orosz László weboldala

<https://web.archive.org/web/20150704174612/http://oroszlaszlo.blogspot.hu/>

*

Orosz István: *Apakönyv*

A kecskeméti közönség előtt Orosz István Kossuth-díjas grafikusművész, animációsfilm-rendező és író, a könyvtár gondozásában megjelent, Apakönyv című új, dokumentarista kötetéről beszélget Füzi László irodalomtörténésszel és Kriskó János szerkesztővel.

Orosz István Kossuth-díjas grafikusművész, animációsfilm-rendező és író a Kecskeméti Katona József Könyvtár lépcsőin, azért, hogy bemutassa a könyvtár gondozásában megjelent Apakönyvét, amely részben önéletrajzi írás, részben pedig Katona-kutató édesapjának, dr. Orosz Lászlónak állít emléket (2023).

(Szerk.: Szolláth Mihály)

CZAPP ENIKŐ

Valami(k) belőlem

Én annyira próbáltam,
annyira ügyeltem,
annyira igyekeztem,
hogy most ne úgy
mint máskor, mint
mindig mióta csak
az eszemet tudom,
ne szét, ne ide és oda,
ne össze - vissza,
szétterjedve, beterítve
mindent, darabokat
hagyva magamból
mindenféle, kódjait
az itt járt Cz. E-nek,
de hiábavaló lett
minden akaratom, az
összeszedettségre
tett kísérletem, a másfél
órán át tartó csomagolás,
vasárnap reggel, mégis
csak jött egy üzenet
hétfőn, valaki, valamit
a Mókusban¹¹ felejtett,
mi legyen vele, én vagyok az,
persze, megint, ki más is lenne,
én hagytam ott egy fülbevalót
és egy napszemüveget,
pisloghatok most a
fénybe, vagy vehetek
újat, valamit már megint
elhagytam, valami már
megint elveszett, tárgyak
maradtak ott, helyzettem,
most épp Balatonszepezden,
így osztom szét magam,
így darabolom föl a testem,
így hagyom el, így hagy
el majd engem, lábam,
karom, fejem, így fogyok
el, szűnök meg, mállok

szét, leszek anyagból szellem,
s mint az elhagyott, ott
felejtett fülbevalómban
és napszemüvegemben,
és az ezeket megelőző
összes többiben, jelen
leszek, mégis, ott, ahol
nem, ahonnan elmentem.

Budapest, 2025. 08. 26.

Fotó: DARVAS JUDIT

¹¹ Apartman Balatonszepezden

TOLDI ZSUZSA

Halványzöldben

Eszter a pultnál állt, az eladóval diskurált. Most nem vetette le meleg bundáját, sietett. Olcsó, kellemes ízű gyógyteát keresett. A hideg tél a meleg kuckózás ideje. Legjobban azt szerette, ha meleg zoknijában, puha köntösében bebújt a takaró alá, s a langyos, mézes teát szűrőszőnyegre. Kint hullt a pelyhes, s ha szemét lecsukta, pattogó, vörös rőzselángok ölelkeztek, meleget csentek zúzmarás lelkébe. Már majdnem végzett, mikor tekintete egy férfin állapodott meg. Keze megremegett.

A férfi... valójában jóképű. Tisztes és izgató az a deres, szürkésfehér halánték, ahogy megrajzolta, megfestette a természet. Haja kicsit göndör, hosszúka. Eszter pont így szerette. A férfi középmagas, vékony. Szerencsés alkat, nem hízott el. Jó minőségű ruhákat hord, ha úgy akarja. Máskor slendrián, meg még sok minden más... Eszter nem csupán felületesen ismerte. A kérdést illő huzavona után lezárta, nem! Annyi bizonytalan, annyi kétes árnyék került az egyik serpenyőbe, hogy másodszor is, nem! Mégis mindig átfutott rajta valami, amikor alakját meglátta.

De ez most még annál is több volt. Enyhe szúrás, szomorkás mosoly. Nem maró, de csipkedő, fájdalmasan borzoló. Mindez akkor történt, amikor a férfi mellett meglátta Idát. Érdekes, ő is teát keresgél. A polcon. Nahát, itt van, most érkezhett. A férfi higgadtan, már-már közömbösen, de kitartóan figyelt. Csendben, azzal a kőkemény tekintettel, amivel fel szokta a falra feszíteni az embereket. Nézése nemcsak markáns, de éles, átható, szinte hasít. Esztert felszögezte már az első alkalommal. Mindjárt érezte, hogy a jeges erő szétfeszíti, megsemmisíti, de mégsem akart sem elfutni, sem ellenállni. Teljesen természetellenesen inkább ellágyult, a parancsra puhán szétbomlott. Innentől kezdve a férfi hengerelt, birtokolt, ő pedig megadóan a lábai előtt tipródott. Körülbelül ennyi szivároghatott fel Eszter emlékeiből. Ugyanez a férfi Idához nem állt közel, tulajdonképpen mindig szándékosan távolságtartó volt. De Eszter tudta, hogy vele jött be, és vele fog távozni. Ez is érdekes. Milyen jó barátságba kerültek. Ő mutatta be őket egymásnak, mindegy. Eszter minden úgynevezett harmadikat Idának hívott életében. Anyja emlékére. Ocsmány volt, ahogy az igazi Ida megcsalta az anyját, s szegény azt oly sokára vette észre. Eszter érezte. Sokkal előbb érezte. Az ő igazi Idája a Klári névre hallgatott. Akkor győzött, de az már oly régen volt. Szóval megint előkerült egy Ida, ám az eset jelentéktelen, egy cseppet sem véres. Inkább bizsergető.

Eszter érezte, hogy bundája alatt még a trikó is vizes, alatta ugyancsak vizes a melltartó. Hiába, a vegetatív dolgozik, most már minden összeadódott. Összeszedte hát azt a kevés maradékot, az itt-ott pislákolót, s az üzletet méltóságteljesen elhagyta. Nem nézett ő sem erre, sem arra.

Én még láttam aznap este Esztert. A folyóparton halványzöld kabátban üldögélt. Szinte beleomlott a szürkülő tájba. Mondtam is neki, hogy siessen, mert meg fog fájni, a tél hideg. Eszter félig a zuborgó folyónak, félig nekem válaszolt:

Valaha ismertem a zöld szemű szörnyet. Tudod? Többször is meglátogatott. Akkor méregzöld ruhájú indulatban tobzódtam, fogadkoztam, szitkozódtam. Még sem mentem el sehova, szerelmem hagyott itt, láthatod. Ám van valami, ami nagyon fontos, a bölcsesség útján érkezik, hozza a tapasztalat. Amíg megérint, megborzol a zöld szele, ha halványan is, NŐ vagy. Még az vagy. Sosem tagadd! Érezd sziszegését, tartsd oda torkodat... hagyd haladni sorsodat...

A folyó nem válaszolt. Haladt örökös útján, a végtelenbe tarthatott. Erős szél csapott, zöld hullám fodrozódott. Eszter halványzöld kabátjában az örök szerelemmel zavartan összemosolygott. Bennem a kép elmosódott, halványzöld ponttá zsugorodott.

OROSZ MARGIT

A szerelem himnusza

„Gyönyörűm, te segíts engem!”
(Nagy László)

Tüzeket gyújtó remények,
Mik aláhullanak létnek,
Lázadó láz, piros élet,
Jogokat tipró törvények.

Oltáron imbolygó fények,
Templom húsén emlékek,
Zamatos íze a szónak,
Csend hegyén figyelő jónak.

Szivárvány színben öltöző,
Babonás örvényt kereső,
Harsogó hajnal, harangszó,
Sebeket oldó, takaró.

Parázsló paripa, pej ló,
Befagyott dallamot halló,
Pernyéből tüzet csiszoló,
Tengernek fodrát simító.

Pirkadó hajnal felettem,
Szerelemváró reggelem,
Nap izzó vágya vállamon,
Ősi fény reszket álmomon.

Hamuból követ építő,
Hűségéből fogant seb, égő,
Vágyból font-épített váram,
Ölelő karod a házam.

Szelíd zsongás

A földhöz lapuló angyalok között
felkavart szívvel vágunk az útnak
megtömve zsebeinket gondjával
féltett és tiltott szónak.
Arcunkra mégis kiül a szívdobogás,
szemünk simogatja a jól ismert tájat,
reped a csönd, zöld burokba zárt dió,
felettünk mennybolt, sok-sok csillag, millió,
kitéphetetlen helyeken játszanak,
viszik az éj szelíd zsongását a nyárnak.

CZINGEL ÁDÁM

kockacukor

I

az élet
hamu és folyam
az élet
illat és kékség
az élet
ujjlenyomat
egy folyondáron
és
rég képen hintaló
az élet
papám tanyája
az élet –

II

ma is látom,
ma is látom:
Apa karjába vesz –
megetetem a lovakat

Anya félt, Apa bátorít
és a kanca óvatosan
veszi el a kockacukrot

a csikó szorosan mellette
„adj neki is cukrot, Ádi” –,
mai napig emlékezem

III

a mai napig emlékezem,
a mai napig emlékezem
a szőlőre, a tanyára,
a kis házra, Mamára,
Papára és a bekeretezett
képre nézek, amin egy ló
a réten halad –,
hátoldalán a felirat:
„Soha ne felejts,
Szeretlek
Mama”
a mai napig emlékezem,
a mai napig emlékezem

TORNAI XÉNIA

A pesti bárd

Volt papírja, tolla. Védte szelleme.
Írt őszinte hittel. Nem volt ellene.
Ő se mocskolt senkit, így hát mit se félt.
Mindezért cserébe lágy derűt remélt.

Látta, kinn az élet kit hogyan gyaláz.
Őt nem érdekelte hírnévhajszaláz.
Nem vágyott a fénybe. Hogyha írt, örült.
Lelkén szűrt *mögöttet, átot és körül*.

S megjelent egy ember: őszes, téveteg –
azt hirdette róla, szomjas és beteg.
Nem szalad, nem ugrál, tisztes csendben él,
múltba néz, s a verse dallamot zenél.

„Ezt a szomj okozza. Ím, e bölcs kehely.
Fogd, igyál belőle, *aztán* énekelj!
Én ma megsegítlek. Háladalt nekem!
Szóljon úgy a nóta, mint önénekem!”

Feltekint a költő, arcán szürkesség –
néma döbbenettel büszke lelke ég.
Ám az izma rándul, ösztönöst fizet:
s csak kirúgja végül azt a korty vizet.

Francesca szerenádja

Gulácsy Lajos *Paolo és Francesca* c. képének
igézetében

Paolo, kertkapum ma nyitva vár rád.
A kis lugasba vonjon ifjú vágyam!
Tekinteted szemem beissza lágyan,
S legyen pihenni keblem enyhe párnád.

Be jó veled! Padunkra nap se süt már.
A domb tövén *Sir Lancelot* s mi ketten...
Becézzük egymást édes-önfeledten,
S tanúnk a Hold: fejünkre hull ezüst ár.

De szent kötésünk Nona tépi széjjel.
Hát, jöjj, vezess a túlvilágba kéjjel,
Hisz ott szerelmed éhe újra éled.

S én árnyad árnyaként pokolra szálllok.
Leszek teérted hófehér zarándok –
Örök viharban egyesülni véled.

KRÁNITZ LAURA

mozdulatlan akarat

bennem száz harag
néma hajtása tombol
látom a jövő sivatagát
porzik a megszáradt nedű
mint néma kiáltás

a csillagok fénye
csekély vigasztalás

csak ez marad(t) ... ?

tikkasztó nyár

ingatag fényben kúszik a hajnal
felhőknek széle párna és paplan
fekete lepedőn a végtelen űr
napkeltekor egyensúlyba kerül

az éj szelleme kissé enervált
harmincnyolc fokban
az elme csapdája
lángoló koszorút cizellál

majd

két kezét összeérinti könnyedén
azt hiszi – ezzel – valamit elér
*

(valahol utolsót villan egy szentjánosbogár)

VERASZTÓ ANTAL

Megtalált versek

NAPFOGYATKOZÁSBAN

Próbáltam szememről letörölni a tájat
szívemből kitörölni mindazt, ami fájhat,
de egy mezítlábas sárkányeregető kisgyerek
azt kiáltotta felém: Nem lehet!
Miatta él bennem együtt;
kopár sivatag és dús vadon
s a fájdalom is be-benyit szívembe
ha van rá alkalom.
Ha meg nagyon egyedül vagyok,
fülemből lágú, borszagú dallamot
dúdolnak a kőangyalok.

ELFÁRADT ÁRNYÉKOK

(a Múzsához)

Elfáradt árnyékok közt,
világgá mentek előlem a régi utcák.
A fák alatti borzongásban
a visszajáró emlék, én magam vagyok.
Lelkemben néma készülődéssel,
úgy távolodom önmagamtól,
mint égen a könnyed formájú felhők.
Olykor mégis történik valami,
a szerteszórt emlékek közt egy-egy
pillanatra, megül az idő sodrása.
Ilyenkor arcod fénykörébe bújva,
ölelni tárom két karom.

KŐANGYAL

(Fordítás egy még nem létező nyelvből)

Esti harangszó száll! meg füst,
madártoll repül utána.
Nagyapám álma az öreg
grádicson lassan lesétál
és fejből felsorolja a szenteket
hallom, ahogy lépked valaki
pedig a felhomokozott
gangon nincsenek lábnyomok
tudom mindez nem történt meg
de egyszer majd bekövetkezik.

MINDIG FÉNYBEN

Örsének

Képeiden az Időt legyűrve
dúsan áradó színekben
ott van minden, ami szép:
emlékek, öreg házak ablakfénye.
Ahogy virágaid, elé térdepel a Nyár,
a pipacsbimbókba rejtett vágycsokrok.
Az időtlen szavak közt susogó szél,
s az is, amikor kicsorog a fény
a nappal tenyeréből, s az álom
visszahozza szemünkbe a kék eget.

AD ABSZURDUM

A hátszagi sebek olykor felszisszennek
A riadt-szemű útszéli szentek koldulni mennek
Én valami neve-nincs helyre utazom. A váróterem
mosdójában Pilátus mossa kezét. A gyökeret vert
lámpaoszlopok sűrűjében álpróféták keresik az el-
vesztett Báránnyt. A titokzatos pénzbeszedő
bűnbocsátó cédulát árul. A helyzet adva van!
Én is adva vagyok!

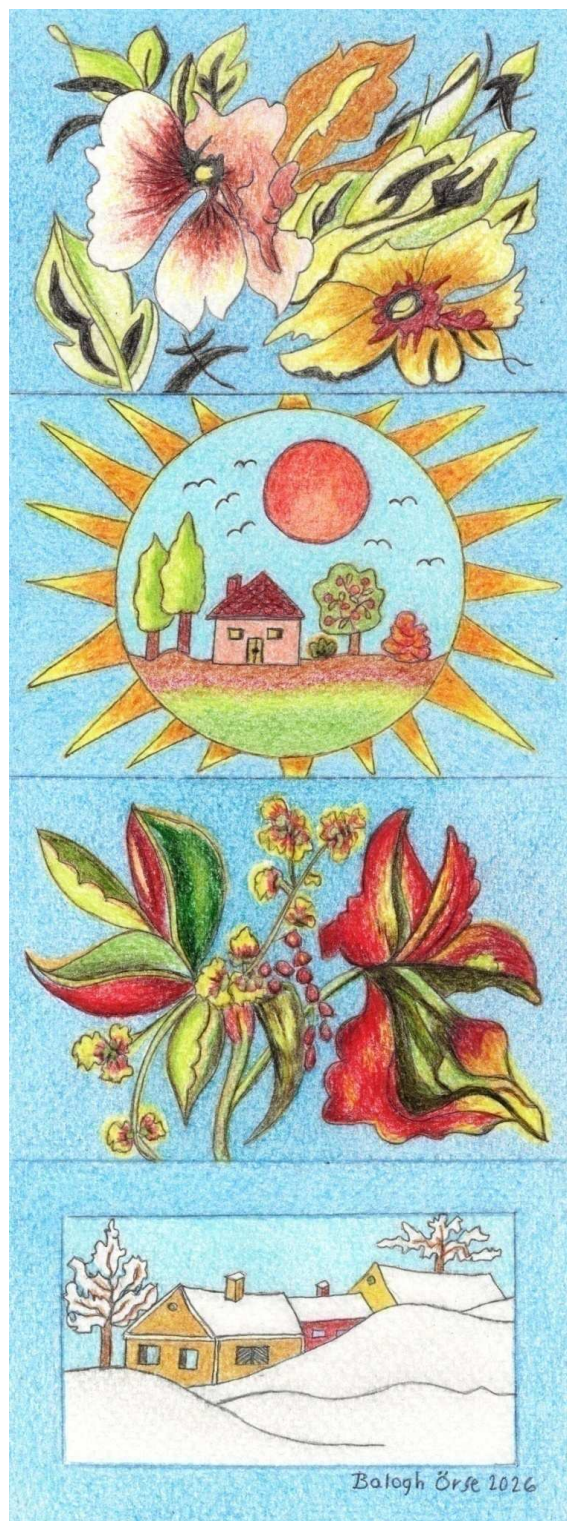
*

BALOGH ÖRSE

ÁLOM

Évmilliók óta Télben szunnyad a **Tavas**.
Tavaszi lángoktól lobban, perzsel a **Nyár**.
Bágyatag arany sugarat dédelget az **Ősz**.
Rongyos köd köpenyében szélről didereg a **Tél**.

Csak bolydult világban nincsenek évszakok,
s téli álom, melyben virágos ágon hintázná
a Tavasz.

BALOGH ÖRSE: *Évszakok* (pasztell, 30x11 cm.)

VERRASZTÓ GÁBOR †
(1964-2022)

Floridában mindig esik az eső
Mark Twain nyomában

Teljesen besötétedik, mire a huszonnégyes úton Paris-ba érünk. De mi rendületlenül megyünk tovább Floridát keresve a keskeny „U” jelű ösvényen, a ködös csalitoson keresztül, ahol a korábban odavesztett turisták lelkei is bolyonganak. A Chevrolet fényszórója elől rókák menekülnek a sötétbe.

Mert közvilágítás és város sincs. A mindössze egyetlen, féloldalas utcán néhány elhagyott ház alussza örök álmát. Szörnyű kétely támad bennem: lehet, hogy túl hamar jöttünk, és Mark Twain még meg sem született?

Mi sajnos igen, és a lidércnyomások útján visszakeveredve a következő meglepetést Paris tartogatja számunkra. Se motel, se szálloda. Nyolc mérföld a legközelebbi civilizált település, Moberly. A hangulatos Noll óriásoknak tervezett franciaágyán úgy alszunk, mint a lápi ember a tó fenekén.

Másnap, március huszonharmadikán reggel, ha megvirradt volna, szép tavaszi napnak nézünk elébe. Ezzel szemben esett. És ha itt esik, akkor az országút egybefolyik a Mississippivel a sötét ég alatt.

Mégis átvágunk a mocsaras Mark Twain tó hídján, az elnyelt fák csupasz ágai segítségért rimázkodó kézként nyúlnak ki a jéghideg vízből.

Nappali fényben Florida egész más képet mutat, sokkal félelmetesebb a kihaltsága. Az író szülőháza magányosan áll az erdő szélén. A ház voltaképpen egy földszintes kunyhó, amit körbeépítettek, hogy megmentsék az összedőléstől és az időjárás viszontagságaitól.

Kicsit sem csodálkozom azon, hogy a floridai lakosok szárazabb éghajlatra költöztek. Most is úgy esik, mintha dézsából öntenék, lehetetlen a fényképezőgépet élesre állítani. Egy elmosódott farakás lesz a „Mark Twain Birthplace”.

– Na, ilyen egyszerűen válik valaki íróvá – fakadok ki barátnőmhöz fordulva –, az ember bemenekül a fűtött, száraz szobába és kandalló tűz mellett ábrándozik.

Megeszünk minden ehetőt, amit az autóban találunk, és a Missouri állambeli Floridából vízisiklóként kigyózunk tovább a Mississippi jobb partján.

Alig harminc mérföldre, szelíd dombok között fekszik a tizennyolc ezres népességű Hannibal. Annak csak a helyiek a megmondhatói, hogy a múlt

konzervált ódonága és a turisták áradata átok vagy szerencse mesebeli szépségű városukra nézve, ahol ma is Mark Twain korában kénytelenek élni. A helybéli prospektus ezt szolid bájjal úgy fogalmazza meg, hogy itt szentimentális utazást tehetünk vissza az időben a hamiskártyások, a szökött rabszolgák és a koraérett gyerekek korába, hogy érezzük azokat a hatásokat, melyekből a Tom Sawyer kalandjai született.

Nekem a regényről mindig ugyanaz a kép jut eszembe. Tom, arcán kaján mosollyal a hordó tetején üldögél egy tekintélyes méretű almát rágcsálva. Háta mögött a hófehér deszkakerítés, amit helyette meszelnek.

A Hill Street 208., Mark Twain gyermekkori otthona mellett ma is áll ez az elhíresült kerítés. És gyanítom, hogy az évenként megrendezett meszelési versenyről egyik mai gyerek sem mondana le egy csinos döglött patkány kedvéért.

A házhoz simulva épült fel az amerikai mesélő múzeuma. Vízről csatakosan mi is leginkább a csatornából frissen előmászott rágcsálókra hasonlítunk, amikor a fiatal, csupa orr, de ettől még bájosabb nő, kezében az ajtókulccsal ránk mosolyog, mint a szerencse.

– Épp most zárunk – legyint –, de azért jöjjenek be!

Hála neki és a zárórának, ingyen csorgatjuk az ég áldását szerteszét. A terem közepén egy cséplőgépre emlékeztető nyomdagép és az író kedvenc fehér öltönye. A vitrinben a Tom Sawyer magyar és albán kiadását egymás mellé rakták.

– Te, ezek tudnak valamit! – Bököm oldalba Krisztinát.

Szemben, az utca másik oldalán áll a J. M. Clemens ügyvédi iroda, ahol Mark Twain édesapja dolgozott, mint békebíró. A tárgyalóterem berendezése ma is a régi, akárcsak Becky Thatcher háza. Az épület már ránézésre is nőnemű, csíkos napellenzői hosszú szempillaként árnyékolják be ablakait. Ez a szép, szomorú külső könyv- és ajándékboltot rejteget.

A Mark Twain Családi Étterem viszont nem titkolja, hogy híres házi készítésű vesepecsenyéről, a széneken sült steakról, jeges söréről és hagymakarikáiról. Ennek az Amerika szerte kapható, egyszerű ételnek az Onion ring a becsületes neve, és még most is összefolyik a nyál a számban, ha a ropogós panírban megbújó zamatos ízekre gondolok.

A pincérnő a hatalmas szelet sült country-sonkánál már nem tudja, mit gondoljon, de biztos, ami biztos, eszem, mielőtt nekivágunk a kietlen prérinek.

Elnehezült testem alig bírom az autógig vonszolni. Az ülés párná alatt valami szokatlanul keményet érzek.

A Children's Classics bögrerincű, színesen illusztrált kiadásában Tom Sawyer kalandjait húzom ki magam alól. Barátnőm névnap ajándéka. A könyv fedelén egy kép, amit mindig magam előtt látok: Tom, arcán kaján mosollyal a hordó tetején üldögél, egy tekintélyes méretű almát rágcsálva...

VERASZTÓ ENIKŐ: Áttörés (ceruzarajz 21x29,7cm)

FELLINGER KÁROLY

Szemmagasság

Minden magasság szemmagasság, az is,
amit alárendel az ég és a föld
a csukott szemnek, a könyvpapír hamis,
a fehérnek a vers véres haladék,

a leharapott mutatóujj egy jel,
legyökerezik az édenkert édes,
puha gyümölcsébe szűrva kegyetlen,
leszerződik, mint szőlőbe a béres.

De almába szűrva függetleníti
magát, elsorvad, a sérült tenyérből
meg egy ujjcsettintésre újra kinő.

Csendmadár köröz, röpte bekeríti
a hiányzó reményt a pusztá égből,
a halál lemarad, szalad az idő.

Búzavirág*

Búzavirág, búzavirág,
jaj, de pici ez a világ.
Elásott kincs, oly parányi,
nincs értelmé megtalálni.
Búzavirág, búzavirág,
jaj, de pici ez a világ.
Elásott kincs, oly szemernyi,
haszontalanság keresni.

Megj.:

Artemisia, 2025. március 19.

*Az alkotó a Magyar Nemzeti Múzeum
Közyűjteményi Központ Petőfi Irodalmi
Múzeum Térey János-ösztöndíjasa.*

FÁBIÁN KRISZTINA

Trambulin

Augusztus este
volt, kifeküdtünk
a trambulinra és vártuk
a hullócsillagokat,
elképzeltük, ahogy
átfénylik az égbolton
derűsen
utat mutatva a
kívánságoknak,
elképzeltük,
hogyan rengeteg és sokáig,
aztán nevettünk, mert
az éj aznap csupán mozdulatlan
néma lámpásokkal
szórta meg az égboltot.
Így telt a csodavárás,
ezek voltak
a mi pillanataink,
csak egy pár perc,
csak egy élet,
csak
mi ketten,
a lányom meg én.

GÓSI VALI

Családi fotóalbum

Forrás: Gósi Vali Facebook-oldala,
<https://www.facebook.com/gvali>

Asszonyok álmán

Asszonyok álmán,
aranyfonalból
készül a lánc,
mi évezredek át összefűzi őket
a mindenség ölével,
ha fellángol szívükben a szerelem,
életet lehel méhükbe
a teremő vágy,
s ha eljön az óra,
gyümölcsé érlelődve
érkezik a földbolygóra
érzések, álmok, vágyak emberré lett,
számtalan apró 'kollekciója',
és minden kis újdonsült álmodó
sejtjeiben ősi lenyomatokat hordoz,
életre kél bennük a múlt,
és e végtelen forgásban fölsejlik
az asszonyok vágydalaiból
anyák altatódalává lényegült,
véget nem érő hálaének,
és imák szólnak az életért szüntelen'
a mindenség istenének.

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ – BÁRDOS LÁSZLÓ

Bárdos László, Budapest, 1955. április 11. — Budapest, 2016. július 8.

magyar költő, író, műfordító, irodalomtörténész.

Szülei: Bárdos Sándor és Darvas Livia. Felesége Fetykó Judit (1997-2016).

1969-1973 között a budapesti Szilágyi Erzsébet Gimnázium francia tagozatán,

1973-1978 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar magyar-francia, majd összehasonlító irodalomtörténet szakán tanult.

1978-tól haláláig az ELTE BTK modern magyar irodalomtörténet tanszékén volt tudományos munkatárs,

1997-től egyetemi docens.

2011-ben nagydoktori habilitáció

1979-től jelentek meg versei, tanulmányai.

1982-ben, majd pedig 1989-ben ösztöndíjasként két-két hónapot töltött Párizsban. Időközben a kutatói és oktatói munka mellett szépirodalmi írásai is megjelentek: verseskötetek, novellák, műfordítások. Több francia költészeti gyűjteményt szerkesztett az Európa Könyvkiadó számára.

1992-ben meghívták a Bordeaux-i lírai fesztiválra, majd a párizsi Magyar Intézetben tartott előadást.

1984-től főmunkatársa és gyakori szerzője volt a Világirodalmi Lexikonnak.

1988-2004 között a Magyar Írószövetség tagja volt.

Kutatási területe az irodalomelmélet, a XIX-XX. század lírája.

1994-ben Greve-díjat,

1995-ben Artisjus Irodalmi Ösztöndíjat,

1996-ban Soros Irodalmi Ösztöndíjat,

1999-ben Füst Milán-ösztöndíjat kapott.

Művei

Feliratok. Versek, 1986.

Láthatatlan párbajok. Versek, 1994.

Visszaéneklés. Nyomdacoop, Bp., 1995. (Íves könyvek.)

Irodalmi fogalmak kisszótára. Szabó B. Istvánnal és Vasy Gézával, 1996.

Szóérintő. Válogatott és új versek. Jelenkor, Pécs, 1998. (Élő irodalom sorozat)

Önismeret és beavatás. Közelítések Jókai Anna életművéhez. 2002.

Vörösmarty Mihály. 2006.

A készlet. Versek, 2007.

A célra vezető eltévedés. Tanulmányok a magyar lírai moderniségről. Tipp Cult, Bp., 2016. (Parnasszus könyvek, Magasles)

A zárójel bezárul. Vál., sajtó alá rend.: Turczy István. Tipp Cult, Bp., 2018. (Parnasszus könyvek, P-art)

Consolatio a múlt időről. Összegyűjtött versek. Joshua Kiadó, Szerk.: Nyerges Gábor Ádám Bp., 2022.

Az esetlegesség mintái, Összegyűjtött esszék, tanulmányok, kritikák, Károli Könyvműhely, L'Harmattan Kiadó, Szerk.: Bödecs László, Bp., 2026

EPRESKERTI SZERZŐHATÁROZÓ – BÁRDOS LÁSZLÓ

Műfordításai

Ronsard és a francia reneszánsz költői (1986)

A francia romantika költői (1989)

Rimbaud: Napfény és hús (1990)

S. Weil: Jegyzetfüzet I– II. (Jelenits Istvánnal, 1993–1994)

Winston Churchill harapós humora. Szerk.: Dominique Enright, Jordán Gergely. (Korona Kiadó, Budapest, 2004)

Átültetések. Összegyűjtött vers- és prózafordítások, Szerk.: Bödecs László. Budapest. 2024. L'Harmattan Kiadó, 424 p. (Károli könyvek.)

A Digitális Irodalmi Akadémia *Jókai Anna*-szakértője volt 2001-től 2006-ig.

MEK-en elérhető köteti*

Szóérintő, 2010

<https://mek.oszk.hu/08800/08805/>

Elfeledett költők – mely korábban megjelent a Kaláka internetes periodika *Elfeledettek* rovatában, összeállítás 70 költőről. 2021

<https://mek.oszk.hu/22200/22214/>

Változatok fordításra, az Irodalmi Epreskert 5. azonos című rovatában megjelent összeállításai, 2022

<https://mek.oszk.hu/23500/23592/>

Akarat és gondviselés, az Új Ember hetilapban 1990-1998 között megjelent rövidprózák, 2022

<https://mek.oszk.hu/23700/23723/>

Az Ady-líra kritikai fogadtatása, 2023

<https://mek.oszk.hu/24500/24522/>

Consolatio a múltó időről, Összegyűjtött versek, 2025

<https://mek.oszk.hu/26600/26680/>

Forrás:

Életrajza a PIM.hu-n

Életrajza az ELTE honlapján

KIA – Kortárs Irodalmi Adattár

Kortárs magyar írók

<https://dia.hu/szakerto/bardos-laszlo/eletrajz>

[https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1rdos_L%C3%A1szl%C3%B3_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1rdos_L%C3%A1szl%C3%B3_(k%C3%B6lt%C5%91))

* [szerk.: Fetykó Judit]

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

Öreg hippi a multiparkolóban

Öreg hippi a multiparkolóban,
Őszes varkocsát beföttesgumi
Fogja össze, csontszaru-szemüvegét
Harapja a Nap.
Mikrobuszba pakolja az árut,
Csipszek és kétliteres kóla
(Pontosabban 2, 25), zéró cukker,
Viszkik (anno sohasem ivott ilyesmit),
S most nosztalgiazza a semmit,
És sörök garmadája.
Vicces Volkswagen-találkozó,
Kótyagos, szélütött felvonulás a
Városon át.
A csajok meghíztak és a piától hangosabbak,
Mint a fiúk, ordítva éneklő a csöcsös
A getnőt a színpadon –
Az a kölyök, ahogy a vén hobó arcába
Vágta a vízzel teli nylonzacskót a főtéren,
Hát igen, a só része lett volna
A locsolkodás és visítozás menetben,
Ökörködős felvonulás a barokkos
És szocreálos kisvároson át,
De ahogy a pofáján csattant
A vízbomba, elhatározta,
„Jövőre már ide sem kell jönni”.
Aztán hirtelen, nem tudja, miért,
Eszébe jutott ez a négy sor:
„A hegyen a bolond,
Lemenőben a Nap,
Nézi, figyel:
A világ kavargog”.

VÁNYAI JÓZSEF: *Ama napok után c.*
verseskötetéből

KOLUMBÁN JENŐ

Tükörben

Köveket dobálok szelíd tóba,
ráncolja is ő szép homlokát,
és a hegyek morcosan bámulják
bennem a romboló ostobát.

Hiszen arcukat figyelik éppen
amin nem hagy nyomot az idő,
fa hajukat széllal igazgatják
nincs a képen szemernyi redő.

A tó zöld vize kisimul közben,
törött tükör magát javítja,
meglátom benne magam a fák közt...
Derekam a szél meghajlítja.

Belesimulok az élő tájba.
Fa vagyok, bokor, vagy fürge gyík,
mert nem szeretek én ember lenni...
Szívesebben lennék bármelyik.

Madaram

Szaladj, kapd el a madarat,
de ne zárd el kalitkába.
Magadból benne egy darab
csak ne lenne olyan árva.

Dédelgesd, szeretgesd halkan,
és simogasd gyenge tollát.
Etesd meg szíveddel lassan,
és fessz színesre a szárnyát.

KOLUMBÁN JENŐ: *Fáradt vándor*

SZABÓ JUDIT

Minden ami múlik

Tudod, hogy ami múlik
az szép is lehet?
Figyeltél már rozsdaszín
leveleket, ahogyan átsüt
rajtuk a nap, s ragyognak,
bár tudják, hogy ez búcsúpillanat?

Vagy nézted már a szivárványt,
amint előtűnik, s ahogyan alászáll,
a felszínre vagy a mélybe,
a semmivé foszló mindenégből?
Tudja, hogy látomás csupán,
mégis tündököl égboltra
feszített illúzióvásznán.

De nézd csak! Itt e halott szírom,
halovány, és sápadt, hervadásában
is szépséges, puha bársonypárlat,
de ott őrzik magában röpke élte színét,
napcsókoltá teste illanó emlékét.

Ilyen az életünk is, törekeny és múltó,
a röppenő percekbe rejtett mágikus
utószó, amely előtt még egy
nagy lélegzetet veszünk,
s hosszú sóhajszárnyon
száll az idő velünk.

Tudod, ami múlik, az lehet nagyon szép,
mert ott van benne minden,
ami volt és ami lehetne még,
benne van az álom és benne az emlékek,
vágys, mosoly, könnyek,
szerte bomló évek,
s tudjuk, hogy múlni fog, de a szívünkben marad,
talán pont ettől szép a múlás,
lélekmélyre karcolt, szélfútt pillanat.

KETYKÓ ISTVÁN

Elbitangolunk hát

Madár Jánosnak

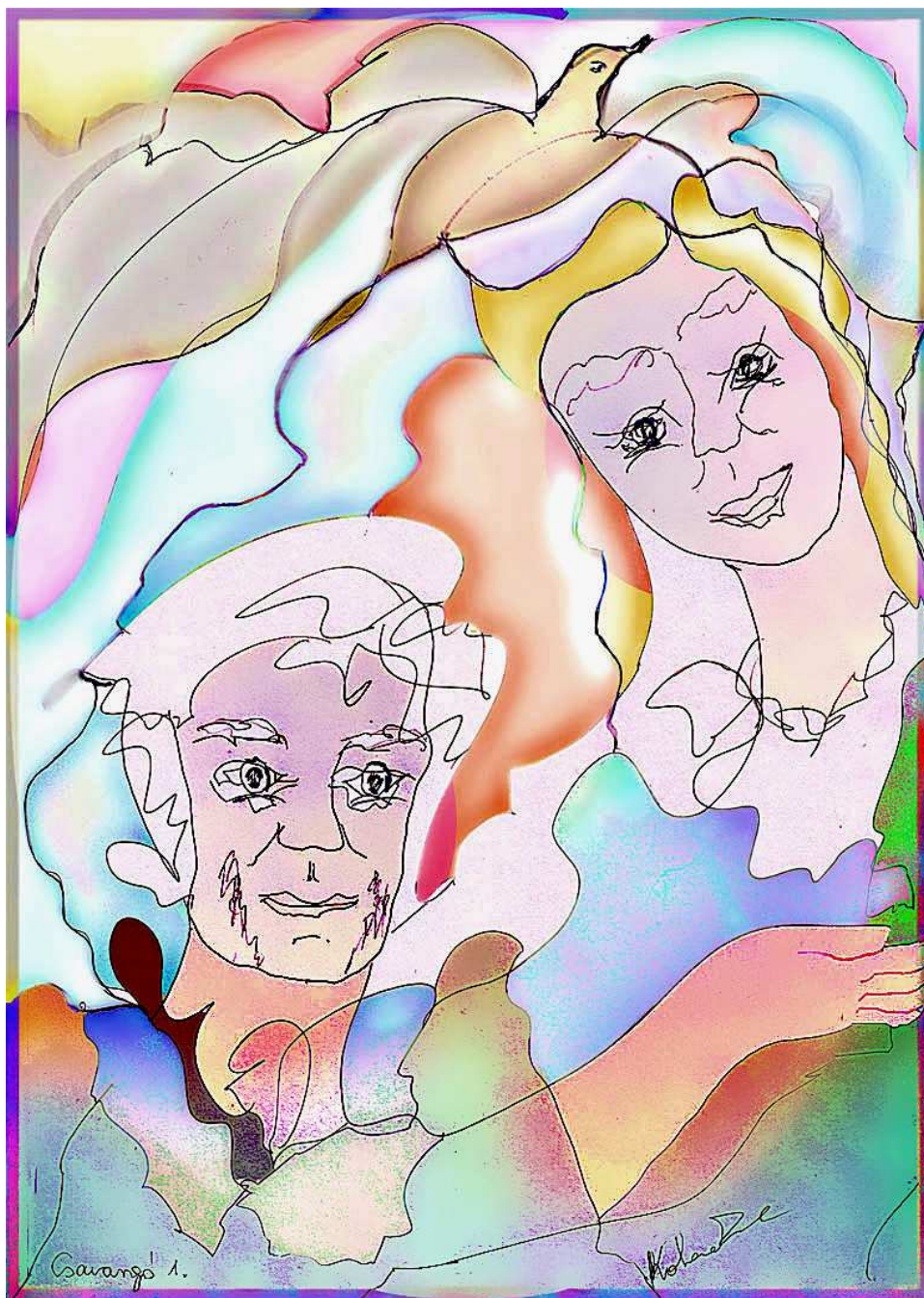
Mert kitagadtak Nógrádból
és nem fogadtak be Pestbe...
Magányom rézgálic-oldatát iszom
szürcsölök habzó valóságot:
parttalanul hömpölygök
két megye határán
s a „mindenütt otthon „alma-illatát érzem.
Pajtás, elbitangolunk hát idegen rétekre
befogják fényes verseink
és törvényt ülnek felettük
mi reszkető kezekkel, de legomboljuk
az asztalra gyűszűnyi vagyunkat
és csodálkozunk, ha labdarózsa húz át az égen
hitvesünk gömbölyödő hasát figyeljük
és örülünk verseink magzat-rúgásainak...

Szekercéd élén

Csepeli Szabó Bélának

A napok forgácsait szedegettem
üres kosaramba
egyszerre csak
szekercéd élén
szétfröccsentek az éjszakák
s már zuhogott is rám
a fény–
e fényzuhatagban,
mosolyod ösvényén
indultam utamra...

Most véget ért az ösvény
vért permetez fejemre a nyár
és egyre sokasodnak halottaim:
apám, bátyám, anyám–
nyújtsd felém Veronika-kendőd
megtörlöm benne izzadt homlokom
s megyek tovább...

KOTASZEK HEDVIG: A csavargó és a szívárvány, elektrografika

BÖRÖCZKI MIHÁLY

A sekrestyés ember

-

Egy öregvő ember volt, hallgatag,
mint akit soha nem sütött a Nap,
ott hajdokolt a sok titok között,
pár centivel a vén padlat fölött,
különleges fortélyról nem tudott,
a vastag mégis csöndön átjutott,
s az armarium rejtekeiből,
a papot lassún öltöztette föl,
ismerte élő, újszülött, a holt,
az Isten helyi mindenese volt,
és pont időben bízta rá az ég,
az öreg harang fénylő kötelét,
megengedte, hogy néha húzzam én,
és csimpaszkodjak hangja peremén,
még ma is látom, ahogyan puhán
tolja elem a ministráns ruhám,
úgy jár-ke, mint a hangokon a vak,
s bár minden szertartásról lemarad,
de végül mégis ő zárja a sort,
mint öreg demizson a misebort.

Templomtorony

Egy titkot őrizget gyerekkorom,
hogy bevett vár lett a templomtorony,
ott magasabban voltam, mint a fák,
és lelkem körbe nézötte magát,
a falépcsők vén pora rám tapadt,
megragacsozva póre talpamat,
a tornyon fönt födetlen ablakok
ölébe lógva két harang lakott,
fölkapasztam, nem félve sokat,
és megrebbentettem a baglyokat,
de bármekkora volt a szenvedély,
megroggyantatta lábaim a mély,
a rejtély vonzott, nem a félelem,
s míg Isten némán nyújtózott velem,
a nagyharangon körmöm pocgetett,
de bennem zúgott az egész üreg,
s a szent zaj, mintha csöndjét félténé,
úgy röpögt föl a mennyország felé.

Forrás: Böröczki Mihály Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/boroczki.mihaly>

KARDOS M. ZSÖTE

Rész az egészben

Nappalok reszkető hangját
ki meri hallani?
Ki mer útra kelni a szavak
sűrűjében?

Anyák lágy kalácsát,
apák büszke igazságát,
elhagyni a kételkedésben.
A sokfelől hallatszó kiáltást
ki meri hinni?

Ki mer nyugodt álomból
biztosan ébredni?
Félelem nélkül, madarak
dalával ölelni a hajnalt,
ragyogónak látni a homályt.

A találkozások zavarát
ki meri elmondani?
Ki mer a színváltozások közt
az maradni, aki volt?

Viharban és csendességben,
mozdulva és mozdulatlanul,
valónak látni részét az egészben.

Forrás: Kardos M. Zsöte Facebook-oldala
<https://www.facebook.com/maria.kardos.73>

P. PÁLFFY JULIANNA

vallomások

már akkor
tudhattad volna
hogy a kék lesz a kedvenc
színem
szavam
ma is
elmerülök benne

- - -

a március mindig
megmarad nekünk
ha mégis szökní próbálna
elszámolunk háromig

- - -

ezernyi lépcsőt
megmásztunk már
le és fel
egész életünkben
ez a két irány létezik
(a melléklépcsők
mellesleg
nem vezetnek sehová)

- - -

sosem szerettem
a veszekedések viharos
tenger-hullámain
inkább kifogtam
és megszelídítettem
a vitorlákat dagasztó szelet

- - -

ha a szívem
dobbanásaira figyelsz
észreveszed majd
hogy egy ritmust ver
a tiéddel
(még akkor is
ha pulzusszámunk
nem egyezik)

- - -

véremben van a tánc
de nélküled
csak botladozom
ha a lábamra lépsz
érzéki visszajelzés
a szisszenés
ölelj szorosabban

- - -

következő életemben
újra kérd meg a kezem
biztos lehetsz a válaszomban
de addig is
lebegni tanulok
Veled

DEBRECZENY GYÖRGY

angyalszárnyakon

*Angyal Gyula története és
szőnyegrázása nyomán*

száll a por angyalszárnyakon
mikor az ajtóm előtt kirázom a szőnyeget
kijön a szomszéd néni aki egy angyal
földre szállt ide a földszint 5-be
és mondja hogy nem jó ez így
ne rázzam itt a szőnyeget
mert a csukott ajtón ablakon bemegy
beszáll az ő lakásába a por angyalszárnyakon
hát a porrongyot már ki se mertem rázni
még akkor is ott szorongattam a kezemben
amikor a szőnyegre felültem
és elrepültem vele
mindegy hogy hová
csak innen messzire

FÖLDES DY GABRIELLA

Öcsi

Nem, Öcsi nem volt valakinek a kistestvére, vagy a fiúk közt a legfiatalabb, még csak nem is beceneve volt egyik rokonnak vagy barátnak. Öcsi munkatársam volt abban a Rumbach Sebestyén utcai irodaépületben, ahol az 1970-es évek közepén friss diplomámmal elhelyezkedtem. Beosztásom furcsának tűnt: *rendszer-szervező*, amikor még nem voltak felszerelve számítógépekkel az irodák, kevesen értettek e mesterséghez, én biztos, hogy nem. A munkahely valódi neve ma már senkinek nem mond semmit, nyugodtan nevezzük el akár Közokirathamisítási Intézetnek, vagy éppen Nyomorékügyi Hivatalnak. Mi voltunk a fejlesztési osztály, három szobát foglaltunk el, ahol a munkatársak ültek, hármassával, vagy négyesével. Szobánként volt egy csoportvezető, két-három beosztottal. A csoportokat egy osztályvezető hölgy vezette, ő rendelkezett egy főnöki szobával és egy titkárnővel. Nevét és alakját nem lehet elfelejteni: Bús Tihamérnének hívták, ő maga ötven éves lehetett, haja tupírozott vörös, arca erősen sminkelt és púderozott, szinte állandóan dohányzott.

A hivatal szobái a Madách Imre utcára nyíltak, amely zsákutca volt, bal felé az akkori Tanács körútba futott, de jobbra nem volt kijárata, rácsajtókban végződött, mögötte nem tudni, mi rejtőzött, de garázsok biztosan voltak. Ezt abból következtettem ki, hogy egyik unalmas délelőtt kinézve az ablakon, megláttam Hofi Gézát, amint gyalog közeledik a széles, rácsos bejárathoz, bemegy az udvarra, beszélget valakivel, majd öt perc múlva egy hatalmas Mercedesz vagy BMW (sajna, nem emlékszem melyik márka) autóval hajt kifelé, és tűnik el a Tanács körút irányába.

A bámészkodás ritkaságszámba ment ezen a munkahelyen. Nem mintha sokat kellett volna dolgozni. Valamit mindig kellett csinálni, pl. ábrákat válogatni egy készülő műszaki tezauruszhoz, majd sorrendbe rakni őket. Különböző jelentéseket írni a központba ilyen-olyan mondvacsinált témákban. Magát a produktum minőségét nem ellenőrizte senki, meg volt adva az oldalszám, azt kellett teljesíteni. Mindenki tudta, hogy amit csinál, az teljesen felesleges, értelmetlen, papírpocsékolás, és meg kellene szüntetni az egész hivatalt. De ezt már azért is nehéz lett volna megtenni, mert a mi részlegünk pusztán egyik főosztálya volt ennek a hivatalnak, fejlesztéssel foglalkoztunk, és volt még öt-hat másik csoport, alosztály, részleg, ott mással foglalkoztak. Elképzelhető, hogy a többi csoport csinált valami értelmes dolgot, mi biztosan nem.

Hárman ültünk a középső irodában, lapozgattuk a készülő fejlesztési tervünket, ha meguntuk, beszélgettünk egymással. Nem munkaügyekről folyt a szó, inkább társalogtunk családról, barátokról, ismerősökről, tv-műsorokról. Halkan beszélgettünk, különösen akkor, ha a velünk egy szobában ülő csoportvezető – Ákos – saját munkájába merült el. A szokásos csendbe egyszer csak a szomszéd irodából meghallottuk a csoportvezetőnek, Somának üvöltő hangját:

– Öcsi! Utoljára figyelmeztetlek!

A jelenet hetente legalább egyszer-kétszer megismétlődött. A szomszéd szobában is hárman dolgoztak: Soma csoportvezető, Zsuzsa és Öcsi – rendes nevén Obrusányi Örs – „rendszer-szervezői” beosztásban, akik ugyanazt csinálták, mint mi, aktákat lapoztak, ábrákat raktak sorrendbe, jelentéseket írtak. Soma felemelt, fenyegető hangját mindig meglepődve hallgattuk, de inkább komikusnak tűnt ez a fenyegetés, mint félelmetesnek. Hogy mire szólt az utoljára történő figyelmeztetés, sosem derült ki.

Örs (akit ezután már kizárólag Öcsinek hívtunk) nagyjából harmincöt éves lehetett, szemüveges, szőke hajú, halk szavú teremtmény volt, mi nem sokat tudtunk róla, de feltételeztük, hogy a szomszéd szoba két másik lakója jól ismerheti őt. Az ő triójuk ugyanazt csinálta, mint mi, közben családi ügyekről, tv-műsorról és más fontos dolgokról beszélgettek aktalapozgatás, „tanulmányírás” közben. Sőt, köztük a viszony bensőségesebb volt, mint nálunk. Arra gondoltunk, hogy Öcsivel valamiféle munkaügyi anomália, utasítás megtagadása, határidő be nem tartása,

pongyola fogalmazás vagy hasonló mulasztás miatt ordít közvetlen főnöke. Visszaszólás, veszekedés azonban soha nem követte ezeket az indulatos felszólításokat. Beállt a néma csend.

A mi szobánk próbált közelebb kerülni Öcsi viselt dolgaihoz. Azt hittük, kis nyomulással megtudunk valamit az „utolsó figyelmeztetés” háttéréről. Nagy bánatunkra erőfeszítésünk sikertelen maradt. Mivel munka közben nem adódott alkalom arra, hogy átjárjunk egymáshoz, és csevegjünk büntetlenül. Ezért a munkaidő lejártával Hernádi Laci kollégám vagy én Öcsi mellé szegődtünk, beszélgetést kezdeményeztünk. Valószínű, hogy nem örült a kényszerű társaságnak, viszont nem árult el a belső titkokról semmit. Szűk családjáról, ami feleséget és egy kiskorú gyereket jelentett, szólt néhány érdektelen dolgot, aztán a nyári nyaralási élményeiről számolt be. Előző évben és idén is Párizsban jártak egy bogárhátú Volkswagennel. Míg tavaly Párizs műemlékeit látogatták sorra, idén a párizsiak hétköznapi élete állt a központban. Vagyis hogyan élnek a franciák, hogyan szórakoznak, mit esznek, miről vitatkoznak, mi a véleményük a külföldiekről, ezeket járták körül.

Többet nem lehetett belőle kihúzni. Vigyázott arra is, hogy túl soká ne beszélgessünk, ezért a Deák térhez érve mindig elköszönt bokros elintéznivalóira hivatkozva. Rájöttünk, így semmit sem tudunk meg róla, ezért hamarosan Sománál próbálkoztunk.

Soma furmányos ember volt, szeretett viccelődni, nagyokat mondani, harsányan nevetni, mikor célozgatunk Öcsire, és az „utolsó figyelmeztetésre”, lesajnálóan nézett ránk, majd negyedórán át mellébeszél. Az összehordott hadovából csak az derült ki, hogy Öcsit gyerekkora óta ismeri, és apja helyett apjaként szereti. A „szegény árvafiú” és az ő kapcsolatának vitás pontjairól ne kérdezzünk semmit. Újból zsákutca. Valahol mélyen rejtőzhet a lényeg.

Volt még egy dobásunk, megkörnyékeztük a szomszéd szobában dolgozó Galló Zsuzsát, ő mit tud Öcsiről és az „utolsó figyelmeztetésről”? Tágra nyílt szemekkel nézett ránk, el akarta hitetni velünk, hogy ő még egyszer sem hallotta ezt a fenyegető mondatot hangosan, vészjósló hangsúllyal. Elállt a lélegzetünk, amikor azt is elárulta zavarában, hogy ő soha nem adna ki ilyen információt, akkor se, ha tudna róla. Miért, lehet, hogy ez *top secret*? Na, ez a kérdés teljesen megzavarta Zsuzsát, elsápadt, majd elvörösödött, és kis híján sírva fakadt. Kérdésünkre „mi a baj?”, elárulta, hogy egy hónap múlva lesz az esküvőjük Somával, és ezt mindeddig titokban tartották előttünk, hogy ne szivárognak ki a főnökség felé. Lehet, hogy mi hallottunk erről, és azért kérdezősködünk „mellékesen” Öcsiről, hogy a nagy újságot megtudjuk?

Tehetetlenül álltunk Zsuzsa közléseit illetően. Gratuláltunk a közelgő nagy eseményhez, és abbahagytuk a nyomozást. A dolgok elültek, hetekig nem beszéltünk senkivel a másik szobából, legfeljebb udvariasan köszöntünk egymásnak. És tényleg, Zsuzsa és Soma hivatalosan is bejelentették az esküvőt, elmentek két hét nászútra. Visszatérve nem esett szó sem Öcsiről, sem az esküvőről, sem a „figyelmeztetésről”. Teltek a napok a szokásos munkával, új kolléga jött hozzánk, ő lett a negyedik munkatárs a szobánkban. Csak néhány nap kellett, mire új kollégánk is rájött, hogy a „sóhivatalban” vállalt beosztást. Lapozgatás, tanulmányírás közben továbbra is magánügyeinkről, aktuális közügyeinkről társalogtunk. Vörös hajú láncdohányos főnöknőnk egyre többször hívta magához Ákost, a csoportvezetőt, úgy éreztük, hogy nagy változások készülődnek a központban, talán meginog a posztja a vezérigazgató-helyettes Kovács elvtársnak, s ennek mélyreható következménye várható.

Egyre-másra találhattuk, vajon érint-e majd minket Kovács elvtárs leváltása, lesz-e új helyettes, talán éppen Bús Tihamérné fogja követni a székben? Ákos is ingerültebb volt a szokásosnál, hívták a központba hetente két-három alkalommal, ő is jelölt lenne a helyettesi posztra? A szomszéd szobát mintha elfelejtettük volna, biztos ők is e kérdésen morfondíroznak.

Az egyik őszi délelőtt csendben lapozgattuk a közben „nagy munkával” elkészült műszaki tezaurszt, amikor meghallottuk Soma vészjósló, erőteljes hangját a másik szobából:

– Öcsi, utoljára figyelmeztetlek!

SZERELEM, SZERELEM...

REJTŐ GÁBOR

Szemed, kezed

Csókolom majd kezéd
ki lefogod szemem
a józan ész véges
a lélek végtelen.

És érezni fogod
akkor és mindig
ahogy én látom
félvakon is a semmit.

Van, ami átmegy
falon, időkapun át
a szerelem ilyen
örök aranysugár.

Csókolom szemed
ki most kezem fogod
sálként libben
selyem-sóhajod.

Szárnyam, zászlóm
szemfedőm is legyen
ha véget ér ez álom
s emel a kegyelem.

BONNIE MARCELLÉ

A szerelem gombolyagja

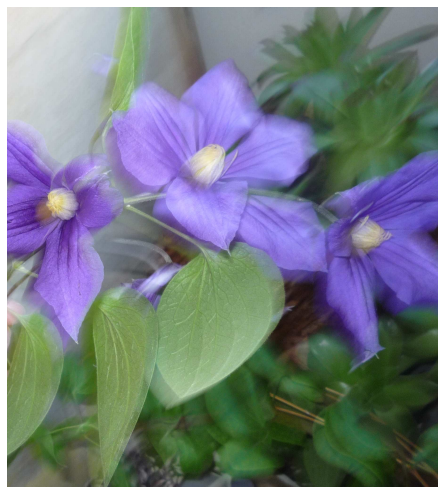
Aki tudja biztos tudja,
Aki nem, az adja át.
Hogy a szerelem fonala
Átszövi a világ összes gombolyagát.

Aki érzi biztos érzi,
Mert megél minden rezdülést.
Mit fájón kilélegez a világ,
Átütőn lelkünkhöz ér.

Aki látja, biztos látja,
Érzi és felismeri,
Hogy minden percnél ára van,
A múltó idő az, mi elismeri.

Aki fonja kinek fonja,
Nem érdekli, hogy miért.
De tenni kell, dolgozni kell,
A szerelem kötelekért.

S ki vágja, nem bánja,
Éles ollója hova ér,
S hogy a világ összes fonója
Könnyet hullat a szerelemért.

Fotó: **DARVAS JUDIT**

HORVÁTH HOITSY EDIT

Csupa árny

Nagy fellegárny borult a tóra...
Mellette holdfény – pikkelyes
ezüstcet rebbenő illúziója.
Árnyékok – ó, tán beérem vele! –
májusi hold vetíti takarómra.
Való helyett igézet
emlékeztet a jóra...

Szitárhang – szitakötő-íj
ideges pendülése – anyagtalan cifrázatok.
Árnyékok – fantomok,
szemközt egymással – közeledve
vívják szerelem-sárkány-harcukat.
Árnyékaink – kezünk találkozása,
körvonal-tánc – laterna magica.
Holdarcú mágia.
Összemosódás – sötét láng lobog;
fekete láng – halál-szerelem...
Árnyékok átlép mindenem,
elnyúlik, mint páston sorompó.
Tilalom – végleges?
Fantomképed enyész...
Húrhangok, fájó rezdülés
kíséri el a semmibe...
Mi értelme tovább a fénynek?
Mily varázslat idéz meg
újra – hogy élni tudjak –
NÉLKÜLED?

Zsarátnok

A Szent Iván-éj fénye már kihunyt;
vadrózsabokron csöppnyi parazsak...
Zsarátnokomból nem lesz máglyatűz –
sistereg csak, emésztve napjaim,
hamuszín baldachin alatt.
Üszkös gerendák támasztják egem;
így jár, ki gyorsan rak tüzet:
felcsap a láng s – kialszik hirtelen...

KULCSÁR TIBOR

Rímkergető

Már újra itt van csengve-bongva
belopózik minden soromba

váratlak kéretlen és hivatlan
egyszerre csak itt van s kipattan

úgy kísér mint hűséges szolga
mintha csak az árnyékom volna

a versnek sokszor már nem éke
csak a gondolat menedéke

hanem épít csak csúfit rombol
hízogó macskaként itt dorombol

hiába küldöm a pokolba
csak itt kalimpál a kolompja

állhatatos konok nem enged
visszhangként visszafeleselget

elhagyom irtom mindhiába
a száműzetést is kiállja

visszatér újra hajthatatlan
s kaján vigyorral kacag rajtam

halhatatlan elűzhetetlen —

meg kell túrnöm most is e versben

Forrás: Kulcsár Tibor: *Arcképünk tükörben*,
Madách Könyv- és Lapkiadó, Bratislava,
1986

A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának
engedélyével közöljük a verset [szerk.]

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

HALÁSZ ERZSÉBET

Élni, vagy elédegélni?

Winterson írja *A Szenvedély* címet viselő könyvében, hogy Napóleont és seregét valami különleges tűz hajtotta előre, amely még a szolgálatában lévő csirkesütőt is áthatotta.

Sokáig tipródtam és nem találtam választ, miért mondtam nemet a szépen csengő állásajánlatra. Baktattam le-föl a sötét parkban, de a nyomott kedélyállapot csak jött velem. Majd egyszer csak megállított a felismerés: itt nem tudják mi az, hogy munka-élmény. Leendő „gazdám” biztosított, hogy „nem kell megszakadni”, meg azt is rögtön tudatta, hogy az ő szemében az én majdani tevékenységem értéke a mindenkori minimálbér. Az egész neki nem ér többet. Van elég jelentkező, válogathatok, mondta. És sok vén tyúk örülne egy ilyen ajánlatnak – tette hozzá búbj mosoly kíséretében.

– Hát csak legyen boldog valamelyik vén tyúk, helyettem. Erős indíttatást éreztem a fizikai erőszakra az öntelt hatalom (és persze a pénz) birtokosa sérelmére, de gondoltam, nagyobbat üt, ha *nemet* mondok nagyvonalú/megtisztelő ajánlatára, ami szerint engem akart választani a „száz”jelentkező közül.

Sosem fogja sejteni sem, miért nem kaptam két kézzel a „szerencsém”.

*

Én már csak úgy elédegélek – csodálkozott rá kérdésekre régi ismerősöm, amikor terveit, vágyait tudakoltam.

– De hisz én már 65 éves vagyok, ugye mit kerteljek, a szex már nem érdekel... Dolgozni? Örülök, hogy leszázalékoltak. Jobb nekem már így, nagyon megváltoztak a munkahelyi körülmények.

– Most úgy miket csinálsz? – tettem fel pucér, szimpla kérdésemet.

–Nem tudom, miket kellene csinálnom –, válaszolt nehézkesen. Rejtvényt fejtek, járok a boltba, most még busszal, de tavasztól már legyalogolom azt az egy megállót.

Nagyon bamba képpel bámultam a telefonra, ahogy lassan letettem. Öreg barátnőmre gondoltam (bocsánat az „öreg” szóért), aki velünk volt egy autóbuszos körúton (zacskós leves, tubusos tej, konzerv kúrán) 21 napig. Cseh-, német-, francia- olasz körút volt, a világ nagy múzeumait barangoltuk be együtt, éjszakákba nyúlóan. Ő egészítette ki a pénzünk, hogy Heidelbergben az én párom hétágra sugározza a boldogságot, mert megvehette a vágyott diavetítőt, amely sokáig bearanyozta az életét. Meg az enyémet is, és azét is, aki kölcsönadta a hiányzó pénzt. Együtt megnézhattuk itthon a csodákat, amiket együtt láttunk.

Az előbbieken „öregnek” nevezett barátnőnk akkor 78 éves volt, a pedagógus-csoport vezetője is éppen annyi.

Winterson könyvében olvastam a *szenvedély* ellentétéként a *langyos élet* fogalmát. A választás joga az egyéné.

SZEGŐ JUDIT

Az öreg délutánja

Ül egy nyitott, nagy könyv fölött
egy hete minden délután.
Emléke olykor megtörött.
Biccent fejével kissé sután.

Háta görnyedt, öregség ül rajta.
Szeme a könyvre mered.
Mindig ugyanarra a lapra.
Körötte a délután szendereg.

Minden betű egy nap magány.
Nem is számolja ezt már.
Jövőjét se tudja... Talány.
Az idő délután öt fele jár.

...és csak ül az asztal mellett.
Öreg keze simítja a könyvet
fia és unokái helyett...
Majd óvatosan felítat egy könnyet.

Hajnali fények, hangok, illatok

.
Szürke-kék égen rózsaszín angyalszárnyak
párban és pártalan, ködselyemként szállnak.
Fénylik az újhoid is, de lassan feladja.
Fáradtan halványul, lágy felhő takarja.

.
Vajas pirítós szagú szellő kevereg.
Bögrékben már illatos tealevelek
úsznak, s uzsonna zizeg nejlon tasakban.
Valami vad lüktetés ébred a napban.

.
Felberreg az első autómotor is.
Szélvédőn álmos fény ásítva homorít.
Arctalan járókelők szürkén suhannak.
Langyos kávéízű színe van a napnak.

.
Korcs kutyák iszkolnak behúzott farokkal.
Küzdenek éhséggel, nem múltó napokkal.
Mentőautó-sziréna, mint halál-űrlap
teszteli, hogy kinek kezdődik ma új nap.

KOZÁK MARI

Töredékek – másképpen

...a függöny az ablak homlokához
hajolt – szerette
esténként dúdolt neki altatót
majd hosszú rojtjait befonta
és az ablakra sóhajtott.

*

...a szék magába roskadva állt
a simaszájú asztal előtt
görbe lábait rejtegetve húzódott
egész a szőnyeg szélére
majd a plédet vállára vette.

*

...az ágyon hason feküdt
az agyon nyűtt takaró
a pillanat csendesen hajolt fölé
és nyakába csókolta a mát
leejtve karjáról a pizsamát.

*

...a kispárna átfordult
az ágy jobb oldalára
egy mosolyt engedett a falig
majd rászólt az órára
hallgasson egész hajnalig.

*

...a kilincs halkan sírdogált
restellte rozsdás képét
szégyellte az ujjak érintését
az ajtó hisztijét megunva
várt reggelig – azóta hazudna.

*

SZEDŐ TIBOR

Anyátlan szívkeret

Az anyák napja nekem örök,
folyton Rád gondolok.
Fehér vatta az égen a felhő,
benne úszik két szemed.
Szívemig hatol az ölelésed.
Az arcomon könnyben
áznak a szavak lehullott szirmai.
Karod hídján a holnapba álmodlak.
Mosolyunk virágzik a
szeretet udvarában.
Markomban tartom a
magány vacogó kavicsait.
A lelkem réseiből
szivárogoz az emléked.
Nem tűntél el, ott lángolsz a
közelgő nyár tüzes homlokán.

Kócosak szavaim

Az édesapám deres hajába
tüzet raknak a kopaszodó évek.
Szemüvege az orrán árnyékot
vet az arcomra.
Emlékfoszlányok cikáznak
fejemen. Az öle stégjéről a
gyermekkor hullámaiba
lógattam a lábam.
Az évszakok kötényébe
töröltem könnyeim.
Szíve nyugtató moraja
örök menedék.
Negyvennégy éve
még szandálban
csoszogott a nyár.
Most már a vonalakra
fésülöm költeményeim.
Holnapra újra
kócosak szavaim.

KOVÁCS LÁSZLÓ (Kovycs)

Nem mindegy

Szabadnak születünk, tiszta lélekkel,
szabadon játszunk saját életünkkel.
Aztán jönnek majd sorban a szabályok,
kiságyunkból mit látunk mi először?
– Korlátot –,
Lassan rájövünk arra:
Nem mindegy melyik oldalról
rázzuk mi a rácsot.

Az élet szép, valljuk, szabadok vagyunk,
aztán eszmék, vallások irányítják
a nagy szabadság alatt a mi utunk.
Hogyan, mikor, miért, megint mit látunk?
- Korlátot -,
Lassan rájövünk arra:
Nem mindegy melyik oldalról
rázzuk mi a rácsot.

Akarat, akarás teszi ránk láncát,
béklyót tesz ránk a megfelelni vágyás.
Mindig, mindenhol... ez a mi nagy átkunk.
Erőnk ehhez kevés, megint mit látunk?
– Korlátot –,
Lassan rájövünk arra:
Nem mindegy melyik oldalról
rázzuk mi a rácsot.

Hisszük csak, hogy élünk, szabadok vagyunk.
Aztán egyszer csak véget ér az utunk,
felettünk a hant már a deszkán kopog.
Miránk tették akkor, ott a végső
korlátot.
Végképp rájövünk arra:
Mindegy már melyik oldalról
ráztuk mi a rácsot...

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Helló június!

Vonatablaknyi világban
végtelenség suhan.
Babarózsaszín ruhában
futó csipkebokrok,
vetések párhuzamában
álmosan pihenő villanypóznák.
Menyasszonyi ruhában bólogató
bodzabokor, tejfehér
pártáján nászt ül a szél.
A zöld minden árnyalatában
bomlik a reményteli határ.
Tükörképemen kivirít
a mosoly, mint árokpardon
vércseppként vöröslő pipacsok.
Szívemmel egy ütemre
zakatol a vonat, s víz, víz
egyre közelebb hozzád.
Tudom, úgy vársz rám,
mint kiszáradt föld az
éltető, langyos, nyári záport.

NAGY JÁNOS

A titok térképe

ez a szendergő néma táj
befalazva november éjjelébe,
keményre sulykolt ez föld
s benne a szökevény csillagok,
bennem ásítva ébred a tegnap
szerelemre lobog ez a gyertya -
ideköt ez az idő, melletted
a reménybe izzó szobákba,
hol bontjuk egyetlen életünk
száz alakba - ez az ősz is
elmúlik, maradnak majd a
letaglózott szavak és tükrök
mögöttünk - mintha félnél,
varjak törik meg a csendet,
sötét madarai a szürkületnek,
meztelen ez a föld, halott, az
igaz csillagok vergődnek a test
poklában - holtak között járunk,
szavunkkal szemben az élők, s
most csupa seb a szám, a csend
csomókban, míg ajtók nyílnak a
feledés mélyén

*

PÁNTI IRÉN Dr.

Jókai Rózái

Laborfalvi Róza

Az irodalomtörténetben kevés név cseng olyan végzetszerűen, mint a Rózái Jókai neve mellett.

Míg regényeiben különlegesen szép neveket adott hősnőinek a valóságban saját életét három generáción keresztül egy név uralta a Rózák neve. A hitvesé, a nevelt lányáé és az adoptált lányáé.

A három Róza nem csupán tanúja volt életének, és írói munkásságának, de szeretetükkel néha tragédiájukkal maguk is bele- bele írtak életének néhány fejezetébe.

Laborfalvi Rózát Benke Juditként anyakönyvezték 1817 április 8-án Miskolcon, ahol világra jött Apja Laborfalvi Benke József székely származású nemes volt, teológus majd színész, több nyelvet beszélt, drámákat fordított – ő volt az, aki elsőnek követelt a magyaroknak kőszínházat Pesten. Anyja Rácz Zsuzsanna is pályatársa volt, de a férje nem engedte színpadra lépni. Mivel a család a színészetből nem tudott megélni Miskolcra

költöztek, ahol Benke József leányiskolát nyitott. Apja korán felismerte Judit lánya színészi tehetségét, híres színésznőt akart belőle faragni, ezért mikor betöltötte a 16 évét felszámolta a leányiskoláját, felköltözött a családdal Pestre. Ott ismeretsége révén sikerült a Várszínházba bejuttatnia. Judit vezetéknévét apja után Laborfalvira változtatta keresztnévét Dérnyé iránti tiszteletből Rózára cserélte. Kántorné Engelhard Annától, a kor híres színésznőjétől leste el a színjátszás fortélyait, hamar felfigyeltek tehetségére. Ő nem a semmiből érkezett a világot jelentő deszkákra, apja tudatosan, gyakran keményen nevelte erre a pályára. Ekkor alapozta meg azt a céltudatosságát, mellyel a közönséget, később Jókait is meghódította.

Pest első magyar kőszínháza 1837-ben nyílt meg, itt ugrott be a megnyitón Kántorné helyett Shenk Belizár című darabja címszerepében Róza melyben nagy sikert aratott. Ettől kezdve karrierje felfelé ívelt. A realista magyar színjátszás legnagyobb színésznője lett, tehetségét még életében elismerték és idős korában is nagyra értékelték.

Édesanyja nem sokáig lehetett rá büszke fiatalon súlyos betegségben elhunyt, halála után az apja az öccsével visszaköltözött Miskolcra, ahol hamarosan újránősült, és egy lányuk született. Róza egyedül maradt Pesten csak a színjátszásnak élt. 1834-telén tért vissza vendégszerepléséből Lendvay Márton a színház hősszerelmes színésze, akibe Róza halálisan beleszeretett, pedig tudta, hogy nő, ismerte feleségét Hivatal Anikót, aki elismert színésznő volt, tudott törvénytelen gyerekeiről is. Róza semmivel nem törődött, hiába voltak a szép ígéretek ő is törvénytelen gyermeket szült, 1836-ban a kislánynak Benke Róza nevet adta. Ő azonban a kislányt nem adta örökbe, maga nevelte dajkák segítségével, egész életében lelkiismeret-furdalást érzett gyermeke származása miatt ezért is igyekezett lányát kárpótolni, közben el is kényeztette, de valójában nem kapott igazi anyai törődést.

Ekkor lépett Jókait Mór Róza életébe. A Jókait kultusz, de maga Jókait is szívesen ringatta magát abban a tévhitben, hogy köztük a szerelem 1848. március 15-én a Nemzeti Színház színpadán lobbant fel, mikor ott először megpillantották egymást, miközben Róza kokárdát tűzött Jókait szíve fölé. A valóság az, hogy közös barátjuknál Szigligeti Edéék lakásán kerültek közelebb egymáshoz. Jókait ugyanis szobát bérelt Szigligeti Edééktől, akikkel jó barátságban voltak.

Szigligeti Ede halálisan szerelmes volt Rózába meg is kérte a kezét, bár Róza őt nagyra becsülte, de megelégedett a barátságával. Miután Ede megnősült Róza gyakran látogatta a családot. Jókait színikritikákat is írt - így ismerte meg és csodálta Róza művészi kvalitásait – de hozzá közeledni a félnék fiatalember nem mert. Róza tisztában volt vele, hogy az ő színészi karrierje sem tarthat örökké és Jókait személyében olyan partnert talált, aki anyagi biztonságot és felemelkedést hoz számára. A szálakat valójában a háttérben Róza mozgatta. A kokárdatűzéssel a színpadon valójában magához láncolta a romantikus férfit és ezzel sorsa is betelt. Hiába tagadta ki az anyja Jókait, azért az örökségből, mert jóval idősebb nőt akart feleségül venni – akinek ráadásul törvénytelen gyereke is van – hiába szakította meg vele a barátságot éppen ezért Petőfi is, Rákoscsabán 1848. augusztus 29-én a pár összeházasodott. Házasságuk minden botrányt túlélte, voltak ugyan közöttük nézeteltérések, de mindketten nagyon ragaszkodtak egymáshoz, közös éveik csak Róza halálával értek véget 1886. november 20-án.

Házasságuk nem csupán szoros érzelmi szövetség, hanem valódi alkotói kapcsolat is volt. Róza Jókait legfőbb támasza lett, házi kritikus, aki megteremtette számára az alkotáshoz szükséges nyugalmat. Tudatosan táplálta férje nimbuszát, közben a saját karrierjét is építette.

Házasságuk kezdetén Róza fizetéséből éltek, mivel Jókaitnak nem volt rendszeres jövedelme, hiszen az anyja örökségéből kitagadta. A szabadságharc bukása után Róza követte férjét Debrecenbe, majd Szegedre, később bújta, majd menlevelet szerzett számára bujdosása idején. Amikor Jókaitné lett, a legjobb háziasszony és feleség akart lenni. Kedvességével, figyelmességével meghódította anyósát, és a férje családját, rendezték az

örökösödési gondjaik is megoldódtak. Jókai is támogatta felesége színésznői karrierjét, ezek az évek voltak házasságuk legszebb legértékesebb éveit.

Laborfalvi Róza kora legnagyobb magyar tragikája lett, de élete is maga volt a dráma. A vándorszínészek világából emelkedett a Nemzeti Színház ünnepelt művésznőjévé. Rendkívüli személyiség volt, büszke, erős akaratú, de nem tudott a változásokkal együtt haladni, nem tudott megalkudni. Amikor a színészi pályáról nem egészen önszántából, vissza kellett vonulnia, élete díszletei is megváltoztak. A Svábhegyen és Balatonfüreden zajlott ezután az élete. A visszavonulás ürességét nem tudta a hétköznapi nyugalommal felváltani. Számára a betegeskedés lett az új szerep, mellyel férje és családja figyelmét magára vonta és fokozatosan fenntartotta. Örökös ennélegedetlenséget, néha zsugori, néha túlzottan adakozó, pazarló volt. Öreg színésznőkkel vette magát körül, akik dicsérték, közöttük úgy érezte felettük áll. Az állatokat különösen szerette, velük vigasztalódott, etette, kényeztette őket. Szeretett főzni, férjének szívesen kedveskedett főztjével és finom kávéjával, de örökös ennélegedetlenségével, féltékenységgel, betegeskedésével életét gyakran meg is keserítette.

Eközben Jókai a svábhegyi kertjébe vonult vissza, itt volt igazán szabad, itt lehetett igazán önmaga. A kertészkedés menekülés volt számára, itt visszaváltozott azzá az egyszerű emberré, aki egykor volt, és mindig is szeretett volna maradni. Aki ellátogat a Svábhegyre, a Jókai Kertbe a hallgatag fák között felidézheti azt a vibráló világot, melyet egykor ő varázslott oda.

Benke Róza

Benke Róza, 1836-ban született Laborfalvi Róza és Lendvay Márton gyermekeként. Benke Róza sokáig eltitkolt személyisége tette a Rózák szerepét a Jókai családban titokzatossá. Ez a lányka - aki később maga is leányanya lett - szinte átsuhant az események hátterében, mint valami árnyék. Róza nem adta örökbe, gondoskodott róla, gyakran kényeztette is, de a kis Rózának tudomásul kellett vennie, hogy elszigetelten, a háttérbe húzódva kell élnie, törvénytelen származása miatt. Amikor Laborfalvi Rózából Jókainé lett, és együtt éltek Jókaival a Magyar utcai Jókai házban és a svábhegyi villában, anyagi körülményei javultak, de méltatlan helyzete nem sokat változott. Nagyon fiatalon már 12-13 évesen tudatában volt hátrányos helyzetének, ami érzékeny, beteges lelkét nagyon megviselte, mert tüdőbetegségét korán felismerték. Jókai elfogadta és szerette őt, de leginkább sajnálta, mert véleménye szerint egy gyermek nem tehet származásáról, ezért büntetni nem szabad. Amikor a kis Rózát már foglalkoztatta milyen utat találjon életének alakításában, ahol ő is igazi megbecsülést szerezhet, ez számára a színpad volt, vagy a házasság. Nagyon szeretett volna színésznő lenni, hiszen ezt a világot ismerte a legjobban, feltűnő volt a szépsége, bár más karakter volt, mint az anyja. Laborfalvi Róza azonban nem tartotta őt tehetségesnek és nem támogatta. Ekkor úgy gondolta nem maradt más lehetősége, mint előnyös házasságot kötni. Belevetette magát a társasági életbe, bálókra, társasági eseményekre járt, ahova nem az anyja kísérte el, hanem rokonok, ismerősök. Szépségével, romantikus megjelenésével feltűnést keltett, hódolói bőven akadtak. Az arisztokrata udvarló is megérkezett hozzá, bár nő volt és családos, nem is biztatta házassággal, de Róza mégis bízott benne, hogy elhagyja érte családját. Aztán megszülte gyermekét a harmadik Rózát - osztozva anyja sorsában - remélve, így is talál majd férjet. A harmadik, a későbbiekben Jókai Róza 1861 február 16-án született.

A kis jövevény megszületése nem hozott örömet senkinek, az apa azonnal faképnél hagyta, Róza mélyen, csalódott betegsége súlyosbodott. Laborfalvi Róza kétségbeesetten hibáztatta önmagát, nem Jókaitól tartott, akinek jósága határtalan volt, inkább szégyenkezett, mert érezte keveset törődött a lányával, és ezzel hozzájárult tragédiájához. Jókai sajnálta és

szerette a fiatal teremtet, fizette a drága fürdőkúrákat, gyógykezelését, mert tudta súlyos beteg, látta, hogy állapota egyre romlik. Kistróza 1886 november 20-án hunyt el. Laborfalvi Róza és Jókai együttesen adtak hírt, „egyetlen” gyermekük haláláról. Benke Róza a legfájdalmasabb hiányjel volt a Jókai tablón, korai halála miatt sem osztozhatott a Jókait övező hírnévben, de sorsa Jókait megerősítette abban, hogy lánya a harmadik Róza, már nem élhet törvénytelen gyerekként a házában, nevet adott neki mikor később örökbe fogadta és lányaként gondoskodtak róla.

Jókai Róza

Kezdetben a kislányt Laborfalvi Róza dajkaságba adta mivel akkor már Kistróza betegeskedni kezdett. A dajka vitte a Jókai házba, hogy az anyja és nagymamája láthassa. Mivel nagymamája imádta a kicsit a dajka az anyja halála után is elvitte őt a Svábhegyre, mikor Jókai nem volt otthon, mert előtte sokáig titkolták ezt a felemás helyzetet. Egyszer – amikor Jókai korábban érkezett haza, és meglátta játszani a kertben – már nem volt értelme a titkolózásnak. Jókai hamar megszerette a kicsi Rózát, játszott vele írni, olvasni tanította. Imádták egymást. Róza jobban ragaszkodott hozzá, mint a mamájához, pedig Laborfalvi Róza is nagyon szerette őt, csak természetéből adódóan ridegebb volt hozzá. Két éves kora óta (más források szerint négyéves kora óta) élt a Jókai családban még iskolába sem adták kezdetben, nehogy kiderüljön törvénytelen származása. Miután Jókai adoptálta, és a családba fogadta stabilizálódott a helyzete a családban és a társaságban. Jókai felfedezte, hogy különleges tehetsége van a festészethez, festő készletet vásárolt neki, festeni tanította, hiszen a festészethez ő is értett. Elvégezte a Mintarajz iskolát, ahogy akkor a Képzőművészeti Főiskola elődjét nevezték. Székely Bertalannak és Lotz Károlynak volt a tanítványa, majd Münchenben folytatta tanulmányait, ahol Liezen-Mayer Sándor segítette festővé válását. Mesterei dicsérték tehetségét, nagy jövőt jósoltak neki. Ő lelkesedéssel dolgozott, illusztrálta Jókai néhány művét, melyre a „Pápi” (így becézte Jókait) nagyon büszke volt. Portrékat, életképeket festett, pályája ígéretesen indult.

Róza nem hagyományos családban nőtt fel, számára a szeretetet nem az ölelés, hanem a szolgálat jelentette. 9 éves korában tudta meg, hogy Laborfalvi Róza nem az anyja, hanem a nagymamája, és Jókai nem az édes, hanem az örökbe fogadó apja. Mindig bizonyítani akarta, hogy megérdemli mindazt a jót, amit tőlük kapott. Magányos, zárkózott gyerek volt, valójában mindig azt akarta megtudni hova is tartozik valójában. Amikor Münchenből nyári szünetre hazajött családjához megismerte Feszty Árpádot, aki egy jóképű és ígéretes festőtehetség volt, és őszinte vonzalom alakult ki közöttük. Az események 1886-ban felgyorsultak és egyelőre nem gondolhattak házasságra, mert Laborfalvi Róza váratlanul megbetegedett, és november 20-án elhunyt. Jókait teljesen összetörte a tragédia, hazahívta a lányát, aki tanulmányait megszakította, és eldöntötte, hogy a jövőben apja mellett marad, haláláig gyámolítani fogja.

A temetés után Jókait Olaszországba vitte, ahol visszanyerte erejét és életkedvét. Róza átszervezte háztartásukat, és életüket is. Gyászév letelte után rávette apját, hogy járjanak társaságba, fogadjanak vendégeket. Sok helyre kellett elmenniük, és sokan keresték fel őket. Gyakran megfordult náluk Feszty Árpád is, aki beleszeretett Rózába, s mivel vonzalmuk kölcsönös volt, 1888-ban összeházasodtak. Feszty Árpádot Jókai is megszerette, fiának tekintette, évekig harmóniában éltek együtt hármasan. Ekkor már kicsinek találták bérelt lakásukat és nagyszabású építkezésbe kezdtek a Bajza utca és Kmetty utca sarkán. Egy gyönyörű velenceihez palazzóhoz hasonló palotát emeltek, mely hamarosan Pest jellegzetes színfoltja lett. Neves művészek, írók, politikusok keresték fel őket rendszeresen megrendezett estélyeiken. A fiatal házaspárnak az volt az elképzelése, hogy kárpótolják Jókait azokért az

évtizedekért, melyekben szorgalmasan és magányosan dolgozott. Jókai élvezte a sok vendéget, a feléje áradó szeretetet és megbecsülést. Ettől kezdve a Róza név teher helyett dicsőséget jelentett Rózának. Jókai is büszke volt lányára és vejére, hát még amikor a házaspár közös gyermeke Feszty Masa megszületett 1895-ban! A kislány nagyon boldoggá tette Jókait is! Ugyanúgy szerette, becézte, és foglalkozott vele, ahogy korábban adoptált lányával. Feszty Árpád közben lázasan dolgozott *A magyarok bejövetele* című hatalmas freskóján, melynek ötletét Jókai adta.

Ez az idill azonban 1899-ben véget ért, Amikor Jókai feleségül vett egy nála 54 évvel fiatalabb színésznőt Nagy Bellát és ezzel a lépésével hatalmas botrányt okozott a Jókai családban, az egész országot évekig foglalkoztatták a házassága körül kialakult botrányok. Jókai magányosnak érezte magát, Rózának ekkorra megsokasodtak a feladatai, így nem maradt elég ideje arra, hogy a „Pápival” úgy törődjön, mint korábban. Amikor Róza 1898-ban tudóvész gyanújával kislányával együtt a Riviérán töltött néhány hónapot magánya csak fokozódott, Ő pedig 75 évesen szerelmes lett. Azt képzelte visszatért az ifjúsága, ismét fiatal, és Bellában elhunyt feleségét látta akivel új életet kezdhet. A házasság hírére Jókai Róza összeomlott, a családja is elfordult tőle. Róza úgy érezte, hogy Bella bemocskolta Laborfalvi Róza emlékét, és a „Pápi”, akit ő bálványozott, és a kultuszát építette, elárulta őt. Egymást érték a kölcsönös vádaskodások, ami oda vezetett, hogy Jókai fogadott lányát kizárta az örökségből.

Róza 1905-ben megtámadta Jókai végrendeletét, a Budapesti Királyi Törvényszéken, és kérte annak megsemmisítését Nagy Bella érdemtelenségére hivatkozva. Az özvegygel egyességet kötött ugyan, de csekély összeg jutott neki, pedig a család teljesen elszegényedett, Férje Feszty Árpád súlyos adósságokat csinált. Mivel nem kaptak munkát, a férje halála után még nehezebb helyzetbe kerültek,

74 évesen 1936. január 28-án hunyt el tragikus körülmények között. Halálát egy szerencsétlen baleset okozta. Egy este bement a fürdőszobába melegedni, és a kályhából kipattanó parázs meggyújtotta ruháját. Olyan súlyos égési sérüléseket szenvedett, hogy a kórházban elhunyt.

Jókai életének horizontján a három Róza nem csupán névrokon volt, hanem egyetlen három generáción átvonuló sorsvonalat alkottak. Laborfalvi Róza vasakarata megteremtette számára az írói nagyság kereteit, Benke Róza tragédiája acélozta jellemét és felébresztette empátiáját, Jókai Róza és Feszty Masa szint hozott az életébe, szeretetet kaptak tőle és viszonyozták. Nélkülük Jókai nem lett volna ugyanaz az ember.

Az utolsó Jókai-hozzátartozó Feszty Masa is művészi vénát örökölt, festőművész lett, híres apjához hasonlóan. 1895 január 31-én született és 1979 március 1-jén hunyt el. Jókai rajongott érte. Kertjét virággal népesítette be, míg virágoztak, a kislány minden reggel virággal köszöntötte nagypapáját.

Jókai második házassága után kapcsolatuk megszakadt.

Masa a budapesti Iparművészeti Főiskolán tanult, majd a müncheni Festőakadémián folytatta tanulmányait. Tájképeket, portrékat, később egyházi tárgyú képeket festett Anyja balesetben bekövetkezett halála után fordult az egyházi tárgyú festészet felé. A 20.-ik századi magyar vallásos festészet kiemelkedő alakja lett. Feszty Masa egész életében ápolta a „Pápi” emlékét. A Jókai életét kísérő művészi hajlamú nők közül ő volt, aki életét a művészetnek szentelhette, nem kellett álmaikat feladnia, mint Laborfalvi Rózának, és Jókai Rózának.

Forrás:

Kertész Erzsébet *A három Róza*, Szécsi Noémi *Jókai és a nők*, Váli Mari *Hathalmi emlékek*
Hegedüs Sándor *Lángelmék árnyékában*

EGRÉGI BEBEK PELSŐCZY KATALIN

Mediterrán másképp

Szenvedély lobban, éled a szín
– Szíve megdobban, lüktet nagyot –
Pasztelled illan lelked szélén,
Küld az ecsetre harmatot.

Isten csak nézi tágra nyílt szemmel
Festménybe oltja Önmagát,
A világ mocska hőkölve hátrál
Szűzi tisztaság lengi át.

Az ego meztelen, „Íme az ember”
Pokol, és éden egymaga.
Szent pillanatba simul az élet,
Hív az alkotás angyala.

Hívja a lelked, kezéd vezetve
– Ős szellemével körbefon –
Színekből szövöd ezreknek álmát,
Angyal táncol a balkonon...

Ok-talanul

A helyzet az, hogy te döntöd el
Nem a balsors, s nem az örökölt minta,
Te döntöd el, hogy miben hiszel
S megszédít-e a mérleghinta...

Folyton kilendülsz jobbra-balra
– Újra borsót hányok a falra. –
Olcsó, elcsévelt frázis; – Isten így akarta...!

No de legalább van mentséged
– Jött egy esély, ismét 'benézted'.
Mert kényelmesebb annyiban hagyni,
Sorvezetők között ragadni.

S az évek persze jönnek-mennek
– Naponként halva, mert hagyod –
Kusza sorminta lett a holnap, a saját ok-
kozatod...! –

ZSIGMOND ISTVÁN: *Mediterránium 7.* digitális akvarell

EGERVÁRI JÓZSEF

És gyönyörű

Azt mondják, megvédenek engem,
ám önmagamtól nem lehet,
konkrét elképzelésem van saját romlásomról,
melynek tudományos megalapozottsága
a nullával egyenlő,
de mégis igaz.
Definiálatlan igazság ez,
mint ahogyan nem értem
és nem keresem okát annak,
miért édeskével iszom a kávé?
Kézírásomat nem mutatom grafológusnak,
mert a végén beigazolódná
(amit oly sokszor fejemhez vágnak),
hogy én egy szemét ember vagyok,
de konok meggyőződéseembe kapaszkodva
már régóta nem hiszek mindenkinek,
bár – talán – mégis igaz.
A globális felmelegedés
és a politikusok képesek
megemelni pulzusszámomat
(a politikusok télen is!),
advent idején megkörmötyékez egy
(megmagyarázhatatlan!)
vallásos áhítat,
motoz, neszez,
ám nem hagyom magam,
továbbra is
(rendíthetetlen!)
az emberben hiszek.
Nincs rá elég okom,
ám talán mégis így igaz.
Tegnap azon kaptam magam,
hogy kilógok a sorból;
ezek a fránya sorok
össze-vissza kanyarognak,
képtelen vagyok követni
az örökös
„álljbeasorba!”
kiáltásokat,
ezért veszélyes elemnek minősítenek,
amikor pedig a szakadék fölé állítanak,
én mégsem zuhanok le,
akkor mindenki csodálkozik.
Utálom a vezénylő szavakat,
ez így igaz.
Nem, nem nagyobbítom érdemeimet,

talán nincs is mit nagyítani,
sosem készítettem tökéletes alkotást,
hiszen én is csak
ímmel-ámmal éltem,
ímmel-ámmal szerettem,
ímmel-ámmal rejtőzködtem
az érdektelenség tükörtermében,
ahol csak magamat láttam,
pedig egészen másra vágytam.
És talán ez még igaz is lehet.
Fentiek alapján kijelenthető,
csak úgy,
ahogyan az újságok utolsó
oldalainak egyikén megjelenő,
a valóságot groteszk hamissággal
tükröző horoszkóp:
önismereti szempontból
a ki nem mondott szavak és mondatok
ellenállnak a gravitációnak,
az emelkedettség illúziója
pedig mindig túlélésre ösztönöz.
Igaz, persze, hogy igaz.
Panaszolnám
az öröklétbe szakadt barátaimnak,
hogy látjátok, senki vagyok,
de csak röhögnek;
még mindig jobb, mintha halott lennél!,
bár az is el fog jönni,
és akkor nyafoghatsz igazán,
hogy még a homokban
sem hagyta nyomot.
És valóban.
Nem vitatkozom;
tavasszal le kell festenem
a terasz korlátját,
motiválatlanságomat
beásom a kert puha földjébe,
nem akarok már jó ember lenni,
ha eddig sem sikerült;
virágokat ültetek,
talán egy fát is;
nem egyezkedem önmagammal,
iszom egy kávé, két édeskével,
álmatlanul alszom,
ám amikor reggel kinyitom szemem,
hóesésre ébredek,
minden hófehér,
és gyönyörű.

SZOLNOKI IRMA

Csöpi

Ijedten álltam meg a ház sarkánál. Kétségbe esve néztem vissza a szüleimre és az öcsémre. Annyira vágytam már átölelni a nagymamámat, hogy a buszról leszállva előre szaladtam, én legyek az első, akit meglátnak, amikor belépünk a kapun. Most ott álltam megszégyenülten, és nem értettem semmit.

– Mi történt? – kérdezte anyám, amikor utolértek és meglátta a remegő testemet, de szó nem jött ki több a száján, megkövülten hallgatta az udvar felől kiszűrődő hangokat. Nagypapám kiabált mérgesen, nem törődve azzal, ki hallja.

– Csöpi! A fene a pofádat, még ide mersz jönni? Takarodj!

Összeomlani látszott a nagy terv, hogy anyámék Ürömön hagynak minket két hétre nyaralni, ha a nagyszüleimnek nincs ellenvetése. Sohasem voltak ellene, hiszen mindenben segítettünk a ház körül, ha bármilyen munka adódott. De így? Ha ennyire szidnak engem, akkor biztosan nem maradhatunk. Zavartan toporogtunk a kapuban, nem mertünk beljebb menni. A szitok nem csillapodott, most már apám is dühös lett, mit tettem, amikor legutóbb itt voltunk, hogy nagypapám ennyire tajtékszik. Határozott léptekkel indult befelé.

– A görcs enné ezt a dögöt! Csöpi, te! – hallottam újra nagypapát. Nagymama észrevett, nagy öleléssel, boldogan sietett elénk. Amikor meglátta elképedt arcunkat, nevetve hívott beljebb, az udvarba. Minden érthető lett, amikor megláttuk nagypapát. Nem is őt, hanem Csöpit!

Elsírtam magam. Nagypapa nem szeret engem? Hogyan adhatta az én becenevemet egy ilyen ronda kutyának? Ott állt az udvar közepén egy vörös, gubancos, ragacsos szőrű, kajla fülű valami. Ha nincs az a hosszú négy lába és az a loncsos farka, nem is hiszem, hogy kutya ez a csúfság! Az állat megérezte az ellenszenvemet, felém fordulva olyat vakkantott, hogy ijedtemben majdnem hanyatt estem. Öcsém, apám mögé bújt, anyám csak csóválta a fejét.

Hamar rendeződtek a dolgok, nagyszüleim örültek, hogy maradunk, a szüleim siettek a dolguk után vissza Gödöllőre. Nagypapa elmagyarázta, a kutya nem bánt, csak eleven. Betévedt az udvarukra, s mivel nem találták a gazdáját, enni adtak neki, és ideszokott. Na, ja, gondoltam magamban, de miért pont az én nevemet adták neki? Nem vagyok én se ronda, se vörös!

Nem volt felhőtlen a nyaralás. A kutya rosszkodott, így sohasem tudtam, mikor kiáltanak nekem, és mikor ordítanak a kutyára. A piszok tudta, jól tudta! Mindig valami rosszban sántikált, azután vigyorogva ugatott a képembe, amikor nagypapa kiabálni kezdte: – Csöpi, te!

Megszoktuk egymást. Én jól akartam érezni magam, a kutya meg amúgy is azt csinált, amit akart. Ámde a dolgok kezdtek rosszra fordulni. A tyúkólból eltűnt pár tojás, a kacsaitató szárazon sütkérezett a napon, a pitvarajtó sarkára fordulva tátozott, nem tudni, ki nyitotta ki. A veteményes feldúlva, és egypár kiscsirkének is nyoma veszett. A kutya ártatlan pofával tűrt nagypapa korholását, miért nem vigyáz a házra ez a korcs, de végül győzött az állatszeretete, és az a vörös, loncsos dög, mindig simogatást kapott.

Egy reggel szörnyűségre ébredtünk. Nagymama sírása, jajgatása riasztott fel, s ahogy pizsamában az udvarra szaladtunk, az a látvány ma is a szemem előtt van. Nagyszüleim és három nagybátyám döbbsen álltak az udvaron. A pince felé vezető betonjárdán feküdt hat kiskacsa, és hét kiscsibe. A rettenet az volt benne, hogy sorban, egymás után feküdtek kiterítve, mintha valaki egyenként rakta volna őket egymás után keresztbe az úton.

Ezt csak ember tehet! Állat erre nem képes, mondogatták könnyezve. Mindegyiknek fojtogatás nyoma a nyakán, és mind elpusztult. Az aprójószág óljának ajtaja sarkig kitarva, de a tyúkók nem káráltak, a kacsák nem sápítoztak, a kakasok is hallgattak. Némán gyászoltak, egyhelyben állva.

Nem tudtuk, hogyan történhetett, figyelni kezdtük a szárnyasokat. Este gondosan bezártuk őket, és minden apró zajra az udvarra siettünk. Napokig semmi. Csöpi még borzasabb volt, mint valaha. Feje búbján szanaszét álló szőre, még idétlenebbé tette a fejét. Haragudtam rá. Ha már Csöpi a neve, miért nem vigyáz jobban a portára. Lődörög egész nap, simakodik nagypapához, és jóízűen zabálja a jutalomfalatokat, amit nagypapától kiudvarol. A mi kutyánk, fekete puli, Bogáncs a neve. Egy teremtet lélek a portánkra be nem jöhet, rögvést ugrik és kergeti. Bármilyen legyen is az, azonnal jelez a gazdának. Fürtösen csavarodó szőre, értelmes szeme, mindenki szeretetét kiérdemeli. De ez a korcs? Ez egy hamis dög. Miért hagy rá mindent nagypapa? Hiszen éppen ő mondja mindig, hogy az állat az állat, az ember az ember. Helyén kell kezelni a dolgokat. Miért nem fenýíti meg, meddig túri ezt a lebzselő csúnya ebet?

Nem kellett sokáig töprengenem. Egy napon, rettenetes veszekedésre ébredtünk. Sötét volt még a hajnal, de jól látszott a megismétlődő eset. Most négy csibe és négy kismacska feküdt kiterítve az úton, de meglett a tettes, nyomot hagyott maga után. A kismacskák körme alatt Csöpi ronda, vörös szőre virított. Nagypapa döntött. Csöpinek mennie kell! El kell őt pusztítani, mert a háziállatokra támadt!

A kutya megérezte. Némán hagyta, hogy pórázt rakjanak rá, csak akkor kezdett vonyítani, amikor nagypapa kivitte a kapun. Már kétutcányira voltak, de még mindig hallottuk a panaszát. Azt hittem boldog leszek, hogy végre elkerült a háztól. Nem cukkolnak vele többé a fiúk, hogy én ugyanolyan loncsos vagyok, ezért kapta az én nevemet. Nagypapa sem szólt róla többé egy szót sem, csak néha morgott valamit a bajsza alatt. A fakóvörös ördög már nem volt láb alatt. De kutya sem került többé a házhoz, Csöpi tette elijesztette még a gondolatot is. Sajnáltam nagypapát. Tudtam szeret minden állatot, sokkal jobban, mint ahogy kimutatja. Csöpi az ő döntése volt, akár az, hogy mikor kell levágni a hízó, mikor kell elpusztítani a macskaalmot, a túlszaporodás ellen. Mégsem telt el úgy a nap, hogy este ne vizsgálta volna át a macskákat tüzetesen, van-e kullancs a bőrük alatt. Szigorú, de igazságos ember volt. Helyén tudta kezelni a dolgokat.

Már felnöttem, három műszakban dolgoztam, árammérőórákat szabályoztam be, ritkán jutottam el Örömrre nagymamának segíteni. Egy alkalommal, amikor hazalátogattam, az én dolgom volt nagypapának ebédet főzni, és kivinni a csőszkunyhóhoz, a határba. Nehezen találtam az utat, kicsit féltem is egyedül. Már messziről láttam, hogy nagypapa a kalyiba előtt vár. Jellegzetes kalapja a fejébe húzva, furcsa pózban, előre hajolva gubbasztott. Valamit nagyon nézett maga előtt. Közelebb érve hallottam valakinek beszél, valami szőnyegféle van a lába előtt, annak morog. Amikor meglátott, nem köszönt, csak a fejét félrebiccentve nézett rám a kalapja alól. Vajon mit szólok, ha meglátom a lába előtt azt a szőnyeget? Nem szóltam én semmit, csak potyogni kezdett a könnyem. Meghatódva néztem nagypapámat, csak a szemem mondott köszönetet. A szőnyeg felállt, megrázta magát, és ismerőst köszöntve vakkantotta el magát. Ott állt előttem Csöpi, a maga csúnya valóságában. Vörös szőrért megszépítette az idő, néhány őszülő szőrszállal.

VARGA ÁRPÁD

Még tart, de már vége

Még
tart, de
már vége.
Jövőbe lát
múlt és jelen is.

Még
tart, de
már vége.
Kómában a
teljes Golyóbis.

Még
tart, de
már vége,
mint bokszoló
vereség-sorsa.

Még
tart, de
már vége:
élő holtak
fagyva, fotózva.

Még
tart, de
már vége.
Aki elmegy,
valahova tér.

Még
tart, de
már vége,
az eredmény:
sok gól is kevés.

Még
tart, de
már vége.
Átmenet az
egész életünk.

Még
tart, de
már vége.
Piramisban
halál élethű.

MÓRA GYÖNGYI

Hajnalvillanás

Alvó ablakunk
pillái között
búcsúzó holdfény
kúszik át némán.
Arcodon ezüst
sugarat villant,
melyben felsejlik
mulandóságunk.

Álmod őrizve,
alig lélegzek,
csak csendben nézlek.
Éj lépked lassan,
fátyla rejti el,
szemét hunyja a
fáradt holdvilág,
hajnalt érintve.

Hajnal dobja le
bíborköntösét,
feltárva igaz
fedetlenségét.
Felhőpaplanok
közé rejtőzött
ég arcán pírt gyújt
tüzes póresége.

Karodba bújva
égiek nászát
csodálom, vágyva
érintésedre.
Csókokra, melyben
kezdet és vég közt
létünk nem vész el
por lepte múltba.

BÁRDOS LÁSZLÓ

Varázs

Későn ismerkedtem meg a tudnivalókkal. Hogy nem volt mindig ilyen: megelőzte az egyszerű és kettős síp, pánsíp, tibia, blockfőte (furulya), és csak a XVIII. században alakult ki ez a mai, a miénk. Amit úgy oldalt kell tartani, és óhatatlanul ábrándosan kell belefújni. Odaadóan, érzéken. Ezek persze mind csak szavak, irodalmi szavak, de hisz miért ne lennének azok: a fuvolához a kötészetnek különlegesen bensőséges köze van. Valahogy őt emlegették legtöbbször versekben, így lett fafúvós-családjában a legáltalánosabb, a legkevésbé „jelölt” hangszer. A fuvola annyi, mint fúvós. Semmi kétség, az oboa vagy fagott ritkábban bukkan elénk versben, idillben, elégiában. Igen, persze, ezek *akkor* még nem is voltak. Mint ahogy *az* a fuvola, amely az „elegos-t kísérte, nem *ez* a fuvola. Világos. Mégis: a laikus hiedelmek és felületes azonosítások csak azért is hozzátapadnak a valódi, mindig egyneműbb, részletesebb, szakosodottabb tárgyakhoz. A fuvola egy kicsit a fuvola híre is. Mely azért nem egészen alaptalan.

Ez a hangszer valóban elvontan, általánosan szól. Csak saját fülem tanúskodására hivatkozhatom és megkockáztatom: hangjában nem érzem azt a fajta színezetet, egyediséget, amelyet a klarinét, az oboa, a fagott megszólalásakor igen. Alig lépnek be az utóbbiak, mindjárt fölkeszülök tónusukra, és elhelyezkedem benne: az oboa az édes, orrhangú, ovlatag énekére, a fagott szögletes dörmögésére, a klarinét... no lám, azt most meg se tudom fogalmazni, még ilyen gyatrán se. (Azért közben tudnunk kell, mekkorákat tévedünk. Mi énekel fájdalmasabb gyönyörűséggel, mint a Pastorale-szimfónia patak tételében egy helyen a fagott?) Ha mégis leegyszerűsítsük, azt mondhatjuk, ezek eleve színes, színebb, telített hangok. A fuvoláé talányosabb. Nem tudni, mi lesz belőle. Lány? Kemény? Sima? Érdes? Mindegyik. Nagyon mélyenszántóan tud búgni, és fülsértő édességgel rikoltani. Semleges, általános tónus? De hiszen ez az igazi, az eltéveszthetetlenül érzéki hangszer is, a vágy hamisíthatatlan beszéde. A fuvola a *Faun délutánjában*. Talán éppen azért: pontosan attól hullámszik, rebeg, vibrál, hízeleg és sugalmaz, olyan ellenállhatatlanul, azért támad hőség körülötte, mert eredendően általánosabb, betöltetlenebb, közösebb. Elemi hang. Ezt hallottuk meg régen, még a tudnivalók előtt.

Ahogy érzékelnek a tudnivalók, ám legyen, szívesen és egyre avatottabban nyugtázzuk őket. Euterpének, a lírai költészet múzsájának jelképe, fő kelléke. A líráé (a lantos költészeté, bizony), mely valamikor egy volt a zenével. Múzsai, muzsikai mesterség. És lám, Krisna is fuvolázik, szobrán ugyanúgy tartja a hangszert, mint az Eugenia Zuermenn. Krisna fuvoláján maga az isteni lényeg szólal meg (hallhatatlan), az „öröklét kiált benne az idő lakóinak”. Eugeniát különben azért említettem, mert van nekem egy szép, régi, (még fekete) lemezem, amelynek borítóján a kimondhatatlanul szép, bájos, angyali (nem, mégsem *szép* fuvolaművésznő képe is látható. Húszéves koromban beleszerettem a portré alapján, persze érzéseimet az általa játszott két Mozart-versenymű (meg az önálló andanta-tétel is) szította. Szította? Dehogya. Ő nem érzéki, ő csak felejthetetlenül finom, gyengéd, csupa kultúra és csupa természet egyszerre. Már mint Eugenia. Már mint Mozart fuvolaversenyei. Pedig Mozart még csak nem is szerette a fuvolát. Ahhoz képet... Most ez azt is jelentené, hogy női, feminin hangszer (számomra) a fuvola? Ugyan. Akkor már szívesebben vallom, hogy közös, általános, egyetemes. Mint amaz utolsó Mozart-operában, vezet férfit és nőt egyaránt, átsegít a bajokon. Még akkor is, hanem mindig annyira szelíd, lány, egyszerű, ha nem mindig annyira *varázs*.

FETYKÓ JUDIT

Pünkösdi hava

Csendes, napsütéssel festett, s távoli légköri homály
színeivel jött el a május, s közeleg vele a nyár.
Zöld sátorával a friss lomb ígér régi-új meséket,
nincs májusfa a kapukon —, mi idéz szokás-emléket.
Néha, néhol egy-egy csokor, vagy kosárban hortenzia,
szégyellősen mutatja magát, mintha tán takarnia
kéne a szándékot, mi régen oly természetes, szép volt —
most múlt, öregek régi meséje, megkopott emlékfolt.

Itt a május, ez a Május, majálisra kél a város,
ki a hegyekbe, ki a ligetbe, zene szól; itt egy gitáros
penget és a dallam el- meg elfoszlik a többi hangon,
vad-motoros banda fülsértő zajjal rohan át a parkon.
Otthon — orgona nyílik, s készül dúsan a labdarózsa,
ma itthon, a panelben vagyok az otthon, a kert adósa;
behunyt szemmel annak a csodáit, májusát idézem —
sétálunk a parkban, s az elvadult galambokat nézem.

Egy léggömb szellőtől elragadva végigszáll az égen,
nézi; túl a nagyvároson virágok nyílnak a réten.
Ám mégis, ez a május, a Május, mi ma tovaröppen,
kinyit a tavasz, a nagy mágus, ruhája csuda zöldben
eltakarja múlt év, a múlt, s külváros szemetét fűvel;
keveri a szél virágok illatát múlt idővel.
Ez most a május, itt a Május, ez az összes, a régi,
Hív ez a lomb, hív ez a fény, a múltat-jelent ígéri.

Éjszaka

Csend van. Éj van. Kinn és benn csak árnyak,
sejtelmes formát kapnak a tárgynak.
Suhognak a lombok, szél kavargat.
Csend van. Éj van. ... minden hallgat

Pirkadatkor

Pirkadatkor, mikor még alszik a város,
Az éj a hajnal színével épp határos
Fordul feketéből kékbe majd bíborba,
lilába, aztán narancsba vész el, váltva

magát fehérbe a fény — alszik a város...
Pirkadatkor, mikor még alszik a város,
édes, könnyű a lég —, mint parfümös dákák
egyre ontják viráguk illatát a fák:
orgona, jácmin, bodza, gesztenye, a hárs;
s leng, remeg, virágait ontva az akác,
fehér-rózsaszínben a gesztenye éke,
csúcsosan integet a kékké vált égre.
Még édes, tiszta, még fél órán át hajnal,
míg alszik, hallgat a város, s semmi szaggal
nem töri meg ezt az illatorgiát a forgalom;
még az apró virágú olajfűz gallyon
is épphogy csak megébredt a sok-sok bogár...
pirkadatkor... mikor színt vált a fénysugár

Vérmezőn

Eső után ragyogva zöld a pázsit,
minden fűszál éjig nőni vágyik,
fenn az égen báránnyelű úszik,
lentől úgy tűnik: lágyan ringatózik.
A Vérmező. Itt tobzódnak a zöldek,
ritkás pázsit borítja a földet,
gyerekek, sétálgató ifjú párok,
az öregek. Amott meg a kutyások.
Futók talpa alatt az apró kavics
csikorog, mintha sírna valamit,
kúszófenyők ága alatt bújva
ketten tűtől indulnak kába útra.
Körül lüktet a városi forgalom,
itt lépcső épül, amott egy kőhalom,
letört ág látványa vág bele ebbe
a belső, zöldektől buja-szép rendbe.
Itt, hol tobzódnak, versengnek a zöldek,
s a ritkás pázsit benövi a földet,
csalóként messzinek tűnik a város...

Fotó: KOVÁCS MARIANNA

Jó olvasást, szép nyara kíván az Irodalmi Epreskert 5